

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**KAMU BİNALARININ DIŞ MEKÂN PEYZAJ TASARIM ANALİZİ:
ÇANAKKALE VE PRAG ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATOŞ KARTAL

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Abdullah KELKİT

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**KAMU BİNALARININ DIŞ MEKÂN PEYZAJ TASARIM ANALİZİ: ÇANAKKALE
VE PRAG ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATOŞ KARTAL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Abdullah KELKİT

ÇANAKKALE – 2022

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Fatoş KARTAL tarafından Prof. Dr. Abdullah KELKİT hazırlanan ve **31/08/2022** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Kamu Binalarının Dış Mekân Peyzaj Tasarım Analizi: Çanakkale ve Prag Örneği**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. Abdullah KELKİT

(Danışman)

Prof. Dr. Murat ZENCİRKIRAN

Doç. Dr. Alper SAĞLIK

.....

.....

.....

Tez No : 10493337

Tez Savunma Tarihi :31/08/2022

.....
Doç. Dr. Yener PAZARCIK
Enstitü Müdürü

.././2022

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

Fatoş KARTAL

31/08/2022

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleştirilmesinde, çalışmam boyunca benden bir an olsun destek ve emeklerini esirgemeyen, üniversite hayatım boyunca bilgileriyle bana ışık tutan ve cesaretlendiren, öğrencisi olmakta her zaman gurur duyacağım, saygı değer hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Abdullah KELKİT'e, Prag'da gerçekleşen eğitim ve araştırma hayatım süresince, tezim için bana her türlü kaynağı sağlayan, bambaşka bir bakış açısı kazandıran değerli hocam Doç.Dr. Peter KUMBLE'a, gerek psikolojik gerek fiziksel her zaman yanımda olan, tüm zorlukları beraber göğüslediğimiz, benden yardımlarını bir an olsun esirgemeyen canım dostum Dilan ŞENKUŞ'a, hayatımın tüm evrelerinde, göstermiş oldukları sonsuz sevgi, sabır, destek ve yardımlarından dolayı çok değerli annem Serap KARTAL, ablam Gamze KARTAL ve kardeşim Nedim KARTAL'a, lisans ve yüksek lisans hayatım boyunca yanımda olan, maddi ve manevi desteğini benden hiç esirgemeyen, güvenini ve sevgisini her zaman üzerimde hissettiğim Timuçin HAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Fatoş KARTAL

Çanakkale, Ağustos 2022

ÖZET

KAMU BİNALARININ DIŞ MEKÂN PEYZAJ TASARIM ANALİZİ: ÇANAKKALE VE PRAG ÖRNEĞİ

Fatoş KARTAL

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Abdullah KELKİT

31/08/2022, 115

Sanayileşmenin hızla artması ile insanoğlu yaşadıkları kırsal kesimden kentlere doğru yoğun bir göç hareketliliğine girmiştir. Bunun sonucunda kentler mevcut kentsel alt yapıları ile bu yoğun talebe karşı yeteri kadar elverişlilik gösterememiştir. Kenti oluşturan en önemli birimlerden olan kamu binaları ve dış mekânları da zamanla bu olumsuz durumdan etkilenmişlerdir. Hızla artan kentsel nüfusun hizmet beklentisine karşılık gerek fiziksel yapıları gerek ise dış mekânları yetersiz kalmıştır. Kent içerisinde oldukça fazla yer kaplayan kamu binaları devlet ve halk için oldukça önem arz etmekte ve bu binalar çok fazla kullanıcıya hitap etmektedir. Bu sebeple kent içindeki varlıkları oldukça geniş bir alana yayılmakta ve betonlaşmayı arttırmaktadır. Bu betonlaşma oranını yeşil alan ile dengelemek amacıyla binalara ait yakın çevre peyzajlarının iyi tasarlanmış olması oldukça önem arz etmektedir. Bu tez kapsamında Çanakkale ve Prag kentlerinde yer alan kamusal binalar ve dış mekânlarının peyzaj tasarım ve uygulama analizleri karşılaştırmalı olarak yapılmış, bünyesinde bulundurduğu donatı elemanlarının kullanılabilirlik, malzeme ve alana uygunlukları belirlenmiş, alanlarda kullanılan bitkiler saptanmıştır. Çalışma sonucunda Çanakkale’de bulunan kamu binalarının dış mekânlarına yönelik tasarım ve uygulama çalışmalarının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Prag’da ise kamu binalarının dış mekânlarında kullanılan donatı elemanlarının ve bitkisel uygulamaları yeterli olduğu ancak kent içinde kamu binalarının bulunduğu yerlerde tarihi bina kaynaklı yoğun yapılaşma olması nedeniyle kamu binalarında geniş kitleysel yeşil alan kullanımı eksikliği gözlemlenmiştir. Alan kullanımlarının kullanıcı kapasitesi doğrultusunda uygunlukları

belirlenerek tüm bu analizler karşılaştırmalı olarak sunulmuş; eksik ve artı yönler saptanarak her iki kente yönelik peyzaj tasarım önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, Prag, Kent, Kamu Binası, Peyzaj Tasarım, Dış Mekân

ABSTRACT

OUTDOOR LANDSCAPE DESIGN ANALYSIS OF PUBLIC BUILDINGS: EXAMPLE OF ÇANAKKALE AND PRAGUE

Fatoş KARTAL

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Landscape Architecture

Co-supervisor: Prof. Dr. Abdullah KELKİT

31/08/2022, 115

With the rapid increase in industrialization, human beings have entered an intense migration movement from the rural areas where they live to the cities. As a result, cities have not been able to show sufficient convenience against this intense demand with their existing urban infrastructures. Public buildings and outdoor spaces, which are among the most important units that make up the city, have also been affected by this negative situation over time. Despite the rapidly increasing urban population's service expectation, both their physical structures and outdoor spaces were insufficient. Public buildings, which take up a lot of space in the city, are of great importance for the state and the public, and these buildings appeal to many users. For this reason, their presence in the city spreads over a wide area and increases the concretization. In order to balance this concretion rate with the green area, it is very important that the surrounding landscapes of the buildings are well designed. Within the scope of this thesis, landscape design and application analyzes of public buildings and outdoor spaces in the cities of Çanakkale and Prague were made comparatively, the usability, material and area suitability of the reinforcement elements it contains were determined, and the plants used in the areas were determined. As a result of the study, it has been determined that the design and implementation studies for the exteriors of public buildings in Çanakkale are insufficient. In Prague, on the other hand, it has been observed that the reinforcement elements used in the exteriors of public buildings and their plant applications are sufficient, but there is a lack of large mass green space use in public buildings due to the intense construction caused by historical buildings in the places where public buildings are located in the city. All these analyzes were presented comparatively by determining the suitability

of the area uses in line with the user capacity; By determining the deficiencies and positive aspects, landscape design proposals for both cities were developed.

Keywords: Canakkale, Prag, Urban, Public Building, Landscape Design, Outdoor

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER KISALTMALAR.....	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Konuyla İlgili Tanım, Kavram ve Kapsam.....	3
1.1.1. Kent Kavramı	3
1.1.2. Kent İçi İnsan-Doğa İlişkisi.....	5
1.1.3. Rekreasyon Kavramı.....	5
1.1.4. Kentsel Açık Yeşil Alan Tanımı.....	6
1.1.5. Peyzaj Tasarımı.....	7
1.1.6. Dış Mekân Kavramı.....	17
1.1.7. Kamu Kurumları.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Araştırma Konusu ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	20
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal	25
---------------------	----

3.2	Yöntem	28
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		30
ARAŞTIRMA BULGULARI		
4.1.	Çanakkale Kentine Ait Doğal Veriler	30
4.1.1.	İklim	30
4.1.2.	Bitki Örtüsü.....	31
4.1.3.	Arazi Kullanımı.....	31
4.2.	Çanakkale Kentine Ait Kültürel Veriler.....	32
4.2.1.	Çanakkale Kent Tarihi.....	32
4.2.2.	Nüfus.....	32
4.2.3.	Ulaşım.....	34
4.2.4.	Turizm.....	35
4.3.	Prag Kentine Ait Doğal Veriler	36
4.3.1.	İklim.....	36
4.3.2.	Bitki Örtüsü.....	37
4.3.3.	Coğrafi Özellikleri.....	38
4.4.	Prag Kentine Ait Kültürel Veriler.....	39
4.4.1.	Tarihçesi.....	39
4.4.2.	Nüfus.....	40
4.4.3.	Ulaşım.....	41
4.4.4.	Turizm.....	42
4.5.	Çalışma Alanlarını Analizi.....	42
4.5.1.	Çimenlik Kalesi (Kale-i Sultaniye) ve Pražský Hrad (Prag Kalesi)'in Analizi.....	43
4.5.2.	Tacettin Aslan Camii ve St. Lawrence Church (St. Lawrence Kilisesi)'ün Analizi.....	51
4.5.3.	Çanakkale Devlet Hastanesi ve Všeobecná Fakultní Nemocnice V Praze (Všeobecná Üniversite Hastanesi)'nin Analizi.....	56
4.5.4.	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi ve Provozně Ekonomická Fakulta Čzu V Praze (Çek Yaşam Bilimleri Üniversitesi Ekonomi Fakültesi)'nin Analizi.....	63
4.5.5.	Çanakkale Deniz Müzesi ve Národopisné Muzeum Národního Muzea (Ulusal Müze)'nin Analizi.....	68

4.5.6.	Çanakkale Devlet Güzel Sanatlar Galerisi ve Malostranská Galerie (Malostranská Galerisi)'nin Analizi.....	74
4.5.7.	Çanakkale Adalet Sarayı ve Městský soud v Praze (Prag Adliye Binası)'nin Analizi.....	78
4.5.8.	Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Kütüphanesi ve Městská knihovna v Praze (Prag Belediye Kütüphanesi)'nin Analizi.....	85
4.5.9.	Çanakkale 18 Mart Stadyumu ve FK Viktoria Žižkov Stadión (FK Viktoria Žižkov Stadyumu)'un Analizi.....	90
BEŞİNCİ BÖLÜM		97
SONUÇ VE ÖNERİLER		
5.1.	Çanakkale Kenti'ne Ait Kamu Binalarının Yakın Çevre Peyzaj Analizi.....	97
5.2.	Prag Kenti'ne Ait Kamu Binalarının Yakın Çevre Peyzaj Analizi.....	101
5.3.	Çanakkale Kenti'ne Ait Kamu Binalarının Yakın Çevreleri İçin Verilen Tasarım Önerileri.....	105
5.4.	Prag Kenti'ne Ait Kamu Binalarının Yakın Çevreleri İçin Verilen Tasarım Önerileri	106
KAYNAKÇA		109
ÖZGEÇMİŞ		I

SİMGELER VE KISALTMALAR

GESTAŞ	Geleneksel El Sanatları Ticaret Anonim Şirketi
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
GPS	Küresel Konumlama Sistemi
yy	Yüzyıl
sp.	Tür
vb.	Ve benzeri
K	Kuzey
D	Doğu
IV.	Dört
ha	Hektar
km	Kilometre
m	Metre
mm	Milimetre
°	Derece
'	Dakika
"	Saniye
°C	Santigrat Derece
%	Yüzde Oranı

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Tasarım İlke ve Ögeleri	9
Tablo 2	1991-2021 Arası Ortalama Çanakkale İklim Tablosu	30
Tablo 3	Çanakkale İlinin Yıllara Göre Nüfus Artışı	33
Tablo 4	Çanakkale İlinin Yıllara Göre Nüfus Yoğunluğu	34
Tablo 5	Çanakkale İlinin Yıllara Göre Erkek ve Kadın Nüfusunun Artışı	34
Tablo 6	1991-2021 Arası Ortalama Prag İklim Tablosu	37
Tablo 7	Prag Kentinin Yıllara Göre Nüfus Artışı	41
Tablo 8	Prag Kentinin Yıllara Göre Büyüme Oranı	41

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Çalışma Alanı, Çanakkale Kenti	26
Şekil 2	Çalışma Alanı, Prag Kenti	27
Şekil 3	Çanakkale Arazi Kullanım Dağılımı	31
Şekil 4	Çanakkale Tarım Alanlarının Kullanım Dağılımı	31
Şekil 5	Svatý František Kilisesi'ne Ait İç Avlu Görüntüsü	37
Şekil 6	Çekya Bölge Haritası	38
Şekil 7	Çimenlik Kalesi Avlu Görünümü	43
Şekil 8	Çimenlik Kalesi Dış Cephe Görünümü	44
Şekil 9	Tarihi Objeler ve Sergi Galerisi	44
Şekil 10	Yer Döşemeleri	45
Şekil 11	Aydınlatma Elemanları	46
Şekil 12	Bilgilendirici ve Yönlendirici Levhalar	46
Şekil 13	Bitkisel Öğeler	47
Şekil 14	Kale Dış Görünümü	47
Şekil 15	Plastik Elemanlar ve Meydanlar	48
Şekil 16	Yer Döşemeleri	49
Şekil 17	Aydınlatma Elemanları	49
Şekil 18	Bilgilendirici Levhalar, Oturma Elemanları ve Çöp Kutuları	50
Şekil 19	Bitkisel Öğeler	50
Şekil 20	Cami Dış Görünümü	51
Şekil 21	Avlu, Bisiklet Park Alanları ve Giriş- Çıkış Noktaları	51
Şekil 22	Yer Döşemeleri, Aydınlatma Elemanları ve Oturma Elemanları	52

Şekil 23	Bitkisel Öğeler	53
Şekil 24	Kilise Dış Görünümü	53
Şekil 25	İç Avlu, Sur, İbadethaneler ve Gözlem Kulesi Görünümleri	54
Şekil 26	Yer Döşemeleri, Oturma Elemanları, Çöp Kutuları ve Aydınlatma Elemanları	55
Şekil 27	Bitkisel Öğeler	55
Şekil 28	Hastane Dış Görünümü	56
Şekil 29	Araç Park Alanları	57
Şekil 30	Aydınlatma Elemanları	57
Şekil 31	Yer Döşemeleri, Bilgilendirici Levhalar ve Çöp Kutuları	58
Şekil 32	Oturma Elemanları ve Süs Havuzu	58
Şekil 33	Bitkisel Öğeler	59
Şekil 34	Hastane Dış Görünümü	60
Şekil 35	Restoran ve Araç Park Alanları	60
Şekil 36	Yer Döşemeleri, Aydınlatma elemanları, Bilgilendirici Levhalar	61
Şekil 37	Oturma Elemanları, Çöp Kutuları ve Plastik Elemanlar	62
Şekil 38	Bitkisel Öğeler	62
Şekil 39	Fakülte Dış Görünümü	63
Şekil 40	Araç ve Bisiklet Park Alanları	64
Şekil 41	Yer Döşemeleri, Taş Objeler ve Aydınlatma Elemanları	64
Şekil 42	Çöp Kutuları ve Bilgilendirici Levhalar	65
Şekil 43	Bitkisel Öğeler	65
Şekil 44	Fakülte Dış Görünümü	66
Şekil 45	Yer Döşemeleri, Oturma Elemanları, Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları	67
Şekil 46	Bitkisel Öğeler	67
Şekil 47	Müze Dış Görünümü ve Hâkim Manzarası	68

Şekil 48	Müze Kafe ve Resim Sergisi	68
Şekil 49	Yer Döşemeleri	69
Şekil 50	Aydınlatma Elemanları	70
Şekil 51	Bilgilendirici Levhalar, Oturma Elemanları, Çöp Kutuları ve Tarihi Objeler	70
Şekil 52	Bitkisel Öğeler	71
Şekil 53	Müze Dış Görünümü	71
Şekil 54	Yer Döşemeleri, Oturma Elemanları ve Süs Havuzu	72
Şekil 55	Aydınlatma Elemanları, Çöp Kutuları ve Plastik Elemanlar	73
Şekil 56	Bitkisel Öğeler	73
Şekil 57	Galeri Dış Görünümü	74
Şekil 58	Galeri Arka Bahçesi	75
Şekil 59	Sınırlayıcı Elemanlar, Cephe Kaplaması, Yer döşemeleri ve Aydınlatma Elemanları	75
Şekil 60	Galeri Dış Görünümü	76
Şekil 61	Galeri Arka Bahçesi	76
Şekil 62	Sınırlayıcı Elemanlar, Cephe Kaplaması, Yer döşemeleri ve Aydınlatma Elemanları	77
Şekil 63	Yer Döşemeleri, Aydınlatma Elemanları, Bilgilendirici Levhalar ve Plastik Çöp Kutuları	77
Şekil 64	Bitkisel Öğeler	78
Şekil 65	Adalet Sarayı Dış Görünümü	79
Şekil 66	Araç Park Alanları	79
Şekil 67	Sınırlayıcı Elemanlar, Yer döşemeleri ve Aydınlatma Elemanları	80
Şekil 68	Çöp Kutuları, Bilgilendirici Levhalar ve Oturma Elemanları	80
Şekil 69	Bitkisel Öğeler	81
Şekil 70	Prag Adliye Binası Dış Görünümü	82
Şekil 71	Araç Park Alanları ve Bahçe Kullanımı	82
Şekil 72	Dış Cephe Görünümü	83
Şekil 73	Yer döşemeleri, Aydınlatma Elemanları ve Çöp Kutuları	83

Şekil 74	Bilgilendirici Levhalar, Oturma Elemanları ve Plastik Elemanlar	84
Şekil 75	Bitkisel Öğeler	84
Şekil 76	Kütüphane Dış Görünümü	85
Şekil 77	Sınırlayıcı Elemanlar, Cephe Kaplaması ve Yer Döşemeleri	86
Şekil 78	Aydınlatma Elemanları, Oturma Elemanları, Çöp Kutuları ve Bilgilendirici Levhalar	86
Şekil 79	Bitkisel Öğeler	87
Şekil 80	Kütüphane Dış Görünümü	87
Şekil 81	Araç ve Bisiklet Park Alanları ve Bahçe Kullanımı	88
Şekil 82	Sınırlayıcı Elemanlar, Yer Döşemeleri, Aydınlatma Elemanları ve Bilgilendirici Levhalar	89
Şekil 83	Çöp Kutuları, Oturma Elemanları ve Plastik Elemanlar	89
Şekil 84	Bitkisel Öğeler	90
Şekil 85	Stadyum Dış Görünümü	91
Şekil 86	Sınırlayıcı Elemanlar	91
Şekil 87	Araç Park Alanları	92
Şekil 88	Yer Döşemeleri, Aydınlatma Elemanları ve Bilgilendirici Levhalar	92
Şekil 89	Oturma Elemanları ve Plastik Elemanlar	93
Şekil 90	Bitkisel Öğeler	93
Şekil 91	Stadyum Dış Görünümü	94
Şekil 92	Egzersiz Alanı	94
Şekil 93	Sınırlayıcı Elemanlar, Yer Döşemeleri, Aydınlatma Elemanları, Çöp Kutuları, Bilgilendirici Levhalar ve Oturma Elemanları	95
Şekil 94	Bitkisel Öğeler	96

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Geçmişten bugüne insanlar, yapılarda aradıkları gibi oluşturdukları fiziksel çevrelerde de estetik özellikler aramışlardır. Ve çevre tasarımlarını da hep bu kaygı ile oluşturmuşlardır. Kentler doğal ve kültürel unsurların birleşmeleri ile meydana gelirler. Binalar ve bu binaların açık yeşil alanlarla birlikte yarattıkları çevreler, sadece kullanıcıların biyolojik ihtiyaçlarını gidererek işlevsel görev yapmamalı, ayrıca psikolojik ihtiyaçlarına da cevap verebilecek nitelikte olmalıdırlar (Erdoğan, 2006).

Kentler, alan kullanımının oldukça yüksek, insan etkisinin de çok fazla olduğu bölgelerdir. Kentlerde artan sanayileşme birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. İş imkânlarından faydalanmak amacıyla köylerden kente göç eden yoğun insan kitlesi, artan nüfus ile birlikte artış gösteren alan kullanımları, fosil yakıt tüketimi, yeşil alanların tahrip edilmesi, bilinçsiz arazi kullanımı, hava ve su kirliliği gibi başlıca sorunlar, kentleri çevre sorunlarının olduğu bölgeler haline getirmiştir. Bunların neticesinde ise, kent içi yeşil alanların miktarı gittikçe azalmakta, doğal ve kültürel peyzaj zarar görmekte, insanlar doğadan uzaklaşmakta ve bireylerin hem psikolojik hem fiziksel olarak günlük hayatları güçleşmektedir (Korkut vd., 2017).

Kentlerin bir yandan nüfus olarak hızla büyümesi; çarpık ve düzensiz kentleşme, araç kullanımının artmasına karşı yolların yetersiz kalmasından kaynaklanan trafik sıkışıklığı, kişi başına düşen gelir miktarında oluşan dengesizlikler gibi sorunların önünü açmıştır (Deliktaş, 2008 ; Ertekin ve Çorbacı, 2010).

Şehirlerde hayatlarını devam ettiren insanlar, şartlarının el verdiği alanlarda, kentte yaşamının getirdiği toplumsal, sosyal, ekonomik ve psikolojik birçok sorunla birlikte yaşamaktadırlar. Sıraları apartmanlar, yoğun trafik sirkülasyonu ve çeşitli çevre kirlilikleri günümüz kent mekânını oluşturan elementlerdendir (Yücel ve Yıldızcı, 2010).

İnsanların sürekli betonlaşan kentlerde yaşam alanları gün geçtikçe kısıtlanmakta ve günlerinin büyük bir bölümünü dört duvar arasında geçirmek zorunda kalmaktadırlar. Bu sebeple insanların açık yeşil alanlara olan ihtiyaçları da zaman içinde artış göstermiştir. Günümüzde binalar ve sahip oldukları dış mekânlarının birleşmesi ile oluşan çevreler, doğru peyzaj tasarımı ile işlevsel ve estetiksel yönleri artırılarak, kent imajına olumlu katkılar sağlayabilmektedirler (Aksu ve Demirel, 2012).

Kentleşmenin hızla artarak yeşil alanları tahrip etmesi üzerine, şehirlerde oldukça sık kullanıma sahip olan, kentin olmazsa olmazları; şehir meydanları, kamu bina yakın çevreleri, parklar, üniversite kampüsleri ve kıyı alanları kentin yeşil alan oranını oldukça arttıracak muhtemel alanlardır (Tanrıverdi, 1975; Pamay, 1979; Ertekin ve Çorbacı, 2010).

Kamu binaları kentlerde sıklıkla karşımıza çıkan, alan ve sayıca yüksek, zaruri kullanımlardır. Kamu kurumlarına ait yakın çevreleri ise en az binalar kadar sık kullanım gerektiren, kentin imaj ve kimliğini oldukça etkileyen alanlardır. Kamu binalarının bu denli yüksek kullanıma sahip olması, dış alanlarının bir o kadar kullanılabilirliği yüksek, estetik ve işlevsel olmalarını gerektirmektedir. Bu bağlamda kamu binalarına ait yakın çevrelerin incelenmesi, eksik ve geliştirilmesi gereken yönlerin ortaya koyulması yönünden önemlidir. Bu incelemelerle, gerek kurum bahçelerinin birbirleri ile karşılaştırılması, gerekse kendi içlerinde tasarım anlayışı doğrultusunda değerlendirilmesi nasıl olması gerektiğini ortaya koymaktadır (Atabeyoğlu ve Bulut, 2007a).

Kent içerisinde çok büyük yer kaplayan birçok kamu binası yer almaktadır. Kamu denildiği zaman devlete bağlı hizmet yerleri aklımıza gelmektedir. Hizmet alanlarına göre kamu binalarında değişiklik görülmektedir. Devlet ve halk için oldukça önem arz eden bu binalar çok fazla kullanıcıya hitap ettikleri için bu oranda kent içerisinde fazla yer kaplamakta ve betonlaşmayı arttırmaktadır. Bu betonlaşma oranını yeşil alanla dengelemek amacıyla binalara ait yakın çevre peyzaj tasarımlarının iyi tasarlanmış olması önem arz etmektedir.

Özellikle sanayileşmenin hızla artması sonucunda insanoğlu yaşadıkları kırsal kesimden kentlere doğru yoğun bir göç hareketliliğine girmiştir. Bunun sonucunda kentler mevcut kentsel alt yapıları ile bu yoğun talebe karşı yeteri kadar elverişlilik gösterememiştir. Kenti oluşturan en önemli birimlerden olan kamu binaları ve dış mekânları da zamanla bu olumsuz durumdan etkilenmişlerdir. Hızla artan kentsel nüfusun hizmet beklentisine karşılık gerek fiziksel yapıları gerek ise dış mekânları yetersiz kalmıştır. Kentleri yönetenler bu yetersizliğin giderilmesi yönünde arayışlara girmişlerdir. Bu amaçla da özellikle dış mekânlara yönelik peyzaj tasarım ilkeleri geliştirme yönünde adımlar atmışlardır.

Çalışmada Çanakkale ve Prag kentlerinde bulunan kamu binalarına ait yakın çevre peyzaj tasarımları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çanakkale kentinde bulunan çeşitli kamu binalarının yakın çevrelerine ait peyzaj tasarımları fotoğraflanarak Peyzaj mimarlığı tasarım ilkeleri doğrultusunda incelenmiş, bünyesinde bulundurduğu donatı elemanlarının (gölgelendirme elemanları, cepheler, yer döşemeleri, bitkisel elemanlar, oturma elemanları,

aydınlatma elemanları, çöp kutuları, bilgilendirme levhaları) kullanılabilirlik, malzeme ve alana uygunlukları belirlenmiş, alanlarda kullanılan bitkiler saptanmıştır. Yer alan alan kullanımlarının (giriş-çıkış, otopark, yollar vb.) kullanıcı kapasitesi doğrultusunda uygunlukları belirlenmiş, tüm bu analizler birebir şekilde Çek Cumhuriyeti'nin başkenti olan Prag kentinde yer alan kamu binalarının yakın çevre peyzaj tasarımları için de uygulanmıştır. Tüm bu analizler karşılaştırmalı olarak sunulmuştur. Bir Avrupa birliği ülkesine ait olan ve buna bağlı olarak farklı yönetmelikleri bulunan Prag kenti ile Çanakkale kenti arasındaki tasarımsal farklılık, eksik ve artı noktaların ortaya koyulması, ihtiyaç halinde doğru altlık olarak örnek alınması ya da örnek olunması amaçlanarak doğru tasarım önerileri ortaya koyulmuştur.

Bu çalışma, Çanakkale ve Prag kent merkezlerinde yer alan kamu binalarının dış mekânlarının ve yakın çevrelerinin peyzaj tasarımlarının ve uygulamalarının karşılaştırmalı analizlerinin yapılması adına yürütülmüştür.

1.1. Konuyla İlgili Tanım, Kavram ve Kapsam

Bu bölümde tez konusunu oluşturan kavram ve terimler üzerinde durularak, literatür tarama özeti ortaya koyulmuştur. Sanayileşme ile değişimi başlayan kent, insan ve doğa ilişkisi irdelenmiş, rekreasyon kavramının insan hayatındaki önemi ve açık yeşil alanların estetiksel-işlevsel önemi ele alınmıştır. Peyzaj tasarımı, peyzaj tasarımında zaman boyutu, tasarım ilke ve öğeleri hakkında bilgiler verilmiştir. Peyzaj tasarımının en önemli sürecini oluşturan bitkisel tasarım, kapsamı ve amacı üzerinde durulmuş, insan üzerinde pozitif yönde yarattığı psikolojik etkiler ortaya koyulmuştur. Kentsel donatı elemanları geniş çaplı olarak ele alınmış, kullanım amaç ve kriterleri belirtilmiştir. Tez konusuna ev sahipliği yapan dış mekân ve kamu kurumu kavramları hakkında genel bir literatür özet sunulmuştur.

1.1.1. Kent Kavramı

Kavram olarak kent, sadece nüfus ve fiziki mekân tanımı değil, bu tanımların ötesinde bir anlama sahiptir. Bununla birlikte köklü yapılanmalar sürecini de ifade etmektedir. Kent bu sebeple, çok boyutlu ve sınırları belli olmayan çalışma alanıdır. Çok

boyutlu bir unsur olmasından dolayı kent kavramını tek bir tanımla açıklamaya çalışmak, farklı zaman dilimlerinde, toplumdan topluma değişmesi nedeni ile oldukça zordur. Kent; belirli büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme seviyesine ulaşmış ticaret, sanayi ve hizmet sektörü faaliyetlerinin yapıldığı, kontrol fonksiyonlarının toplandığı, bir mekân olması ile öne çıkmaktadır (Hayta, 2016).

Kent, düzenli olarak gelişim gösteren, insanların yaşama, ulaşım, eğlence, dinlenme, çalışma, seyahat etme gibi ihtiyaçlarının gerçekleşmesine olanak sağlayan, tarım ile ilgilenen kesimin azınlık olarak yer aldığı, sayıca köylerden daha fazla insan barındıran ve ilçelerden oluşan yerleşim alanlarıdır (Keleş, 1998; Korkut vd., 2017).

Kent kavramı birden fazla amaca hizmet ederek, artan nüfus ve istihdam olanakları ile düzenli büyüme ve gelişme eğiliminde olan, birden çok işlevsel unsurların birarada bulunduğu çok yönlü bir organizasyondur (Yılmaz ve ark. 2000; Atabeyoğlu ve Bulut, 2007b).

Kentler canlı, sürekli değişim içerisinde olan gerek doğal, gerek yapılaşması ile bir bütünü oluşturan yerleşim alanlarıdır. Kent içerisindeki tüm doğal ve yapay elementler arasında bir iletişim ve uyum söz konusudur. Bu doğal ve yapay elementlerin birbirlerine göre olası eksiklik ya da fazlalıkları kent görünümünde, peyzajında ve hayatında değişiklikler oluşturabilmektedir (Karagüler ve Korgavuş, 2014).

Kent ve kentleşme kavramları, çevresel araştırma ve çalışmalarda dikkat çeken ve üzerinde durulması gereken olgulardır. Kentler, artan nüfus doğrultusunda artış gösteren tüketim yoğunluğunun olduğu kadar kent içi üretim ve istihdam olanaklarının da yer aldığı yerleşim alanlarıdır. Kentler, sanayileşme ve kentleşme sonrası meydana gelen tüm sorunlar ve bu sorunların cevaplarının bir arada bulunduğu mekânlardır (Eke, 2000; Atabeyoğlu ve Bulut, 2007b).

Kentler yapay yönleri, doğa şartları ve yapıları gibi çeşitli karakter özellikleri bakımından birbirlerinden farklılık gösterirler. Bir kentin, kentsel kimliği onu diğerlerinden farklı kılan, ayıran her şeydir (Oğurlu, 2014).

1.1.2. Kent İçi İnsan-Doğa İlişkisi

Değişen ve gelişen dünya düzeniyle birlikte artış gösteren sanayileşme sonucu, insan ile doğa arası iletişim kopmakta ve gündün güne azalmaktadır. Kentleşme ve betonlaşma ile birlikte, kent içi açık yeşil alanların miktarı, kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verebilir niteliklerde değildirler. İnsanlar kentlerde; kapalı, küçük, yeşil alandan uzak mekânlarda birçok psikolojik ve sosyal problemler ile hayatlarını sürdürmektedirler. Bu sorunlarla başederken insan, fiziksel ve psikolojik sağlığını rekreasyonel aktiviteler ve doğada zaman geçirerek korumaya çalışmaktadır. Bu sebeple yeşil alanların miktarı, dağılımı ve kullanım amaçları birlikte düşünülerek tasarlanmalı, geliştirilmeli ve uygulanmalıdır (Polat ve Önder, 2004).

Kentlerin hem sağlıklı hem de yaşanılabilir alanlar olabilmesi için alınacak olan tedbirlerden en önemlisi çevre düzenleme çalışmalarıdır. Planlamalar yapılırken yeşil alanların insanlar üzerindeki olumlu etkileri göz önünde bulundurarak insan sağlığı-doğa dengesini sağlamak esas amaçlardan olmalıdır (Ekici ve Sarıbaş, 2006).

1.1.3. Rekreasyon Kavramı

Rekreasyon kavramı, kişinin kendi hür iradesi ile serbest vakitlerinde gerçekleştirdiği, birey üzerinde fiziksel ve psikolojik rahatlama sağlayan, içinde bulunduğu toplumun da izlerini taşıyan aktiviteler birleşimidir (Koç, 1991; Akten, 2003).

Rekreasyon kavramı kullanıcının sosyal, ekonomik ve maddi durumuna göre farklılık gösteren değişken bir olgudur. Rekreasyonel aktiviteler insanları tekdüze hayatlarından uzaklaştırmaktadır (Polat ve Önder, 2004).

Ormanlar ve yeşil alanlar barındırdıkları doğal özellikleri ve kaynakları ile açık hava rekreasyonel faaliyetlerin gerçekleştirildiği başlıca alanlardır. Bu alanlar farklı rekreasyonel aktivitelerin gerçekleştirilmesine de olanak sağlamakla birlikte, kişiye de ruhsal rahatlama sağlamaktadır (Akten, 2003).

1.1.4. Kentsel Açık Yeşil Alan Tanımı

Kentlerde ya da kent dışlarında yer alan, doğayla iç içe, biçimsel olarak şekillenmemiş, belli fonksiyonlara cevap verir nitelikte özellikler barındıran arazi kullanımlarına açık alanlar denmektedir (Yenen, 2004; Balta, 1986; Erel, 2007).

Yeşil alanlar ise hali hazırda bulunan açık alanların, bitkisel öğeler ile donatılmış geniş alanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu açıklama doğrultusunda, her yeşil alan bir açık alan olabilirken, her açık alan yeşil alan değildir (Önder ve Polat, 2012).

Kent içinde yer alan açık-yeşil alanlar çoğunlukla bir bütünü oluştururlar. Bundan dolayı açık-yeşil alanlar bir kentin fiziksel yapılandırmasını oluşturarak yapılandıran en önemli alan kullanımlarındandır. Aynı zamanda farklı kullanım alanlarını da birleştirmektedir (Gül ve Küçük, 2001).

Açık yeşil alanlar kente ölçü, renk, şekil ve silüet olarak, işlevsel ve estetiksel farklılıklar katarken, doğanın hareketlenmesini sağlarlar. Kentlerde, zamanla artan betonlaşma sonucu oluşan formal sert zemin görüntüsünü yumuşatarak kenti doğaya yakınlaştırmaktadır. Ayrıca insan ile çevre arasındaki ölçüsel ilişkiyi dengede tutmaktadır (Uçak, 2000; Çolpan, 1996; Erel, 2007).

Kentsel açık-yeşil alanların Peyzaj Mimarlığı yönünden estetiksel ve işlevsel birçok önemli faydaları bulunmaktadır;

-Açık-yeşil alanlarda tercih edilen bitkisel ve yapısal elementler form, ölçü, doku, renk gibi nitelikleri ile kente estetiksel ve işlevsel fayda kazandırır.

-Kentlerde sıradanlaşmış, formal, sert yüzeylerin dokularını yumuşatarak canlılık katar. Onlara daha farklı bir doku ve form kazandırır. İnsan ile çevre ilişkilerini dengeler, yoğun yapılar arası geçiş bölgeleri oluşturarak natürel manzaralar yaratır.

-Kent içi iklim dengesini kontrol altında tutarak korur. Kentteki kirli havayı temizler, oksijen oranını yükselterek zararlı maddeleri tutar. Kentin hava akışını düzenler, nem kontrolünü sağlayarak, ısıнын çok fazla artmasının önüne geçer. Rüzgarın şiddetini azaltarak yumuşatır, havanın serinlemesini sağlar.

-Sınırlayıcı eleman ve perdeleme görevi görür. Trafikte yönlendirici olarak kullanılıp, araçlar ve yayalar için güvenli ortam oluşturarak ulaşımı oldukça kolaylaştırır.

-Kişisel mahremiyet sağlayarak, insanlar için daha güvenli ve huzurlu alanlar oluşturur.

-Fazla ışığı absorbe ederek ortamın ışık dengesini sağlar.

-Kent halkının dinlenme, bekleme, eğlenme ve spor yapma gibi pasif ve aktif rekreatif ihtiyaç ve aktivitelerinin gerçekleşmesine olanak sağlar.

-İnsan psikolojisine faydaları oldukça fazladır. Kentin yoğun ve yorucu stresinden uzaklaştırır. Bitkilerin renk, koku, şekil, doku gibi insan ruhuna hitap eden özellikleriyle sakinleştirir, mutlu eder, hayata anlam katarak daha yaşanabilir ortamlar yaratır.

-Bireyler arası iletişimi güçlendirerek, sosyalleşmeyi destekler. Ayrıca doğa, yeşil alan, çevre gibi kavramlar hakkında bilinçlenmeye ve kültürlenmeye katkı sağlar.

-Ses kirliliğini yok ederek en aza indirir. İstenmeyen görüntü kirliliklerini ise gizleyerek alana temiz ve düzenli bir görünüm katar.

-Toprağın üst katmanını kaplayarak su ile birlikte toprağı koruyup randımanını artırır.

-Topluma hayat enerjisi aşılayarak, kişilerin işine olan ilgi ve veriminin yükselmesini sağlar. Bireylerin hem fiziksel hem ruhsal sağlığını koruyarak iyileştirir. Peyzajda kullanılmak üzere bitki üretme ve satış sektörlerinin önünü açmak gibi maddi faydaları da bulunmaktadır (Gül, 2001; Gül ve Küçük, 2001).

1.1.5. Peyzaj Tasarımı

Peyzaj, var olduğumuz çevrede etrafımızı ve bizi saran her şeydir. Dağlar, tepeler, ovalar, vadiler, su ögeleri, araziler, bulut, yağmur, hayvan, insan, binalar, yollar, taşıtlar, kent içi alan kullanımları peyzajın fiziki ögelerini oluşturmaktadır. Ayrıca peyzaj, bir topluma ait kültür, gelenek-görenek, yasalar ve sosyal yaşantısını da içermektedir. Doğa, insan ve insanın sahip olduğu kültürel değerlerin birleşmesi ile oluşan ürün peyzajdır. Dünyanın farklı noktalarında, neredeyse benzer iklim ve toprak yapılarına sahip bölgeler, o bölgede yaşayan toplumun kültür, gelenek-görenekleri, sosyal ve ekonomik durumları ile birbirlerinden çok farklı peyzajlar oluşturabilmektedirler. Evrende yaşayan insan, su, bitki, hayvan toplulukları gibi sürekli değişim gösteren varyeteler içinde peyzajında değişimi kaçınılmazdır. Doğa manzaraları, bundan faydalanan toplumlara ait yaşam ilke ve şekilleri

de zamanla farklılaşmaktadır. Bu nedenle peyzajın sürekli değişim halinde olan dinamik bir yapısı vardır. Bu değişime doğal, sosyal, ekonomik ve kültürel farklılıklar sebep olabilmektedir (Gül, 2000).

Peyzaj tasarımı ve çevre düzenleme çalışmaları, ilk sırada yer alan kullanım kararlarıyla harekete geçilip, uygulama adımındaki detaylı kararlarda değişim gösterebilen, hedef, kapsam ve ölçek değişikliklerine karşın fiziksel tasarım aşamalarının ortak niteliklerine sahiptir. Doğal ve kültürel değerlere kıymet veren, bu değerlerin sürekli gelişimini hedefleyen, kent veya köylerde hayata geçirilmiş planlama ve tasarım aşamalarının tümüdür (Gündüz, 1985; Yılmaz ve Yılmaz, 1999).

Diğer meslek disiplinlerinden peyzaj mimarlığını farklı kılan en önemli özelliklerden bir tanesi zaman kavramıdır. Ana materyal olan bitkinin sürekli olarak değişimi söz konusudur. Bitkilerin her gün biraz daha büyümesi, mevsimden mevsime fizyolojik ve biyolojik değişimlere uğraması ve maruz kaldıkları hava değişiklikleri tasarımcılar için düzenli bakım ve takibinin yapılmasını destekleyen başlıca sorunlardandır. Peyzaj tasarımları geçmiş ile gelecek arasında köprü görevi görmektedir. Gördüğümüz ürün sadece şimdiki zamanı yansıtmamakta, aynı zamanda geçmişin izlerini de taşımaktadır. Şu ana kadar evrilme aşamalarında ve tasarımcının elinde nasıl şekilleneceği konusunda da fikir yürütülebilmelidir. Şimdiki zamanı, geçmiş ve geleceği birbirine bağlayıcı olarak görev yapar. İyi bir tasarım ürünü ana fikrin yansıtılabildiği, kökenlerine bağlı, zaman çizelgesinde istikrarlı bir çizgi üzerinde oluşturulmuş bir ürün olmalıdır. Böylece tasarımın geçmişten geleceğe sürekliliği sağlanmış olur. Peyzaj tasarımlarının üç boyutlu olarak uygulanıp hayata geçirilmesi tamamlanması anlamına gelmektedir. Tasarımın olgunlaşması, oturması ve tam potansiyelini gösterebilmesi ancak zamanla mümkündür. Başka bir deyişle tasarım asıl aplike edildikten sonra başlar. Doğru ve düzenli bakım ve onarımla tasarımlarımız hayat bulur, canlanır ve güzelleşir (Clouston, 2013).

Çevre düzenleme çalışmalarından hedeflenen neticeye ulaşabilmek amacıyla ilk olarak, tasarım kavramının anlamının, tasarım ilke ve öğeleri ile tasarım aşamalarının tümünün bilinmesi gerekmektedir. Eğer süreç sonrasında başarılı bir sonuca varıldıysa, tasarım ilke ve öğeleri eksiksiz ve doğru bir şekilde uygulanmıştır. İlke ve öğelerin yer verilmediği tasarımlar sade, gösterişsiz, işlevsiz ve göze hitap etmeyen ürünler verir. Başka bir deyişle bu ilke ve öğelerin göz ardı edildiği mekânlar insanların hoşuna gitmeyen,

kullanılabilirliği düşük, vasat ortamlar oluştururlar (Yeşil ve Yılmaz, 2007). Bu ilke ve öğeleri şöyle sıralayabiliriz (Tablo 1).

Tablo 1

Tasarım İlke ve Öğeleri (Yılmaz ve Yılmaz, 2004; Yılmaz, 2007);

TASARIM İLKELERİ	TASARIM ÖĞELERİ (BİLEŞENLERİ)
ÇİZGİ	TEKRAR-RİTM
DOKU	ARALIKLI TEKRAR
ŞEKİL-FORM	DENGE
ÖLÇÜ	ZİTLİK
ARALIK	UYUMLAŞTIRMA
RENK	EGEMENLİK
IŞIK-GÖLGE	BİRLİK
VURGU	UYGUNLUK
DİZİ	HİYERARŞİ (KORAM)
HAREKET	TAMAMLIK

Bitkisel Tasarım

Peyzaj mimarlığı tasarım anlayışında bitkisel tasarım, tasarım aşamalarının en önemli adımıdır. Tüm tasarımlarda estetiksel, işlevsel, duyuşsal, bütünleyici ve tamamlayıcı olarak görev yapan bitki öğeleri (tek yıllık otsular, çok yıllık otsu ve odunsular, soğanlılar, sarılıcı ve tırmanıcılar, çalılar, ağaççık ve ağaçlar) kullanılarak tasarımlar tamamlanmaktadır. Alanda bütünleyici ve birleştirici olarak görev yaparlar. Bitkiler; şekil, doku, koku, mevsimsel renk değişimleri, zamanla büyüme ve yaprak dökme gibi zamanla değişiklik gösteren özellikleri ile ruh ve duyuşlarımızı hitap etmektedirler. Farklı fonksiyonları ile bireyler üzerinde fiziksel ve psikolojik olarak iyileşme ve gelişme sağlarken, mekânların işlevselliklerini ve kullanılabilirliklerini arttırarak onları daha yaşanabilir kılarlar. Oluşturdukları hoş görsel ve manzaralarla insanların keyif alma ve hoşnut kalma oranlarını oldukça yükseltmektedirler (Sarı ve Karaşah, 2018).

Kentlerde uygulanacak olan peyzaj tasarımlarda esas amaç her zaman insan ile doğa arasındaki dengeyi sağlamak, iletişimlerini koparmamak ve kenti doğaya en çok yakınlaştıracak tasarım kararlarını almak olmalıdır. Bir başka dikkat edilmesi gereken husus da, işlevsel estetiksel ve ekolojik olarak sürdürülebilir ve gelecek nesillere aktarılabilir peyzajlar yaratmaktır. Bu sebeple bitkilendirme aşaması peyzaj tasarımlarında en dikkat edilmesi gereken adımlardan biridir (Sarı ve Kardeş, 2018).

Doğal alanlar kişiyi kentin gürültüsünden, kalabalıklığından ve kirliliğinden uzaklaştırarak, kişiye ruhsal rahatlama ve mutluluk sağlarken; stres, beyin ve fizik yorgunluğunu da azaltmaktadır. Gelişme çağında olan çocukların zihin gelişimini destekleyerek, maceraperest yönlerini ortaya çıkarıp kendilerine olan güvenlerini yükseltmektedir. Halkın farklı kesimlerinden olan insanları bir arada tutarak onların tanışmasına ve kaynaşmasına olanak sağlamaktadır. Yapılan araştırmalar sonucu bu psikolojik iyileşmeler fiziksel iyileşmenin de önünü açmaktadır (Kendle ve Rohde, 1995; Özgüner, 2004).

Kentsel Donatı Elemanları

Kentsel donatı elemanları kentin yaşanabilir ve algılanabilir kılınmasına katkı sağladıklarından dolayı kullanıcılar ve kent açısından farklı anlam ve öneme sahiptir. Kentsel donatı elemanlarının kullanıcılar açısından önemi, kullanıcıların kentle kurdukları görsel ve fiziksel ilişkinin öncelikle kentsel donatı elemanları sayesinde olmasıdır. Donatı elemanları içinde oldukları çevreyi tanımlayan, özelleştiren ve belirleyen nitelikleri nedeniyle kent bakımından önemlidir. Bu elemanların, kentin kimliğinin oluşmasına katkıda bulunan en önemli araçlardan biri olmasının nedeni, birbirleri ile kurdukları bağlantı sayesinde belirli bir düzen içinde ele alınarak ve çevre ile bütünleşerek, kentin bir unsuru haline gelmeleridir. Bu sebeple donatı elemanlarının birer tasarım ürünü olarak ele alınmasına yardımcı olacak, kendi içlerinde ve buldukları kentsel mekânlar ile doğru ilişkiler kurmalarına olanak sağlayacak bazı yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır (Bayraktar, vd., 2008).

Kentsel donatı elemanları bulunduğu çevrenin kalitesini, konforunu ve kullanımını artırarak yaşanılabilir ve vakit geçirilebilir alanlar yaratan, bireylerin yaşama, barınma, dinlenme, ulaşım, iletişim, egzersiz gibi temel işlev ve ihtiyaçlarını destekleyerek hayata

geçmesine imkân sağlayan, bireylerin hayatlarını daha kolay hale getiren, insanlar arası etkileşimi arttırıp ilişkileri güçlendiren, sosyalleşme sağlayan, alanı anlaşılabilir, işlevsel ve estetik olarak kaliteli kılan, mekânın bir bütün olarak görünmesinde tamamlayıcı ve birleştirici olarak görev üstlenen, toplumun göz zevkine hitap eden kent aksesuarlardır (Sağlık ve ark., 2014; Kuter ve Kaya, 2019).

Donatı elemanları, kent içinde bir arada uyum ve huzurla yaşamak zorunda kalan insanların, birbirleriyle olan bağlarını güçlendirmekte; sokakları, caddeleri, parkları, bahçeleri daha kullanılabilir, anlaşılır, okunaklı ve güvenilir alanlar haline getirmektedirler. Boş bir alan bile donatı elemanları sayesinde işlevsel ve estetik bir hale getirilebilmektedir. Aydınlatma, oturma, gölgeleme, temizlik, yönlendiricilik, sınırlama gibi birçok işlevsellikleri ile alanı tanımlamaktadırlar (Bayrakçı, 1991; Kuşkun ve Yılmaz, 2003; Bulut vd., 2008; Özgeriş, 2018). Yalnızca işlevsel fonksiyonlar değil; kente ahenk, uyum ve canlılık katan estetik fonksiyonlar da sağlamaktadır (Özgeriş, 2018).

Peyzaj tasarımı yapılırken alan için olası yanlış donatı elemanlarının seçimi, mekânda anlam kargaşası yaratırken, tasarımı amacından uzaklaştırmakta, görsel uyum ve dengeyi bozmaktadır. Bu sebeple donatı elemanları seçilirken alan iyi analiz edilmeli, eksik ve geliştirilmesi gereken noktalar tespit edilmeli ve bu doğrultuda seçim yapılarak modern kent görüntüsü oluşturmak esas amaç olmalıdır (Şişman ve Yetim, 2004; Özer vd., 2010; Özgeriş, 2018).

Kentsel donatı elemanları, bireysel olarak değişiklik gösteren fonksiyonları dışında ortak olarak bulundurması gereken bazı özelliklere sahip olmalıdır. Aplike edileceği alanla donatı elemanı arasında şekil, renk, doku ve malzeme uyumu olması gerekmektedir. Alanı her zaman daha güvenilir hale getirebilmeli, kullanıcıları kullanıma davet edebilmeli, sağlıklı ve kaliteli bir manzara oluşturmalıdırlar (Bulduk, 2012; Sağlık vd., 2014).

Bir kentin, doğal ve yapay öğeleri, sosyo-kültürel özellikleri o kentin kentsel kimliğini oluşturur (Es, 2009; Özer, Aklıbaşında ve Zengin, 2010). Bu durumda kentsel donatı elemanları kenti yaşanabilir ve algılanabilir kılan, kentin sürekliliğini ve bütünlüğünü sağlayan bir kimlik unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır (Bayraktar vd., 2008).

Kentlerde kullanılmakta olan bazı kentsel donatı elemanlarını şu şekilde sıralayabiliriz;

Oturma Elemanları

Kent aksesuarları arasında en önemli elemanlardan bir tanesidir. Oturma elemanlarının alanla uyumlu, kaliteli ve doğru malzemeyle tasarlanmış olması dışında, ergonomik, hareket ettirilebilir, çok karmaşık olmayan, uzun süre kullanıma dayanabilen özelliklere de sahip olmalıdır. Oturma elemanları kent içinde her yaştan kesimin, oturma, dinlenme, gözlem yapma, seyretme hatta yemek yeme gibi amaçlarla en sık olarak kullanıldığı donatı elemanlarıdır (Sağlık vd., 2014).

Oturma elemanlarının ölçüleri, şekli, malzemesi ve tasarımı kişilerin fiziksel konforunu oldukça etkileyen niteliklerdendir. Alan özelliklerine ve sahip olduğu kitleye göre tasarlanan elemanlar her zaman ihtiyaçlara daha doğru cevap verebilmektedir. Örneğin açık alanlarda, parklarda ve bahçelerde sıklıkla kullanılmakta olan banklar için, hareket edebilen sandalyeler iyi bir alternatif olabilmektedir (Yücel, 2006; Bayramoğlu ve Özdemir, 2012).

Aydınlatma Elemanları

Doğru bir dış mekân aydınlatması, aydınlatılacak olan alanın ölçülerini de göz önünde bulundurarak, seçilecek olan doğru elemanlar ile mümkündür. Aydınlatma elemanından maksimum verimin alınması ancak bu şekilde mümkün olacaktır. Kent içinde yer alan binalar, yollar, bahçeler, parklar, otoparklar, oturma alanları, spor alanları, yeşil alanlar gibi birçok farklı kullanım için farklı boyut, şekil ve amaçlarda aydınlatma elemanlarının seçiminin yapılması gerekmektedir. Çevre aydınlatmasında esas amaçlar; doğru aydınlatma elemanının seçilerek alanın gece saatlerinde dahi güvenliğini sağlamak, aydınlık, ferah alanlar yaratmak, mekânların işlevselliğini arttırmak, açık hava aktivitelerinin de gerçekleşmesini sağlamaktır (Yenioğlu, 2010).

Bu elemanlar iklim koşullarına uyumlu, içinde yer aldıkları mekânla bütünleşik olacak şekilde dayanıklı alüminyum, galvanize çelik, beton, cam, sac gibi malzemelerden oluşabilir (Bulut ve ark.,2008; Abdülrahimov, 2001).

Çoğunlukla, araç yollarına göre yaya yollarının aydınlatılması %50'den daha az olmalıdır. Cadde ve sokakların aydınlatması için özellikle araç yollarında, fazla alanı

aydınlatabilecek şekilde aydınlatma direkleri tercih edilmelidir (Bulut ve ark.,2008; Abdülrahimov, 2001).

Çöp Kutuları

Çöp kutuları, açık alanlarda çevrenin kirlenmesini engellemek amacıyla, farklı malzeme ve şekiller oluşturularak tasarlanmış donatı elemanlarıdır. Alana yerleştirilirken alanda bulunan diğer donatı elemanları ve yol sirkülasyonu dikkate alınarak, konumlandırılmalıdır (Şişman ve Yetim, 2004; Bayramoğlu ve Özdemir, 2012).

Kullanıcıların en ihtiyaç duydukları anlarda, ulaşılabilir ve görülebilir noktalarda olmalıdırlar. Yaya sirkülasyonunu bölmeyecek, engelli kullanıcılarına mâni olmayacak şekilde tesis edilmelidir (Yücel, 2006; Bayramoğlu ve Özdemir, 2012).

Heykeller

Plastik elemanlar olarak da anılan heykeller kent içinde diğer donatı elemanları ile uyumlu bir şekilde kullanılarak görsel kaliteyi yükseltmektedirler. Başta kamusal alanlarda kullanılan heykeller tekdüzeliği kırarak kullanıcılara hem görsel ve hem ruhsal rahatlık sağlayarak, göze hitap ederler. Heykellerin bulunduğu noktalar toplanma ve birleşme alanlarını oluştururlar. Bu da birçok insanın kaynaşmasını ve sosyalleşmesini sağlar. Şekil ve boyutta belirgin özelliklere sahip olan heykeller, farklılıkları ile buldukları bölgenin imgeleri haline gelerek, kent içi yer yön tariflerinde de yol gösterici olarak kullanılırlar (Kurtaslan, 2005).

İşaret Levhaları

Gerek yerel halk, gerek yerli ve yabancı turistler için bilgilendirici ve yönlendirici olarak görev yaparlar. Yön gösterici levhaların dikkat çekici renk ve şekillerde, doğru noktalara konumlandırılmış olmaları gerekmektedir. Böylece çok uzak dahi olsalar kullanıcılar tarafından rahatlıkla fark edilebilir ve olası araç-yaya kazalarına mahal

vermezler (Uzun, 2002; Yörük vd., 2006). Ayrıca insanların hareketlerini engellememeli, günlük hayatta aksaklık yaşatacak boyut ve noktalarda olmamalıdır (Yörük vd., 2006).

İnsanların kent içinde birbirleri ve çevreleriyle olan ilişkilerini yöneten, kamusal alanlarda iletişimi sağlayan bu öğeler çevreye kılavuzluk eden elemanlardır. Amaç, alana yerleştirilen levhalarla bilgi akışını netleştirmek ve düzenlemektir (Akyol, 2006).

Su Ögesi

Açık alanlarda ferahlatıcı ve sakinleştirici işlevleri ile öne çıkan su ögesi, göze hitap ettiği kadar kulağa da hitap etmektedir. Farklı şekil ve amaçlarla önümüze çıkabilmektedir. Kimi zaman hareketsiz bir gölet, kimi zaman da süs havuzu, çağlayan ya da fıskiye şeklinde açık mekânları süslemektedir. Buldukları alana göre formal ya da informal, büyük ya da küçük şekillerde tasarlanabilmektedirler. Ayrıca kent merkezlerinde, yol kenarlarında yer alan çeşmeler ile görsel veya işlevsel amaçlarla tasarlanmış yüzme havuzları da su öğeleri arasında sayılmaktadır (Erdem, 1995).

Bitki Kasaları

Kentlerde, bitki kullanımları ekonomik, sosyal, ekolojik ve estetik fonksiyonları yerine getirirler. Bununla birlikte insanların psikolojisini iyi yönde etkilerler. Dolayısıyla bitki kullanımına kentsel alanlarda fazlaca önem verilmektedir (Yiğit vd., 2016; Sevik vd., 2017; Karayılmazlar ve Çelikyay, 2019).

Betonlaşmanın artması ile başlayan çarpık kentleşme sonucu kentlerde insanların hareket alanları oldukça kısıtlanmış, yeşil alanlar azalmıştır. Doğal yeşil alanların olmadığı noktalarda, yeri değiştirilebilen, bölgesel yeşil alanlar oluşturan, bakımı kolay donatı elemanlarına bitki kasaları denmektedir. Asıl amacı alanın görsel kalitesini artırarak doğala yaklaştıran, ortamın daha temiz görünmesini sağlayan bitki kasalarının diğer bir özelliği de özellikle kent merkezlerinde restaurant, kafe, mağaza gibi iş merkezlerinin önünde sınırlayıcı eleman olarak kullanılmasıdır. Bitki kasalarının canlı ve estetik görünebilmesi içi düzenli bakım ve onarımının yapılması gerekmektedir. Doğru malzemeden kasa seçilerek ömrünün uzatılması sağlanabilir (Sağlık vd., 2014).

Döşeme Elemanları

Kentlerin en önemli donatı elemanı, zemin döşemeleri sayılabilir. Zemin döşemeleri, uygulandıkları alana göre form, renk, çizgi, doku açısından farklı özelliklerde kullanılabilmeyle birlikte, ulaşımın en önemli faktörlerinden birisidir. Bu donatı elemanı, işlevsel özelliklerinin beraberinde estetik bakımdan önemli görsel seçenekler de sunabilmektedir. Yaya, bisiklet ve taşıt trafiği ayırma, yaya ve engelli yönlendirme, mekânları ayırma, mekân vurgulama gibi işlevleri de yerine getirmektedir. Donatı elemanı malzemesinin seçimini etkileyecek faktörler; güvenlik, dayanıklılık, iklim, hangi işlevle kullanılacağı, trafik, maliyet ve yerel koşullardır (Başal ve ark.,1997; Sağlık ve Kelkit, 2019).

Alanın zemini, büyüklüğü ve hangi amaca hizmet ettiğine bağlı olarak seçilecek olan döşeme elemanları farklılık gösterebilmektedir. Çim ve yer örtücüler gibi canlı elemanların seçildiği gibi, taş, tuğla, beton, ahşap gibi cansız elemanlar da seçilebilmektedir. Yer döşemenin esas amacı sert bir zemin oluşturarak yaya ve araç sirkülasyonu için altlık oluşturmaktır. Aynı zamanda aynı çeşit yer döşemesinin kullanılması da kullanıcılar üzerinde yolunu bulma ve yönlendirme sağlamaktadır. Farklı çeşit yer döşemelerinin kullanılması ise hem araç hem yayalar için farklı bir yola sapma gibi uyarıcı nitelikte anlamlar taşımaktadırlar. Kullanıldığı malzemeye göre araç hızı değişebilir, yayalar için ise daha konforlu yürüyüş yolları temin edilebilir (Aran, 1996; Uzun, 2000; Yörük vd., 2006).

Sınırlayıcılar

Sınırlayıcı elemanlar, zaman zaman canlı zaman zaman ise cansız materyallerden seçilebilmektedir. Bitkiler, çit, duvarlar en sık kullanılan sınırlayıcı elemanlar arasındadır. Koruma, sarma, ışık ve sesi absorbe etme, güneş ve rüzgâr kontrolü gibi amaçlarla kullanılmaktadır. İşlevsel amaçlarla kullanıldığı gibi görsel olarak da tercih edilebilmektedir (Harris ve Dines, 1988; Uluer, 1997).

Sınırlayıcı elemanların kullanımındaki esas amaçlar aşağıda belirtilmiştir;

Gizlilik: Sınırlayıcı elemanlar kullanılırken akla ilk gelen amaç gizliliktedir. Dışarıdan gelen etkilere karşı korunma ve savunma sağlar, Gizlenme ihtiyacı arttıkça sınırlayıcı

elemanların yoğunluğu, büyüklüyü ve malzemesi değişebilmektedir. Boylu ve yoğun olarak kullanılan sınır elemanları, gizlilik amacına ulaşılmasını sağlar. Fakat estetik olarak göz yormamalı, güzel bir görsel yaratmalıdır.

Emniyet: Emniyet amaçlı en sık kullanılan sınırlayıcı elemanlar bariyerlerdir. Bariyerler, insanları tehlikeli bölgelerden uzaklaştırmak, onları güvende tutmak ve araçları yönlendirerek düzeni sağlamak adına tercih edilirler.

Estetik: Belli bir alanı yakın çevresinden ayırırken gizlilik ve korunma gibi amaçlar güdülürken aynı zamanda göze hitap edebilmesi için formal, tekdüze, hareketsiz elemanlar seçmektense, alanın ruhuyla uyumlu, renkli, işlemeli ve dikkat çekici elemanlar seçilmelidir. Bu şekilde seçilen sınırlayıcılar alanın görüntüsünü olumlu yönde değiştirirken, aynı zamanda da yumuşatarak estetik algıyı arttırmaktadır.

Sınır Belirleme: Duvarlar ve çitler sınırlandırma yaparak yön belirleme, geçişleri engelleme gibi amaçlar için en sık kullanılan sınırlayıcı elemanlar arasındadır. Yürüyüş yollarında bulunan sınırlayıcılar belirgin bir yönlendirme sağlarken aynı zamanda alanı komşu çevrelerden de izole etmektedir.

Çevresel Özelliklerin Kontrol Edilmesi: Alanı iklim koşullarından korumak ve güvenliğini sağlamak amacıyla yine sınırlayıcı elemanlar kullanılmaktadır. Doğru konumlandırılmış ve tasarlanmış bir çit veya bitki sınırlandırması güneş ışınlarını ve rüzgârın kontrolünü sağlarken, rahatsızlık veren koşulların etkisini en aza indirger (Barret, 1988; Uluer, 1997).

Cepheler

Bir bölgedeki belleğin ve kimliğin oluşumunda bina cepheleri, önemli rol oynar. Bölge, bünyesine aldığı yapıların renkleri, dış görünüşleri vs. ile aklımıza gelir. Ayrıca binaların, meydan, yeşil alan, yol ve diğer ortak kamu alanlarına açılan tüm dış cepheleri görsel ve estetik anlamda mühim bir görev üstlenir (Özbek Sönmez, 2015).

İç mekânları çevreleyen bina cepheleri, ihtiyaç duyulan enerjiyi doğal çevrenin iklimsel özelliklerine özgü olarak, iklimsel dayalı konfor koşullarını sağlamada doğal yollarla çevreye zarar vermeyecek şekilde, doğal olmayan çevreye dair başlıca tasarım parametreleri olarak; Cephenin bulunduğu yer, bina aralıkları, cephede uygulanan

vantilasyon düzeni, cephenin formu, cephenin yönlendiriliş durumu, cephede uygulanan güneş kontrolü, cephe kabuğunun özellikleri şeklinde gösterilebilir. Bu parametreler için, cephelerin iklimle uyumlu sistemler olarak tasarlanabilmesi, farklı iklim bölgelerine göre önerilecek cephelerin, güneş ışıklarından en yüksek yararı elde edecek şekilde güneye yönlendirilmesi önceliklidir (Manioğlu ve Oral, 2010).

1.1.6. Dış Mekân Kavramı

Sokakta gördüğümüz sıralı apartmanlar ve bunların dış cepheleri, kaldırımlar, sokaklar, caddeler ile birleştiğinde dış mekân kavramını oluşturmaktadırlar. Başka bir tanımla tavanlara bağlı duvarların ortaya çıkardığı mekânlar iç mekânları, dışında kalan cephelerin diğer yüzeylerle oluşturduğu mekânlar ise dış mekânları oluşturmaktadır. Duvarların birleşimiyle oluşan yapılar her zaman iç ve dış mekân yaratmaktadırlar (Altan, 1993).

Dış mekânda yer alan bitkisel ve yapısal yapıların, birbirleri ile ve diğer elementlerle birlikte yarattığı mekâna ise kentsel mekân denilmektedir (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009).

Kentsel dış mekân hayatı, kentlilerin dış mekânlarda devam ettirdikleri sosyal ve kültürel yaşantılarının bütünüdür ve bireyler için oldukça önem teşkil etmektedir. Dış mekânlar fiziksel çevre ile birleşmek adına bütünleştirici alanlardır (Velioğlu, 1978; Velioğlu, 1990; Akarsu, 2022).

Kentsel fiziksel çevre, kentte yer alan yapılar ve boşluklar ile birlikte oluşturduğu dış mekânlardan oluşmaktadır (Erkman, 1982; Akarsu, 2002).

Dış mekân yaşantısının en önemli unsuru insan aktivite ve etkinlikleridir. Kullanıcılara en iyi dış mekân imkânlarının sağlanabilmesi için belli şartların sağlanması gerekmektedir. Bunlardan bazıları;

- Dış mekânlar iletişim sağlama ve alanı tanıyabilme adına algılanabilir ve açık olmalıdır.

- Kişide mekân hissi yaratabilmelidir.

- Potansiyel gerçekleştirilecek etkinlik ve aktivitelere müsait olmalı, çekicilik ve canlılık içermelidir (Velioğlu, 1990; Akarsu, 2002).

1.1.7. Kamu Kurumları

Kamu binaları kamu ve halkın hizmet alabilmesi için ihtiyaçların giderilmesi adına kurulmuş olan resmi binalardır. Kamu binaları ihtiyaca göre çeşitli yerlerde çeşitli amaçlarla ilgili kesime hizmet sunar. Bu binalara hastane, karakol, adliye, savcılık, müze, tiyatro, sinema, sosyal hizmet binaları, kütüphane, sergiler ve ibadethaneler gibi birçok örnek verilebilir. Devleti ayakta tutan kurumların bina tasarımları kadar yakın çevre tasarımları da kentin kalite ve imajı hakkında fikir sahibi olunmasına yardımcı olmaktadır. Kamu binaları şehir içerisinde oldukça yer kaplayan, büyük, betonarme yapılardır. Kentte beton-yeşil alan dengesinin sağlanması amacıyla kamu binalarının yakın çevresine ait peyzaj tasarımları oldukça önemlidir.

Kentlerde kamusal ve özel hayatın arasındaki ilişki pek çok etkenlerle değişebilmekte ve biçimlenebilmektedir (Carr ve ark. 1992)'e göre bu etkenler şu şekilde sıralanabilir;

- İklim
- Kültür
- Teknoloji
- Mekânın fiziksel yapısı
- Toplumun dağılım oranı
- Politik etkenler
- Ekonomik etkenler

-Kamusal mekânda peyzaj donatıları ve kaliteleri (Sağlar 1998; Atabeyoğlu ve Bulut, 2007b).

Kamusal ve özel hayatın dengesinin belirlenmesinde görev alan bu etkenler ayrıca kentin olmazsa olmaz bileşenlerindedir. Aynı zamanda toplumun ihtiyaç duyduğu ve kentten beklediği öğelerdir. Ancak günümüz kentlerinde kamusal alanlar sadece geçiş bölgeleri ve ticaret alanları olarak kullanılan ve anılan alanlardır (Atabeyoğlu ve Bulut, 2007b).

Birçok konuda, halkın her kesimine hizmet götüren kamu kurumlarının, üstlendikleri görev dışında sistematik ve düzenli bir çalışma organizasyonuna da sahip olmaları gerekmektedir. Kamu hizmetlerinin hayata geçirilmesine olanak sağlayan, faaliyetlerin meydana gelmesi için oluşturulan kamu binaları, topluma hizmet vermek ve kurumların gereksinimlerini yerine getirmek amacıyla inşa edilen ve yer aldığı bölgelerde devleti temsil eden önemli yapılardır (Şahin, 2016).

İKİNCİ BÖLÜM

ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Bu bölümde, araştırma konusu hakkında daha önce yapılan yurt içi ve yurt dışı çalışmalar incelenmiştir.

2.1. Araştırma Konusu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Birçok araştırmacı kent içerisinde varlıkları gün geçtikçe artan kamu binaları ve yakın çevrelerinin, halkın daha fazla yararlanabilmesi ve kent içerisindeki yeşil alan miktarının artmasına yardımcı olması adına, yapısal ve bitkisel elemanlarla, peyzaj mimarlığı ilke ve öğeleri doğrultusunda tasarlanması için çeşitli çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Yapılan çalışmalara bakıldığında bu alanların, kentliye ve doğaya kazandırılmasının, kent imajı ve kalitesi için oldukça önemli olduğu belirtilmiştir.

Şişman ve Yetim (2004), çalışmada insanların kent içerisinde yeşil doğal alanlar kadar yapay alanlara da ihtiyaçları olduğu üzerinde durulmuştur. Donatı elemanları kullanıcı ile kent arasında bağlayıcı görev yapmakta, kent içerisindeki açık mekânların kullanılabilirliğini arttırmaktadır. Bu bağlamda donatı elemanları kentin vazgeçilmez aksesuarlarıdır. Bu çalışmada Tekirdağ kent merkezinde bulunan donatı elemanları tespit edilmiş ve peyzaj tasarım ilkeleri doğrultusunda incelenmiştir. Saptanan analizler için öneri tasarım fikirleri geliştirilmiştir.

Naderi ve Shin (2008), çalışmada hastane çalışanları için peyzaj mimarlığı tasarım ilkeleri doğrultusunda bir bahçe tasarlamak amaçlanmıştır. Bu tasarım için alanda gerekli inceleme ve analizler gerçekleştirilerek çalışanların da fikirleri anket yardımı ile tasarıma dahil edilmiştir. Anket sonuçları, hastane çalışanlarının dış mekânlardan soyutlanmış, doğala yakın bir hastane bahçesi istediklerini göstermiştir. Çalışma sonunda ise hastane çalışanlarını hem fiziksel hem psikolojik olarak rahatlatarak, istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda bir bahçe tasarımı yapılmıştır.

Şişman, Korkut ve Etli (2008), çalışmalarında Tekirdağ Valiliği tören ve park alanında, peyzaj tasarım sürecini göz önünde bulundurarak bir peyzaj tasarım projesi hazırlamışlardır. Alanın eski tasarımında yer alan eksiklikler ve sorunlar saptanılarak yeni

peyzaj tasarım önerisi ile birlikte bunların ortadan kalkması hedeflenmiştir. Alanın gelişigüzel, estetik kaygıdan uzak tasarlanan bitkisel tasarım çalışmalarını düzenleyip mevcut betonarme görüntüyü azaltmak, bitkisel uygulamaları, yapısal uygulamalar ile desteklemek, bunun sonucunda ise kullanıcılar için işlevsel alanlar yaratmak oluşturulacak olan projenin temel amacıdır.

Ertekin ve Çorbacı (2010), bu çalışmada Karabük Üniversitesi öğrenci ve öğretim elemanlarının kampüs hayatlarını daha konforlu hale getirebilmek amacıyla bir peyzaj projesi hazırlanmış, peyzaj planlama ilkeleri doğrultusunda peyzaj tasarım önerilerinde bulunulmuştur. Üniversitelerde birçok kampüsün bir arada bulunması sebebiyle ortaya çıkan dağınık görüntü ortadan kaldırılmaya çalışılmış, kullanılabilirliği yüksek, farklı amaçlara hizmet verebilen, kaliteli bir peyzaj tasarıma sahip kampüs oluşturmak esas amaç olmuştur.

Aksu ve Demirel (2012), bu çalışmada kent içinde sürekli olarak artmakta olan betonlaşma sonucu, kullanıcılarda ve kentlerde meydana gelen açık- yeşil alan ihtiyaçları üzerinde durulmuştur. Bu betonlaşmanın artmasında rol oynayan kamu binalarından birisi de hastanelerdir. Hastane yakın çevreleri, hem kent içindeki açık- yeşil alan miktarını arttırmak amacıyla, hem de kullanıcılar üzerinde fiziksel ve psikolojik olarak olumlu etkiler yaratmak amacıyla işlevsel ve estetik olarak yeterli peyzaj tasarımları ve düzenlemeleri ile oluşturulmalıdır. Bu çalışma kapsamında Trabzon kent merkezinde yer alan 7 hastane bahçesinin peyzaj tasarımları hem işlevsel hem estetiksel yönden incelenerek değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda ise bu değerlendirmelere yönelik tasarım ve düzenleme önerileri getirilerek; iyileştirilmiş, sürdürülebilir ve her tür kullanıcıya hitap edebilen kullanılabilir çevreler oluşturmak amaçlanmıştır.

Atabeyoğlu (2014), makalede Ordu kent merkezinde bulunan Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu dış mekân peyzaj tasarımı, kullanıcı istek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak incelenmiş, eksik ve geliştirilmesi gereken noktalar tespit edilmiştir. Hem bitkisel hem yapısal olarak işlevsel ve estetik anlamda yeterli olmayan okul yakın çevresi için gerekli peyzaj tasarım önerileri ortaya koyulmuş ve üniversite tarafından da kabul görülerek hayata geçirilmiştir.

Sağlık ve Kelkit (2015), çalışmalarında kullanıcı istek ve ihtiyaçlarını, alanın eksik ve geliştirilmesi gereken yönlerini, konumunu, peyzaj tasarım ilkelerini ve aynı zamanda devlet protokol geleneklerini de göz önünde bulundurarak, Çanakkale Valiliği Hükümet

Konağı Bahçesinin yeniden düzenlenmesine yönelik peyzaj tasarımı projesi hazırlamışlardır. Alanda yeni kullanım alanları oluşturulmuş, mevcut kullanım alanları geliştirilmiş, bakımı kolay, kullanım ömrü uzun peyzaj kompozisyonları oluşturularak alanın işlevsel ve estetikliği arttırılmıştır. Proje, Çanakkale Valiliği tarafından 2014 yılında hayata geçirilmiştir.

Aklıbaşında, Tırnake, zhancı (2017), çalışmada kentlerde oldukça geniş yer kaplayan resmi kurumlar ve bunların bahçelerinin, kent içinde yeşil alan miktarını arttırmadaki büyük katkısı üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda çalışma alanı olarak seçilen Nevşehir kentinde bulunan resmi kurumlar ve onların yakın çevreleri tek tek tespit edilmiş, bünyesinde bulundurdukları donatı elemanları, bitki materyalleri, peyzaj tasarımları incelenmiş ve kent için önemi ortaya koyulmuştur. Sonucunda ise hem bu bahçeleri kullanan halkın, hem de bu kurumlarda görev yapan çalışanların ihtiyaçları doğrultusunda alanın kullanılabilirliğini arttıracak işlevsel ve estetik tasarım ve planlama nerileri ortaya koyulmuştur.

Altıntaş (2017), yüksek lisans tezinde İstanbul'un Esenler ilçesinde bulunan kamusal yeşil alanların peyzaj mimarlığı açısından gözlem, inceleme ve analizleri gerçekleştirilmiştir. Esenler ilçesinde mahallelerde, park ve refüjlerde, kamu binalarının yakın çevrelerinde, kent bahçelerinde gerçekleşen çalışma sonunda bu alanların güncel durumları, kullanıcı kapasitesine oranla yeterlilikleri, yeşil alan miktarları, bünyesinde bulundurdukları bitki türleri, donatı elemanları tespit edilmiş ve kullanılabilirlikleri ortaya koyulmuştur.

Arruda, Moroni, Bezerra ve Silva (2017), makalede kent içinde yer alan oturma elemanlarının yaygınlaşmasını doğrudan etkileyen faktörler ve işlevleri incelenerek, kent mobilyaları ile kent arasındaki ilişki ortaya koyulmuştur. İnceleme sonunda oturma elemanların kentsel peyzaja katkısı, insanları memnun eden, istek ve ihtiyaçlara cevap verebilir nitelikte tasarlanması, kullanıcıların da şehri yaşatan ve kent ile insan arasında bağlantı sağlayan bu elemanların önemini anlaması gerektiği tespit edilmiştir.

Düzenli, Eren ve Alpak (2017), alışmada Trabzon'da yer alan 3 müze; Ayasofya Müzesi, Atatürk Köşkü Müzesi ve Türk Eğitim Tarihi ve Teknoloji Müzesi araştırma alanı olarak seçilmiştir. Alanlarda yapılan yerinde inceleme ve analizler ile kullanıcı memnuniyeti anketi sonucu olumlu ve olumsuz yönleri ayrı ayrı ortaya koyulmuş, oldukça fazla turist'in ziyaret ettiği bu müze yakın çevrelerinin en az müze binası kadar önemli olması ve şehrin

imajına katkı sağlaması sebebiyle bu alanlarda geliştirme ve iyileştirme çalışmalarının yapılması gerektiği tespit edilmiştir.

Butserova ve Golubeva (2018), çalışmada üniversite bahçelerinin Avrupa'daki kentsel peyzajdaki rolü üzerine araştırmalar yapılmıştır. Üniversite bahçelerinin, Avrupa uygarlığına ait kültürel ve doğal mirasının ayrılmaz bir parçası olduğu, şehir içindeki biyolojik çeşitliliğin artmasını ve kültürel peyzajın oluşumuna katkı sağladığı tespit edilmiştir. Çalışma sonunda ise üniversite bahçelerinin kentsel yapıyı oluşturmada büyük rol oynadığı, kent için önemli kültürel peyzaj örnekleri olduğu ortaya koyulmuştur.

Hami, Moula ve Maulan (2018), çalışmada Malezya'da artan nüfus ve insan ihtiyaçları ile birlikte sayılarında da oldukça artış görülen avmler ve yakın çevre peyzaj tasarımları incelenmiştir. İnsanlara yapılan anket çalışması ile onlara yeşil alan, peyzaj tasarımı, donatı elemanları ve kullanılabilirlik ile ilgili sorular yöneltilmiş bunun sonucunda da avm çevre düzenlemelerine yeterince özen gösterilmediği, insan ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamadığı tespit edilmiştir. Çalışma sonunda avm yakın çevresinin bir kamusal alan gibi tasarlanması, daha çok yeşil unsurların ve su ögesinin kullanılması, ayrıca sosyal kullanımı arttırmak amacıyla kütüphane, kültürel etkinlik alanları gibi kullanımların çoğaltılması önerilmiştir.

Tandoğan ve Şişman (2018), çalışmada özellikle kış mevsiminden kaynaklanan olumsuz koşullarda, erişim ve kullanımların kısıtlanmaması için kamusal açık mekân tasarımlarında dikkat edilmesi gerekenler üzerinde durulmuştur. Çalışmanın amacı zor hava şartlarında da kamusal açık mekânların kullanılabilirliğinin azalmasının önüne geçmek, bunun için yapılması gerekenleri ortaya koymak olmuştur. Sonuç olarak ise Türkiye'de kış mevsiminin sert geçtiği kentler tespit edilerek, bu kentlerde soğuk hava şartlarında da kamusal mekân kullanımını ve erişimini sağlayacak bitkisel tasarım önerileri verilmiştir.

Kösa (2019), makalede Antalya'nın Kaleiçi sokaklarında yer alan bitki tür ve tasarımları saptanmış ve bunlar peyzaj tasarım ilke ve öğeleri doğrultusunda, sokak özellikleri de göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Sokaklarda ve bitkilerde gerekli gözlem ve ölçümlerin yapılarak aralarındaki uyumun ortaya koyulması ve sokakların ilke ve öğeler doğrultusunda tasarım kriterlerini sağlayıp sağlamadığının tespit edilmesi esas amaç olmuştur. Sonucunda ise bitki tür çeşitliliğinin peyzaj tasarım ilke ve öğelerini olumlu etkilediği ve sokaklarda oluşturulan bitkisel tasarımlarda sokağın uzunluk ve genişliğine dikkat edilmesi gerektiği saptanmıştır.

Kuter ve Kaya (2019), çalışmada kent kimliğinin ortaya çıkmasında en büyük etkilerden birine sahip olan kentsel donatı elemanları, ana materyal olarak kullanılmıştır. Kent içerisinde kentsel donatı elemanlarının önemi ve kullanıcılara sunduğu faydalar ortaya koyulmuştur. Çalışma alanını Çankırı kent merkezinde bulunan Alparslan Türkeş Caddesi ve Necip Fazıl Kısakürek Sokağı oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma alanında yer alan kentsel donatı elemanları peyzaj tasarım ilkeleri doğrultusunda incelenmiş, işlevlerine göre sınıflandırılmış ve değerlendirilmiştir. Mevcut durumları saptandıktan sonra ise kent içinde donatı elemanları kullanımına yönelik öneri tasarı fikirleri verilmiştir.

Gedik ve Koçan (2022), çalışmada geçmişten bugüne kültürel ve tarihsel köprü görevi gören ve sonraki kuşaklara da aktarılabilmesi için korunması gereken Bartın Eski Kilise (Aya Nikolas Kilisesi) yakın çevresi, çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Sadece binanın değil, yapının sahip olduğu tarihi çevrenin de korunması, geliştirilmesi, yerel halk ve turistler için kullanılabilirliğinin artırılması amaçlanmıştır. Alanda gerçekleştirilen tespitler sonucu gerekli bakım ve kullanım fikirleri ortaya koyulmuştur. Fikirlerin birleşimi ile üretilen öneri projenin de yok olmaya yüz tutmuş birçok tarihi yapı ve yakın çevreleri için yol gösterici olabileceği öngörülmüştür.

Valeryevna ve Olimjonovna (2022), çalışmada kamu binalarına ait bahçelerin peyzaj mimarlığı ilke ve öğeleri doğrultusunda nasıl olması gerektiği üzerinde durulmuştur. Farklı kamu binalarının amacına ve kullanıcı kitlesine yönelik bir bahçenin tasarlanması, hem yerel halkın hem kamu binası çalışanlarının istek ve ihtiyaçlarını karşılanması, işlevsel olduğu kadar estetik olarak da göze hitap edilmesi esas amaç olmuştur. Çalışma sonucunda kamu binasının ve yakın çevresinin birbiriyle bağlantılı ve uyum içinde olması gerektiği, kaliteli bir peyzaj tasarımının yeterli olmadığı, ancak düzenli bakım ve onarımı yapılarak amacına ulaşabileceği tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde, çalışmanın ana materyali olan Çanakkale ve Prag kentleri hakkında coğrafi ve tarihi bilgiler verilmiş, çalışma için belirlenmiş yöntem detaylı bir şekilde ortaya koyulmuştur.

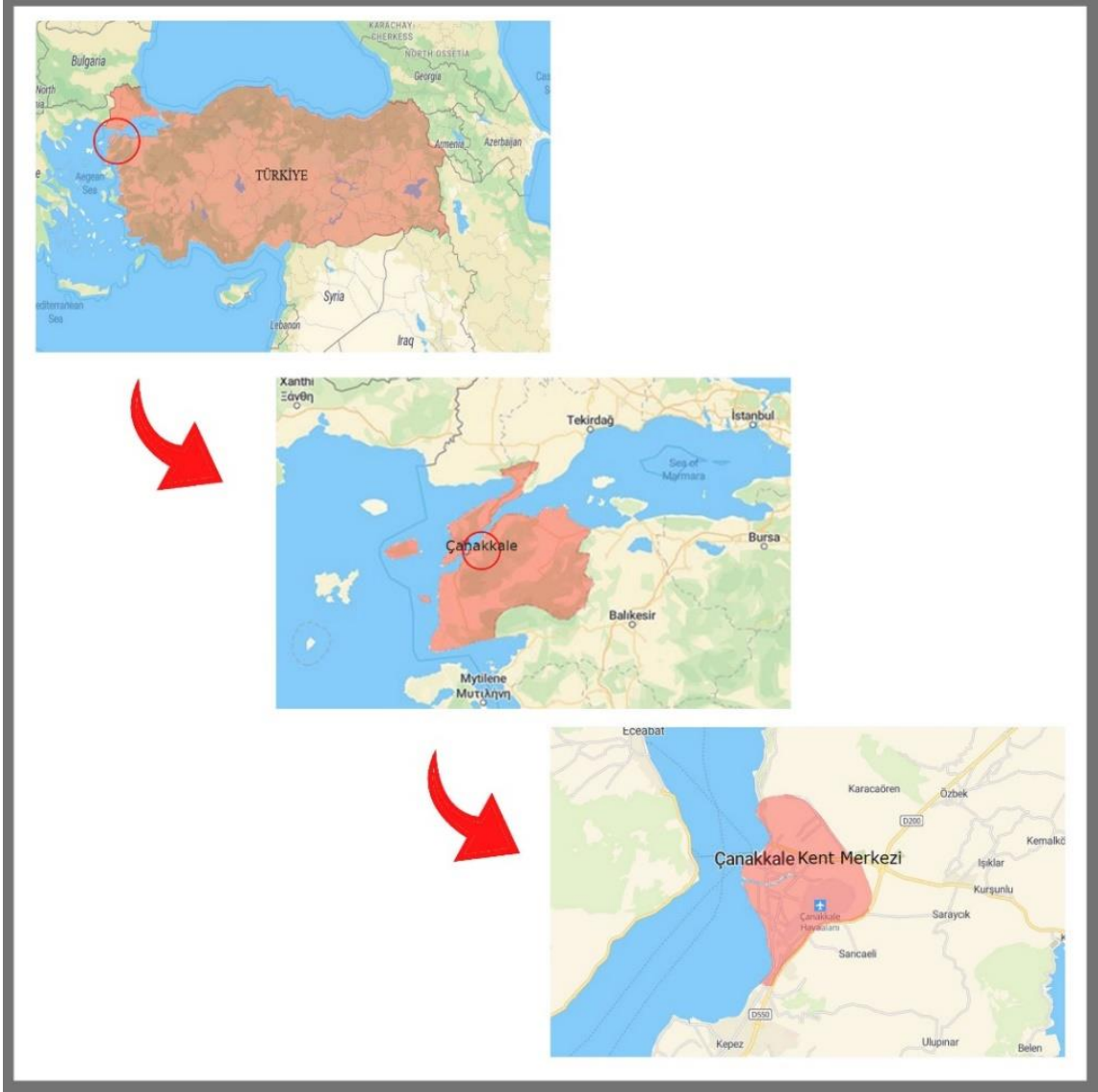
3.1. Materyal

İlk çalışma alanı olarak seçilen Çanakkale kenti, Türkiye'nin kuzeybatısında, Marmara Bölgesi içinde bulunmaktadır (Şekil 1).

Kent $25^{\circ} 35'$ ve $27^{\circ} 45'$ doğu boylamları, $39^{\circ} 30'$ ve $40^{\circ} 42'$ kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Rakımı (alanın deniz seviyesinden yüksekliği) 2 m'dir (Çanakkale Belediyesi, 2022a).

Çanakkale kentinin Avrupa ve Asya kıtalarında toprakları bulunmaktadır. Komşu şehirleri Edirne, Tekirdağ ve Balıkesir'dir. Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan Adaları il sınırlarına dâhildir. Kentin büyük büyük bir bölümü Marmara Bölgesinde, küçük bir bölümü ise, Ege Bölgesinde yer almaktadır. Toplam kıyı uzunluğu 671 km'dir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

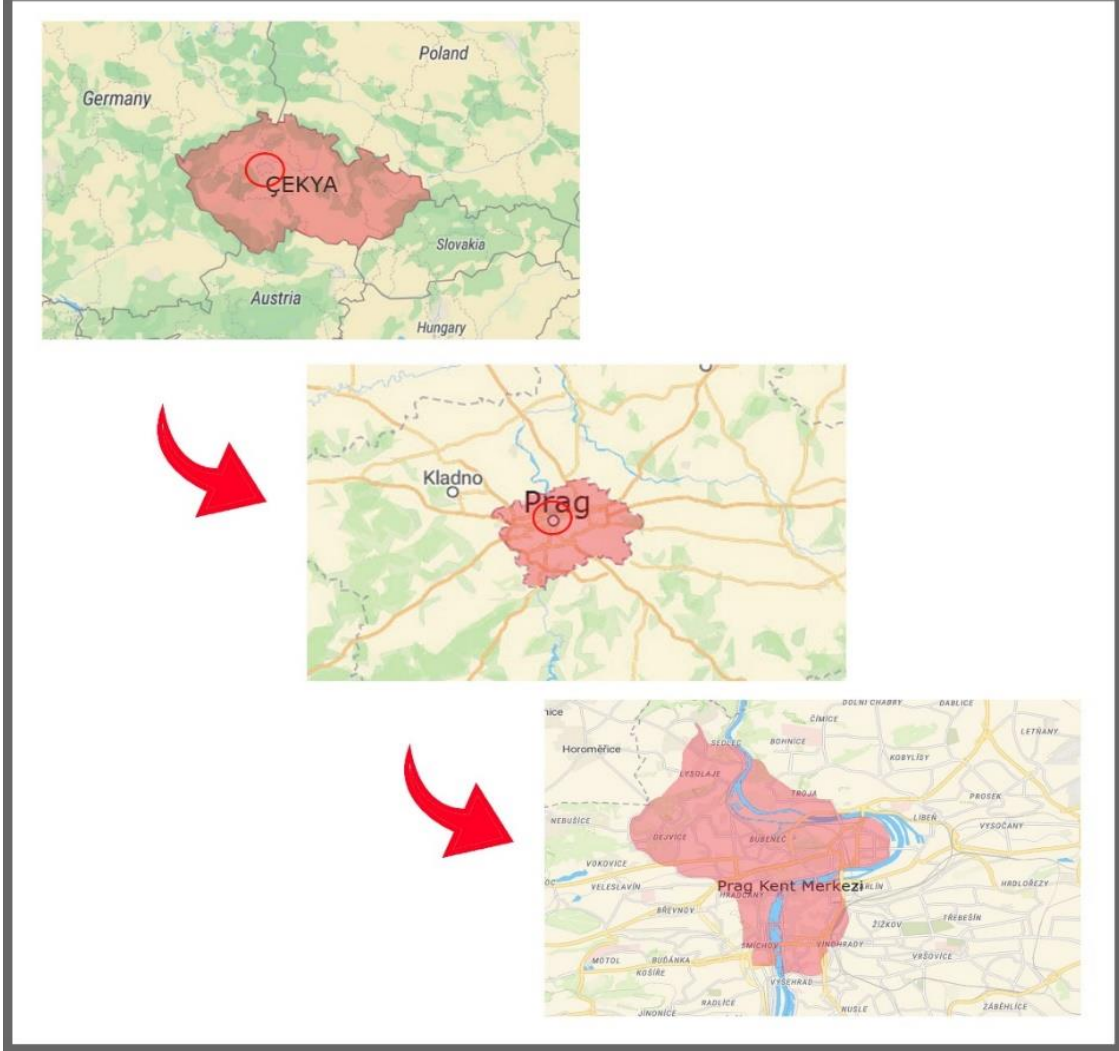
Çanakkale, yüzyıllardan bu yana birçok farklı medeniyetin hakimiyeti altında varlığını devam ettirmiştir. Kent mimarisinde ve kent yaşamında hala bu medeniyetlerin izlerini görmek mümkündür. 1970 yılına kadar kentte var olan geleneksel toplum yapısı, yapılmaya başlanan ticari yatırımlar ile modern kent modeline geçiş yapmıştır. Bu yatırımlar sayesinde ilk olarak ulaşım ve sirkülasyon ağları geliştirilmiş, bununla birlikte kentin genel görüntüsünün değişimi hızlanmıştır. Günümüze bakıldığında Çanakkale kenti ülkemizin modern kentleri arasında yer almaktadır. Hala altyapısal sıkıntılar devam etse de hem kültürel bakımdan hem de geniş yolları, temiz sokakları, bakımlı binaları ile örnek niteliğinde bir kenttir ("Çanakkale", 2022).

Şekil 1. Çalışma alanı, Çanakkale kenti (Maptiler, 2022'den değiştirilerek).

Çalışma alanı olarak seçilen Çanakkale kenti bulunduğu coğrafi konum, sahip olduğu doğal ve kültürel özellikleri nedeniyle önem arz eden bir kenttir. Doğal güzellikleri, tarihi yapıları, uzun sahilleri, kültürel değerleri ile ülkenin önemli turizm merkezlerindedir. Kentsel yerleşim Çanakkale Boğazı kıyısında gerçekleşmiştir. Ancak kentin yakın çevresi ormanlık alan ve yasal korunan alanlarla çevrili olduğu için, kentsel alt yapı gelişiminde sıkıntılar bulunmaktadır. Bu sıkıntılar kamusal binalar açısından da kendini göstermektedir. Bu durum gerek kamusal binaların kent içerisindeki yer seçimlerini, gerek ise fiziksel alt yapı ve dış mekân gereksinimlerinin karşılanması yönünde zorluklar ortaya koymaktadır. Hala gelişmeye açık olan Çanakkale şehri bu sebeple çalışma alanı olarak seçilmiştir.

İkinci çalışma alanı olarak seçilen Prag kenti, Orta Avrupa’da yer alan Çekya’nın başkentidir (Şekil 2). Kuzeyinde Polonya, batı ve kuzeybatısında Almanya, güneyinde Avusturya ve doğusunda Slovakya ile komşudur (“Çek Cumhuriyeti”, 2022).

Şekil 2. Çalışma alanı, Prag kenti (Maptiler, 2022’den değiştirilerek)

Kent merkezinin GPS koordinatları $50^{\circ} 04' 56''$ K ve $14^{\circ}24' 58''$ D ve rakımı (alanın deniz seviyesinden yüksekliği) 194 m’dir (“Google Earth”, t.y.).

Prag şehri, Çekya’nın başkenti ve en büyük kenti olma özelliğini taşımaktadır. Aynı zamanda tarihi binaları, köprüleri, sokakları, simge yapıları ile oldukça dikkat çeken bir turizm merkezidir (Osborne, t.y.).

2. Dünya Savaşı Çekoslovakya’nın işgali sırasında şehirde direniş gösterilmeden, kent; düşman birliklere teslim edilmiştir (“Çekoslovakya’nın İşgali”, 2022). Bundan dolayı şehirde bulunan tarihi yapı ve unsurlar olduğu gibi günümüze kadar korunmuşlardır.

Kentte hala, 18. yüzyıldan bugüne kadar korunmuş büyük Barok saraylarının gösterişi hakimdir. Varlığını sürdürmekte olan eski dar sokakları, dolambaçlı yolları, geniş meydanları, eski tavernaları, tarihi yapıları ile günümüzde gelişimi devam eden modern park ve konutları oldukça tezat bir görüntü oluşturmaktadır. Yüz kuleli şehir olarak da tanınan Prag kenti sahip olduğu birçok kilise sayesinde, tepeden bakıldığında kilise kulelerinin oluşturduğu muazzam manzarayı kullanıcılara sunmaktadır. Tüm bu tarihi değerleri bir anıt olarak korunması ve yeni oluşturulan modern binaların düzenli denetiminin sağlanması 1945 planlaması ile geliştirilmiş, 1992'de UNESCO'nun Dünya Mirası Listesi'ne eklenmiştir (Osborne, t.y.).

Diğer çalışma alanı olan Prag kenti kentsel gelişme alanı ve topoğrafik yapısı düzgün ayrıca kentsel yayılma alanı geniş olan bir özellik göstermektedir. Kent, hem Bohemya'daki tarihin belirsiz akımlarını hem de bin yılı aşan bir kentsel yaşamı yansıtan zengin bir mimari mirasa sahiptir. Mevcut kamusal binalar çoğunlukla tarihi niteliktedir. Dolayısı ile kent içerisinde yeni bir kamu binası gereksinimi fazlaca duyulmamaktadır. Ancak mevcut dış mekân özellikleri peyzaj tasarım ilkeleri yönünden değerlendirmeye tabii tutulup, her iki kentin de bu özellikleri ile karşılaştırmalı olarak analizlerinin yapılmasına gereksinim vardır.

3.2. Yöntem

Çalışmada; etüt, veri toplama, analiz ve sentez, değerlendirme ve öneri geliştirilmesine dayalı peyzaj araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında; yerli ve yabancı kaynaklardan kamu binaları ve yakın çevrelerine ait peyzaj tasarımları hakkında detaylı veri taraması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çalışma konusu hakkında literatür taraması yapılmış, her iki kentte de yerinde gözlemler yapılmış ve fotoğraflar çekilmiştir. Çanakkale'deki fotoğraf çekimleri yaz mevsiminde gerçekleştirilirken, Prag'dakiler sonbahar mevsiminde gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasında; çalışma alanı olan Çanakkale ve Prag kentlerinde bulunan kamu binalarının yakın çevre peyzaj tasarımlarına yönelik saptamalarda bulunulmuş, elde edilen veriler analiz ve sentezden geçirilmiştir.

Çalışmanın üçüncü aşamasında; yapılan analiz ve gözlem sonuçları, Peyzaj mimarlığı tasarım ilkeleri doğrultusunda incelenmiş, bünyesinde bulundurduğu donatı

elemanlarının (gölgelendirme elemanları, cepheler, yer döşemeleri, bitkisel elemanlar, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, bilgilendirme levhaları) kullanılabilirlik, malzeme ve alana uygunlukları belirlenmiş, bitkisel tasarımlar saptanmıştır. Alan kullanımlarının (giriş-çıkış, otopark, yollar vb.) kullanıcı kapasitesi doğrultusunda uygunlukları belirlenmiş, tüm bu analizler birebir şekilde Çek Cumhuriyeti'nin başkenti olan Prag kentinde yer alan kamu binalarının yakın çevre peyzaj tasarımları için de uygulanmıştır.

Çalışmanın son aşamasında ise; tüm bu analizler karşılaştırmalı olarak sunulmuş, eksik ve artı yönler saptanarak doğru tasarım önerileri ortaya koyulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde çalışma alanları olan Çanakkale ve Prag kentine dair doğal ve kültürel veriler saptanmış, kentlerde bulunan kamu binalarının yakın çevrelerine ait dış mekân peyzajları karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir.

4.1. Çanakkale Kentine Ait Doğal Veriler

4.1.1. İklim

Çanakkale iklimi, yer aldığı konum dolayısıyla geçiş iklimi özellikleri göstermektedir. Kent genelinde Akdeniz iklimi hakimdir. Ayrıca daha kuzeyde bulunması sebebiyle kışları ortalama sıcaklık daha düşüktür. En düşük sıcaklık -4,2 °C ile Şubat, en yüksek sıcaklık ise +35,8 ile Ağustos ayında yaşanmaktadır. Yıl süresince ortalama sıcaklık yaklaşık 19.3 °C, ortalama nem oranı ise %72.6'dır. Kent genelinde kuzey rüzgarları hakimdir. En sık, poyraz, yıldız, lodos ve kible esmektedir. Yıllık ortalama yağış miktarı en çok Gökçeada ve Ayvacık'da yaşanmaktadır. Yaz mevsiminde yağış miktarı düşüktür. En çok yağış görülen aylar aralık, ocak ve şubat aylarıdır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

Çanakkale kentine ait 1991 ve 2021 yılları arasında kaydedilen ortalama sıcaklık, minimum ve maksimum sıcaklık, yağış miktarı ve nem oranı verileri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.

1991-2021 arası ortalama Çanakkale iklim tablosu ("İklim Çanakkale", t.y.).

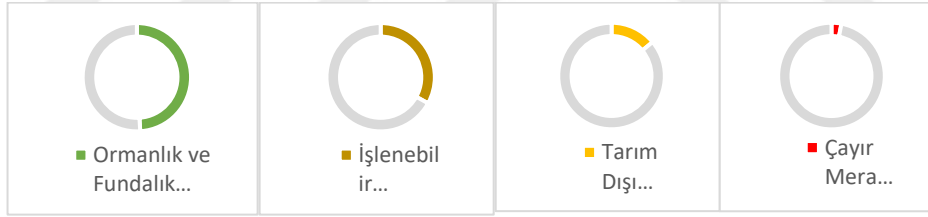
	Oca k	Şuba t	Mar t	Nisa n	Mayı s	Hazira n	Temmu z	Ağust os	Eylü l	Eki m	Kası m	Aralı k
Ort. Sıcaklık (°C)	6.5	7.3	9.8	13.4	18.4	23.1	25.9	25.8	21.6	16.5	12.4	8.2
Min. Sıcaklık(°C)	3.6	4.2	6.1	9	13.7	18.3	21.1	21.5	17.7	13.3	9.4	5.6
Max. Sıcaklık(°C)	9.4	10.5	13.5	17.6	22.8	27.5	30.5	30.5	25.9	20.1	15.6	10.9
Yağış/Yağış(m m)	87	85	75	56	44	27	15	8	40	77	79	101
Nem (%)	79%	77%	73%	70%	66%	60%	56%	58%	63%	73%	77%	79%

4.1.2. Bitki Örtüsü

Kent yüzölçümünün % 55'ini ormanlık alanlar oluşturmaktadır. Kalan diğer alanlar ise, çayır, mera ve tarıma elverişli arazi ile kaplıdır. Akdeniz iklimine ait bitki türleri olan, makiler, defne, kocayemiş, mersin ve çalılıklardan meydana gelmektedir. Bu ormanlarda farklı çeşitlerde ağaç toplulukları yer almaktadır. Özellikle kızılçam, karaçam, köknar, meşe, kayın türleri mevcuttur., Kazdağı çevresinde koru tipi ormanlar görülmektedir. İç bölgelere doğru bozkıra benzer, cansız otlu, tahıl üretimine elverişli alanlar ile su kenarlarında çayırlara rastlanmaktadır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

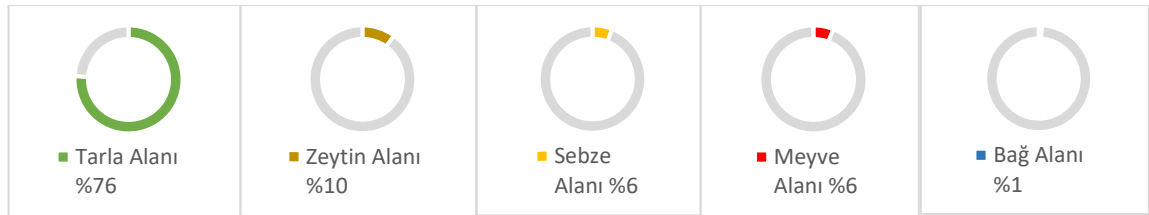
4.1.3. Arazi Kullanımı

Çanakkale'nin bünyesinde bulundurduğu 993.318 hektarlık arazinin; 489.702 hektarı ormanlık ve fundalık arazi, 331.633 hektarı işlenebilir arazi, 141.419 hektarı tarım dışı arazi ve 30.564 hektarı çayır-mera arazisinden meydana gelmektedir (Şekil 3).

Şekil 3. Çanakkale arazi kullanım dağılımı (“Tarım ve Hayvancılık”, 2022).

Çanakkale, birçok meyve ve sebze çeşidinin yetişmesi mümkündür. Tarım alanlarının 252.747 hektarı tarla alanlarından, 32.573 hektarı zeytinlik alanlarından, 20.942 hektarı sebze alanlarından, 20.754 hektarı meyve alanlarından, 4.617 hektarı ise bağ alanlarından oluşturmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4. Çanakkale tarım alanlarının kullanım dağılımı (“Tarım ve Hayvancılık”, 2022).

Çanakkale'deki tarım arazilerinin %25'inde, sulanabilir alanların ise %73'ünde sulu tarım yapılabilmektedir ("Tarım ve Hayvancılık", 2022).

4.2. Çanakkale Kentine Ait Kültürel Veriler

4.2.1. Çanakkale Kent Tarihi

Osmanlı egemenliğine katılmış Boğaz kıyısına kurulan kentin nüesi 1462 yılında Çimenlik Kalesi'si çevresine yerleşmesi ile oluşmuştur. Kale ve boğazda görevli müslüman askerilerin Fatih Camiisi çevresinde kurdukları Cami-i Kebir Mahallesi ve kale yapımında çalışan romanların kurdukları Çay Mahallesi ile kentsel yayılma devam etmiştir. Daha sonra ise Rumlar Rum Mahallesi'ni, Ermeniler ise Zafer Meydanı kilise çevresine kenti mahallelerini kurmuşlardır. 18. yy'a kadar kent olma yolunda ilerleyen Çanakkale, boğazlarda ekonomik etkinliklerin artması sonucu bir liman kenti olmuş ve zenginleşmeye başlamıştır. Liman kenti olması ile ticari faaliyetler gerçekleştiren kente, ticari ataşelikler ve fahri konsolosluklar gelmiştir ve bu gelenler Kordon'da ticari Ateşelikler Mahallesi'ni meydana getirmişlerdir. 19. yy'da Osmanlı Devleti'nin dağılması ile Kırım, Ege Adaları ve Balkanlar'dan kaçan müslümanlar Ankara'ya göç etmeye başlamışlardır. Bir kısım müslüman ise Ankara'yı güvensiz bularak Çanakkale'ye göç etmişlerdir. Bu kısım Çanakkale'de Tatar Mahallesi'nin oluşmasına sebep olmuştur. Kentte bulunan gayri müslüm halk ise göçmeden, kentteki genişlemelerini devam ettirmişlerdir (T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2018).

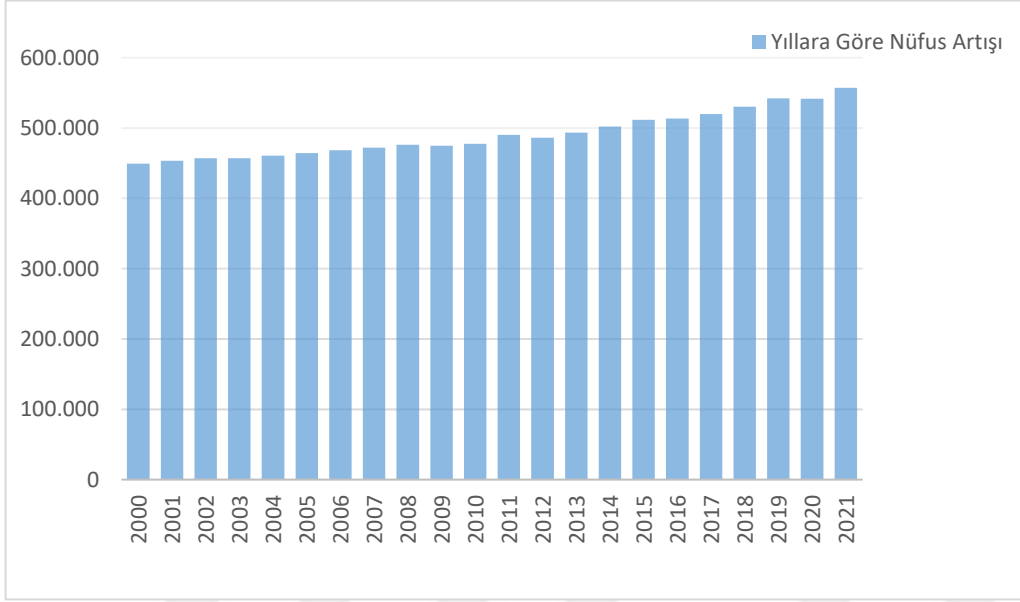
4.2.2. Nüfus

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre Çanakkale İl nüfusu 2021 yılında 557.276'dır. Bu nüfus, 280.334 erkek ve 276.942 kadından oluşmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2022). Çanakkale kenti merkez nüfusu ise 2021 yılına göre 195.439'dur. Bu nüfus, 96.707erkek ve 98.732 kadından oluşmaktadır ("Merkez Nüfusu", t.y.).

Tablo 3’de Çanakkale ilinin yıllara göre nüfus artışı, Tablo 4’de Çanakkale ilinin yıllara göre nüfus yoğunluğu, Tablo 5’de ise Çanakkale ilinin yıllara göre erkek ve kadın nüfusunun artışına ilişkin veriler verilmiştir.

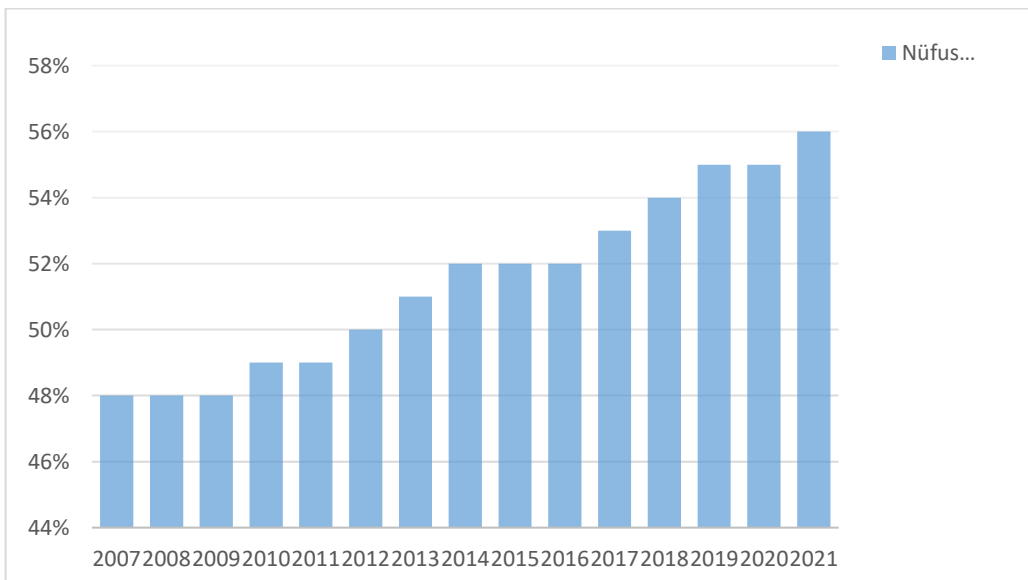
Tablo 3.

Çanakkale ilinin yıllara göre nüfus artışı (TÜİK, 2022)

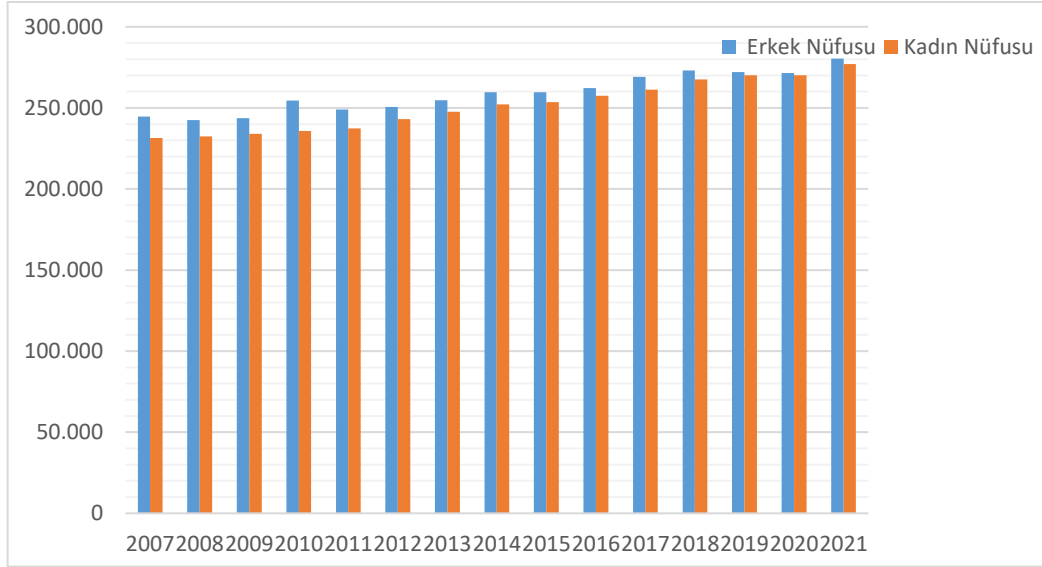
Tablo 4.

Çanakkale ilinin yıllara göre nüfus yoğunluğu (TÜİK, 2022).

Tablo 5.

Çanakkale ilinin yıllara göre erkek ve kadın nüfusunun Artışı (TUİK, 2022).

4.2.3. Ulaşım

Karayolu Ulaşımı

Çanakkale kenti karayolları uzunluğu toplam 1,074 km'dir. 543 km'si il yollarına, 531 km'si ise devlet karayollarına bağlıdır. Çanakkale ilinin karayollarından 550-04 no'lu Çanakkale-İzmir güzergahındaki devlet karayolu, Ege sahillerini takip ederek Ezine-Ayvacık-Edremit-Ayvalık-Dikili-Aliğa-Foça-Menemen üzerinden İzmir'e varmaktadır. Aynı yol güzergahı Edremit'ten doğuya ayrılarak Balıkesir'e bağlanmaktadır. Diğer bir karayolu ise, Marmara Denizi'nin güney kıyılarından ilerleyerek Çanakkale'yi Bursa'ya bağlayan devlet karayolu güzergahı üzerinde bulunan 200-01 ve 2002 no'lu karayollarıdır. Aynı zamanda trafiğin en yoğun ve en geniş yolunu oluşturmaktadır. Çanakkale-Ankara yolundaki devlet karayolu Lâpseki-Biga-Bandırma-Bursa-İnegöl-Bozüyük-Eskişehir-Sivrihisar-Polatlı üzerinden Ankara'ya varmaktadır. Çanakkale-İstanbul güzergahında olan 550-03 no'lu devlet karayolu ise Gelibolu yarımadasının doğu kıyılarını takip ederek Keşan, Tekirdağ ve İstanbul'a ulaşmaktadır. Çanakkale kent merkezi; Ayvacık'a 68 km, Bayramiç'e 72 km, Biga'ya 94 km, Bozcaada'ya 58 km, Çan'a 77 km, Eceabat'a 5 km, Ezine'ye 46 km,

Gelibolu'ya 34 km, Gökçeada'ya 59 km, Lâpseki'ye 34 km ve Yenice ilçesine 100 km uzaklıktadır (Çanakkale Belediyesi, 2022b).

Denizyolu Ulaşımı

Deniz yolu ulaşımı 2006 yılında yolcu, araç ve yük taşımacılığı hizmetini devir alan GESTAŞ tarafından gerçekleştirilmektedir. Çanakkale-Kilitbahir, Çanakkale-Eceabat, Lâpseki-Gelibolu, Çanakkale-Kabatepe-Gökçeada, Çanakkale-Geyikli-Bozcaada arasında karşılıklı feribot seferleri yapılmaktadır. Ayrıca yaz aylarında Bozcaada ve Gökçeada'ya Çanakkale'den deniz otobüsü seferleri de yapılmaktadır.

Havayolu Ulaşımı

İl Merkezinde 1 adet sivil havaalanı mevcut olup, Çanakkale-Ankara, Çanakkale-İstanbul arasında haftanın belirli günlerinde karşılıklı uçak seferleri yapılmaktadır. Ayrıca yaz aylarında haftada iki gün Gökçeada-İstanbul arası karşılıklı uçak seferleri yapılmaktadır.

4.2.4. Turizm

Çanakkale kenti sahip olduğu yat ve kıyı turizmi, su altı dalışı, rüzgâr sörfü, olta balıkçılığı, yüzme gibi su sporları olanakları, denize sınırı olan rekreasyon alanları, antik ve tarihi bölgeleri, kültürü, kaplıcaları, çadır-karavan kamp alanları, eko turizm ve çeşitli doğa faaliyetleri ile Türkiye'de önemli ve revaçta olan turizm ve rekreasyon merkezlerinden biridir (Kelkit, 2003).

Her mevsim farklı turizm potansiyelleri barındıran kent, bünyesinde bulundurduğu kıyıları, adaları, kültürel ve manevi değerleri, biyolojik çeşitliliği ve termal kaynakları ile güçlü bir turizm potansiyeline sahiptir. Çok çeşit canlı türlerine ev sahipliği yapan Saros Körfezi, biyolojik çeşitliliği ile Kazdağları, birçok kültürün harman edildiği Gökçeada, bağıcılığın merkezi Bozcaada, tarihin kalıntılarını taşıyan Gelibolu, Troya Antik Kenti ve Asos turizm faaliyetlerinin devam ettiği bölgelerden bazılarıdır. Ayrıca Ezine Peyniri,

Bayramiç Beyazı ve Bayramiç Elması gibi kente ait imza ürünler de coğrafi işaret ile tescillenmiş, gastronomi turizminin ilerlemesi adına önemli bir adım olmuştur (“Çanakkale'de Turizm”, 2016).

4.3. Prag Kentine Ait Doğal Veriler

4.3.1. İklim

Kent sıcak ve ılıman bir iklime sahiptir. Kentte düzenli yağışlar yaşanmaktadır. En sıcak aylar da bile yağış görülmektedir. En kurak aylarda bile yağış miktarı oldukça fazladır. Yıllık ortalama sıcaklığı 9,8 °C, ortalama yağış miktarı: 687 mm'dir. Yaz mevsimi haziran sonu ile eylül ayı arasında gerçekleşir. En düşük bağıl nem %63,11 ile ağustos ayında gerçekleşmektedir. Kasım ayında %83,11 ile en yüksek nem oranı yaşanmaktadır. Şubat ayı 37 mm yağış alarak yılın en kurak ayıdır. Temmuz ayı ortalama 85 mm ile en fazla yağışı almaktadır. Yılın en sıcak ayı 19,8 °C ile temmuz ayında gerçekleşirken en soğuk ayı ise -0,3 °C ile ocak ayıdır. Kentin yıllık ortalama sıcaklığı ise yaklaşık 20,1 °C'dir (“İklim Prag”, t.y.).

Prag kentine ait 1991 ve 2021 yılları arasında kaydedilen ortalama sıcaklık, minimum ve maksimum sıcaklık, yağış miktarı ve nem oranı verileri Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6.

1991-2021 arası ortalama Prag iklim tablosu (“İklim Prag”, t.y.).

	Oca k	Şuba t	Mart	Nis an	Mayı s	Hazira n	Temmu z	Ağus tos	Eylül	Eki m	Kası m	Aralık
Ort. Sıcaklık (°C)	-0.3	0.7	4.4	9.6	14.2	17.8	19.8	19.6	15	9.9	5	1.2
Min. Sıcaklık(°C)	-3	-2.7	0.1	4.2	8.9	12.7	14.7	14.6	10.6	6.3	2.1	-1.3
Max. Sıcaklık(°C)	2.5	4.3	8.9	14.6	18.9	22.3	24.4	24.4	19.5	13.9	8	3.8
Yağış/Yağış(m m)	43	37	49	45	71	82	85	75	60	46	47	47
Nem (%)	80%	78%	73%	66 %	67%	65%	64%	63%	70%	78%	83%	81%

4.3.2. Bitki Örtüsü

Kentte toplam 10.155 hektar büyüklüğünde yeşil alan bulunmaktadır. Bu yeşil alanların yaklaşık 4.060 hektarını parklar oluşturmaktadır. Prag kentinin sahip olduğu bitki örtüsü yoğunluğu Avrupa’da bulunan çoğu kentten daha fazladır. Genel bitki örtüsü, geçmişten bu yana tarımdan etkilenmiştir. Günümüzde Prag’ın %10’u tamamen orman bitki örtüsü ile kaplıdır. Sokakların, parkların, avluların, bahçelerin bitki yoğunlukları arasında ciddi farklılıklar söz konusudur. Bitki örtüsü yapısı kentte bulunan binaların yaşı ve yapılarından etkilenebilmektedir. Şehirde birçok avluya sahip tarihi bina bulunmaktadır (Şekil 5). Bu binalarda, avluları korumak ve geliştirmek adına yeterli kaynakların olmaması sebebiyle, tespit edilen avluların yaklaşık %50’sinde bitki örtüsü bulunmamaktadır. Sadece %8’lik bir bölümünde işlevsel ve estetik bir yeşil alan varlığı söz konusudur. Avluların neredeyse %80’inde ise meyve ağaçlarına rastlanmaktadır. Özel ve yarı özel arazilerde de meyve ağaçları yeşil alanın önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Profous ve Rowntree, 1993).

Şekil 5. Svatý František Kilisesi’ne ait iç avlu görüntüsü (Oriijinal, 2018).

Şehrin farklı bölgelerinde farklı bitki örtüsü yoğunluklarıyla karşılaşılmaktadır. Örneğin orta çağın izlerini halen taşıyan Stare Mesto bölgesinde neredeyse hiç bitki örtüsü yokken, saray bahçelerine ev sahipliği yapan Mala Strana bölgesinin %20’si yeşil alanla kaplıdır. Yüzyılın başlarında inşa edilen apartmanlar çok az yeşil alanı bünyelerinde bulundururken, yeni yaratılan yerleşim alanlarında yeşil alan miktarı toplam alanın neredeyse %60’ına kadar çıkabilmektedir. Kent genelinde geniş çaplı ağaçlar hakimdir. Tarihi kent merkezinde ve eski yapıların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde yeni bitki

dikimlerine rastlamak oldukça güçtür. Geneli 1945 öncesi dikimlerdir. Mevcut ağaçların %80'i en az 40 yaşındalardır. Sadece %1'inden daha az bir kısmı son 10 yılda dikilmişlerdir. Kent merkezinden uzak yeni yaratılan yaşam alanlarında ve yol kenarlarında yeni dikimleri görmek mümkündür. Çekya'nın ulusal ağacı ıhlamurdur. Özgürlük ve bağımsızlığın sembolü olarak, kentin caddeleri, sokakları ve meydanlarına sık sık dikimleri gerçekleştirilmiştir. Özellikle tuz hasarını en aza düşürebilmek amacıyla Vltava Nehri boyunca da dikilmişlerdir. Kentin özellikle yerleşim alanlarında yoğun olarak *Prunus sp.* (Süs kirazı türleri), stadyum, kurumsal yapılar ve park alanlarında *Populus sp.* (Kavak türleri), kamu arazilerinde ise *Tilia sp.* (Ihlamur Türleri), *Robinia pseudoacacia* (Beyaz Çiçekli Yalancı Akasya), *Acer platanoides* (Çınar Yapraklı Akçaağaç), *Populus nigra* (Kara Kavak) kullanılmıştır. *Rosa rugosa* (Japon Gülü), *Pyracantha coccinea* (Ateş Dikeni), *Ligustrum vulgare* (Kurtbağrı), *Hippophae sp.* (Deniz İğdesi Türleri) ise sık tercih edilen çalılar arasındadır (Profous ve Rowntree, 1993).

4.3.3. Coğrafi Özellikleri

Prag kenti Çekya'nın Central Bohemian Region (Orta Bohemya bölgesi)'da yer almaktadır (Şekil 6). Orta Bohemya bölgesi Çekya'nın batı kısmını kapsamaktadır. Alçak sıralı dağlara sahip, kasaba ve köylerden oluşan, ağaçlık tepelerden meydana gelen bir yayla alanı olarak tanımlanmaktadır (Healey, t.y.).

Şekil 6. Çekya bölge haritası ("Czech Rep.", t.y.).

Prag kenti Vltava nehri üzerinde yer almaktadır. Kentte 340 km uzunluğunda toplam 99 su yolu bulunmaktadır. En uzun akarsuları Rokytka ve Botič'tir. Şehirde 37 gölet

bulunmaktadır. En büyük gölet 41.76 ha ile Velký Počernický'dir. En yüksek noktası, deniz seviyesinden 399 m yükseklikte bulunan Prag'ın batı sınırındaki Teleček tepesidir. Prag'ın merkezinde bulunan önemli tepeler ise 327 m ile Petřín ve 270 m ile Vítkov'dur. En alçak nokta, 172 m ile, Suchdol sınırındaki Vltava'dır (“Prague”, 2022).

4.4. Prag Kentine Ait Kültürel Veriler

4.4.1. Tarihçesi

Çeklerin ataları Prag ve etrafına çoğunlukla 5.Yüzyıl'dan sonraki göçlerle yerleşmişlerdir. Prag kenti 9.Yüzyıl sonlarına doğru Bohemya Devleti'nin başkenti olmuştur. Bununla birlikte de kentin gelişmesi başlamıştır. Bu krallık 1310 yılında Lüksemburg Hanedanlığı'nın himayesi altına girmiştir. Kent gelişmesi Kral IV. Charles döneminde (1346-1378) oldukça yol katetse de 15. yüzyılda gerçekleşen Hussit Savaşları ve 17. Yüzyılda gerçekleşen Otuz Yıl Savaşları yüzünden Prag kenti ve halkı ağır yaralar almıştır. Kent 16. Yüzyıl itibariyle Habsburglar 'ın himayesi altına girmiştir. Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu güçsüzleştikçe kent önce Avusturya İmparatorluğu'na daha sonra ise Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na bağlanmıştır. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun 1. Dünya savaşı sonucu yıkılması ile ise Prag kenti 1918 yılında Çekoslovakya'nın başkenti olmuştur (“Prag”, 2022).

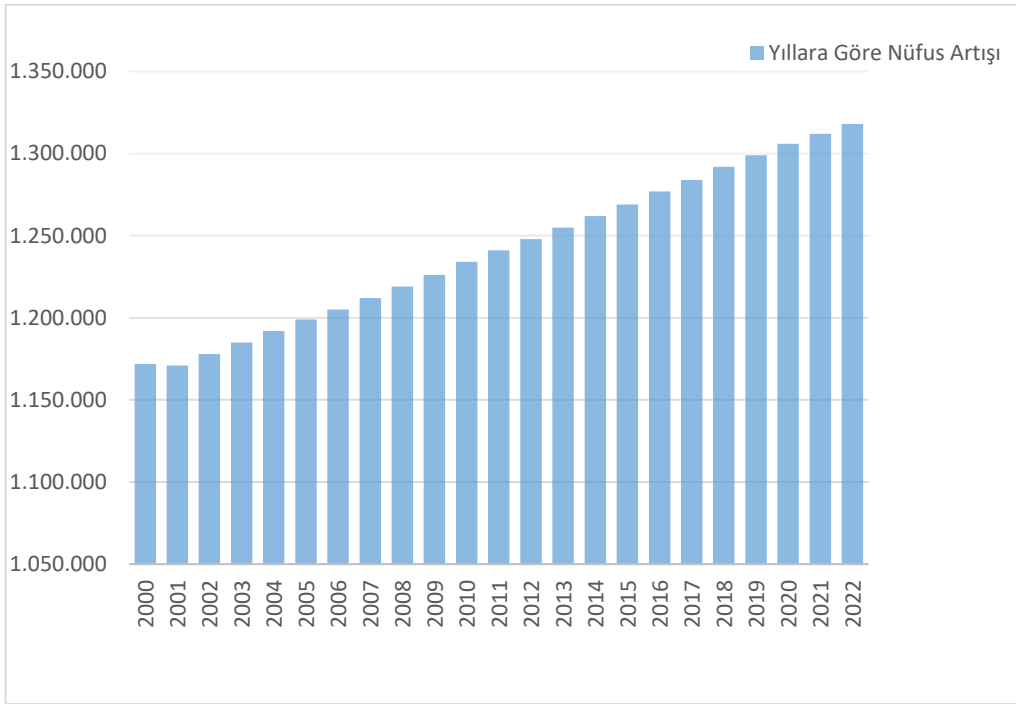
2. Dünya Savaşı sonrası kent Nazilere direniş göstermeden teslim edilmiştir. Bundan dolayı Orta Avrupa'da savaş sonrası en az hasarı alan kent olmuştur. Rusların himayesi altına bırakılan kent komünist rejimle ile yönetilmeye başlamıştır. 1989'da Berlin duvarının yıkılması ile ülke demokrasiye geçiş yapmıştır. Daha sonra ise savaşımadan, Çek Cumhuriyeti ve Slovakya Cumhuriyeti olarak, iki farklı devlete ayrılmışlardır. 1993 yılında Çek Cumhuriyeti adı altında kurulmuş ve başkenti Prag olmaya devam etmiştir (“Prag Tarihi”, t.y.).

4.4.2. Nüfus

Prag'ın 2022 yılındaki güncel nüfusu, 2021'e göre %0,46 artışla 1.318.000'dir ("Prague, Czechia Metro", t.y.). Tablo 7'de Prag kentinin yıllara göre nüfus artışı, Tablo 8'de Prag kentinin yıllara göre büyüme oranına ilişkin veriler verilmiştir.

Tablo 7.

Prag kentinin yıllara göre nüfus artışı ("Prague, Czechia Metro", t.y.)

Tablo 8.

Prag kentinin yıllara göre büyüme oranı ("Prague, Czechia Metro", t.y.)

YIL	BÜYÜME ORANI
2000	-0.34%
2001	-0.09%
2002	0.60%
2003	0.59%
2004	0.59%
2005	0.59%
2006	0.50%
2007	0.58%

Tablo 8'in devamı

2008	0.58%
2009	0.57%
2010	0.65%
2011	0.57%
2012	0.56%
2013	0.56%
2014	0.56%
2015	0.55%
2016	0.63%
2017	0.55%
2018	0.62%
2019	0.54%
2020	0.54%
2021	0.46%
2022	0.46%

4.4.3. Ulaşım

Karayolu Ulaşımı

Kentin ana trafik akışı kent merkezinden ve iç ve dış çevre yollarından geçmektedir. İç çevre yolu, kentin büyük bir bölümünü çevrelemektedir. Avrupa'nın 5,5 km uzunluğundaki en uzun tüneli bulunmaktadır. Bu tünel, iç çevre yolunun büyük bir bölümünü kapsamaktadır. Dış çevre yolunun tamamlanmasıyla birlikte Prag'da bulunan tüm anayol ve otoyollar birbirine bağlanacak ve ulaşımı çok daha hızlı hale getirecektir. 83 km olması planlanan dış çevre yolunun şuan 39 km'lik kısmı aktif olarak kullanılmaktadır ("Prague", 2022).

Tren yolu Ulaşımı

Yurtiçinde ve yurtdışında faaliyet gösteren Çek demiryolu sistemi kentin ulaşım temellerindedir. Bu demiryolu sistemi kentin içinde her noktaya ulaşabildiği gibi, Prag'ı da Almanya, Avusturya, Polonya, Slovakya, Macaristan, İsviçre, Hırvatistan ve Sırbistan'ın

birçok kentine ulaştırmaktadır Prag'ın ana uluslararası tren istasyonu Hlavní Nádraží'dir ("Prague", 2022).

Havayolu Ulaşımı

Prag, Orta ve Doğu Avrupa'nın en büyük ve en yoğun havalimanlarından biri olan Prag Vaclav Havel Havalimanı'na sahiptir. Aynı zamanda da Çekya'nın en büyük havalimanı olarak faaliyet vermektedir. Diğer bir havalimanı olan Kbely Havaalanı, şehrin kuzeydoğu bölgesinde bulunmaktadır. Letňany Havaalanı, özel havacılık amacıyla kullanılmaktadır. Kuzeyde bulunan Vodochody Havaalanı ise uçak fabrikası olarak ve test amaçlı faaliyet göstermektedir. Prag çevresinde ise Točná Havaalanı gibi birkaç hava kulüpleri bulunmaktadır ("Prague", 2022).

4.4.4. Turizm

Demir Perde'nin yıkılmasından sonra Prag kenti dünyanın en popüler ve turistik yerlerinden biri haline gelmiştir. Prag, II. Dünya Savaşı sırasında diğer büyük şehirlere göre çok daha az hasar almıştır. Bundan dolayı tarihi yapıları da hasar görmemiş ve günümüze kadar taşınmıştır. Gotik, Rönesans, Barok, Rokoko, Neo-Rönesans, Neo-Gotik, Art Nouveau, Kübist, Neo-Klasik ve ultra moderne kadar dünyanın en bozulmamış ve çeşitli mimari koleksiyonlarına ev sahipliği yapmaktadır. Zengin ve bozulmamış tarihi onu popüler bir turizm merkezi haline getirmiştir. Şehir 2017 itibariyle yılda 8,4 milyondan fazla uluslararası ziyaretçi almaktadır ("Prague", 2022).

4.5. Çalışma Alanlarının Analizi

Kentler içerisinde oldukça geniş yer kaplayan kamusal binalar; betonarme görüntüleri itibari ile sert zemin miktarını arttırmakta, bunun sonucunda ısı adaları oluşturmaktadır. Halkın hizmet olarak ihtiyaçlarının giderilmesi amaçlarını yerine getiren bu binalar isteğe bağlı değil zaruri olarak konumlandırılmak zorundadırlar. Bu betonarme yapıların yakın çevrelerinde oluşturulacak olan peyzaj tasarımlar sert zemin görünümü

yumuşatarak, alanı doğaya yaklaştıracak, kullanılabilirliği yükselterek, kasvet yerine duyulara ve ruha hitap eden alanlar oluşmasını sağlayacaktır. Doğru donatı elemanı kullanımı, malzeme-alan uyumu, estetik, işlevsel ve sürdürülebilir bitkisel tasarımlar, kullanıcı kapasitesine hitap etme oranı, alan kullanım çeşitlilikleri gibi özellikler göz önünde bulundurularak karşılaştırmalı olarak yapılacak bu analizlerin, gelişmekte olan Çanakkale kentinin peyzaj tasarım vizyonunun gelişmesi ve her iki şehir için oluşturulacak yeni tasarım önerileri adına yapılması uygun görülmüştür.

4.5.1. Çimenlik Kalesi (Kale-i Sultaniye) ve Pražský Hrad (Prag Kalesi)'in Analizi

Çimenlik Kalesi genel görüntüsü itibari ile dış surlar, iç kale ve kale avlusundan oluşmaktadır (Şekil 7). Kale cepheleri doğal taşlardan oluşmaktadır (Şekil 8).

Şekil 7. Çimenlik Kalesi avlu görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 8. Çimenlik Kalesi dış cephe görünümü (Orijinal, 2021).

Alanda birçok tarihi obje çim zemin üzerinde sergilenmektedir. Ayrıca kale içinde halka açık sergi galerisi yer almaktadır (Şekil 9).

Alana giriş ve çıkış tek bir noktadan sağlanmaktadır. Alan içinde kot farklılıkları mevcuttur. Sirkülasyon belli noktalarda inişli çıkışlı ilerlemektedir. Yollarda bazalt küp taş, bazalt plak taş ile doğal taş kullanılmıştır (Şekil 10).

Şekil 9. Tarihi objeler ve sergi galerisi (Orijinal, 2021).

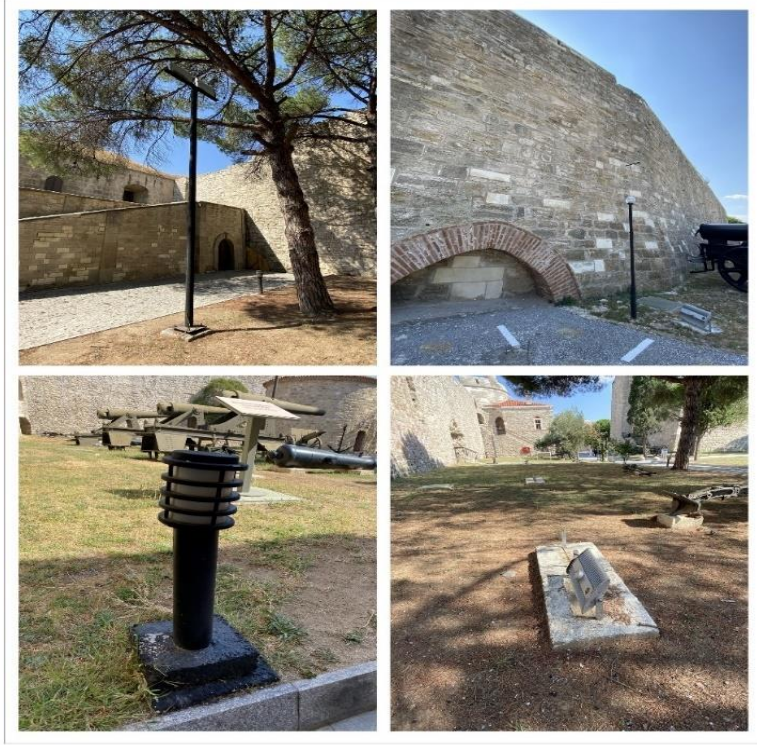
Şekil 10. Yer döşemeleri (Orijinal, 2021).

Kale çevresinde, kalenin özellikle gece aydınlatmasını sağlayacak olan led aydınlatma direkleri, dekoratif bahçe aydınlatma direkleri ile led projektör zemin aydınlatıcıları yer almaktadır. Kale cepherlerini vurgulamak amacıyla genellikle zemin aydınlatıcıları tercih edilmiştir (Şekil 11).

Kale içinde yer yer kullanıcılara yönelik bilgilendirici ve yönlendirici levhalar yer almaktadır (Şekil 12).

Kale yakın çevresi, yürüme yolları dışında çim zeminden oluşmaktadır. Ağaçlar hem grup hem soliter olarak kullanılmıştır. Alanın peyzaj tasarımı genel olarak gölge alanlar oluşturmak amaçlı tasarlanmıştır. Bunun için alanda sık sık *Pinus pinea* (Fıstık Çamı), *Pinus brutia* (Kızılcım) ve *Robinia pseudo-acacia* (Yalancı Akasya) kullanılmıştır. Yapı kenarlarında soliter olarak *Nerium oleander* (Zakkum) yer almaktadır. Ayrıca yol kenarlarına alle olarak yön belirleme amacıyla *Cupressus sempervirens* (Akdeniz Servisi) ve *Juniperus communis* (Adi Ardıç) kullanılmıştır. Alan içi bitki parterlerinde *Olea europaea* (Zeytin Ağacı) bulunmaktadır (Şekil 13).

Şekil 11. Aydınlatma elemanları (Orijinal, 2021).

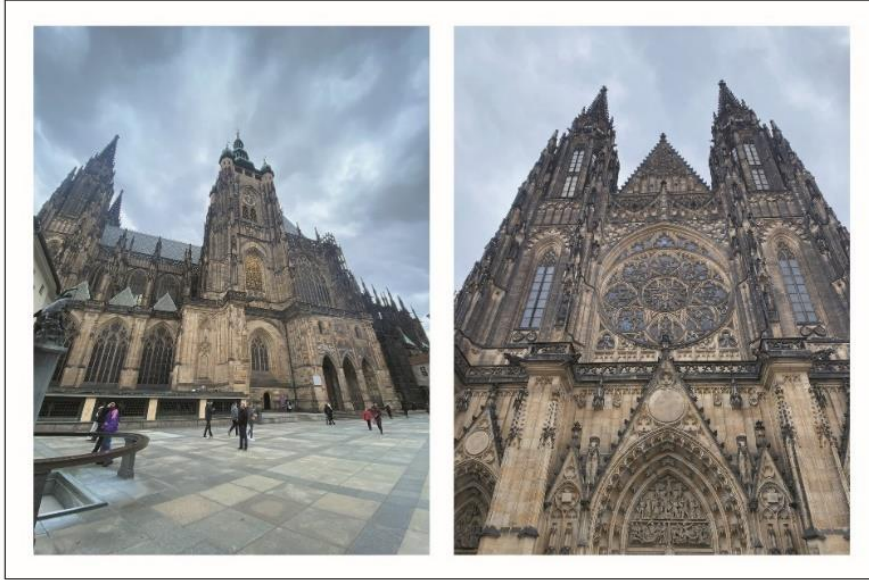

Şekil 12. Bilgilendirici ve yönlendirici levhalar (Orijinal, 2021).

Şekil 13. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

Pražský Hrad (Prag Kalesi) genelinde Gotik, Barok ve Rönesans mimarisinin etkileri görülmektedir. Dış görünüşü itibari ile koyu renklerin hakim olduğu kalede, kasvetli bir görünüm yaratılmıştır. Cephelerde birçok işlemeli ve oymalı tasarımlar, vitraylı pencereler, tarihi figürler, duvar işemeleri, ve kule çatı yapısı kullanılmıştır (Şekil 14).

Şekil 14. Kale dış görünümü (Orijinal, 2021).

Kale, bünyesinde; ihtişamlı mimari yapılar, meydanlar ve çeşitli plastik elemanlar barındırmaktadır (Şekil 15).

Şekil 15. Plastik elemanlar ve meydanlar (Orijinal, 2021).

Kaleye giriş ve çıkış 2 farklı noktadan yapılmaktadır. Alandaki kot farklılıkları merdivenlerle giderilmiştir. Yürüme yolları oldukça geniş ve ferahdır. Oldukça fazla ziyaretçi alan kale içinde yollar, kullanıcı kapasitesine cevap verebilir niteliktedir. Yollarda genellikle bazalt plak taş, granit küp taş ve beton blok taş kullanılmıştır (Şekil 16).

Kale geceleri kullanımı kapandığı için, kale aydınlatmasında direkli aydınlatma elemanları fazla tercih edilmemiş, çoğunlukla cephe aydınlatması sağlamak amacıyla bahçe aplik aydınlatma elemanı, zemine gömülü spot lambalar ve dekoratif zemin aydınlatmaları kullanılmıştır (Şekil 17).

Aynı zamanda alanda yerli ve yabancı ziyaretçileri bilgilendirmek amacıyla birçok bilgilendirici levhalar, dinlenme ve oturma olanağı sağlayan metal oturma elemanları ve yer yer metal çöp kutuları da kullanıcılar için sunulmuştur (Şekil 18).

Alan içindeki en yoğun bitkisel tasarımlar kale girişinde bulunmaktadır. Kalenin yakın çevre peyzajında genel olarak kalenin kasvetli havasını bozmamak için kaligrafik görüntü sağlanmıştır. Yapraklarını döken ağaçların teşhisleri gerçekleştirilememiştir.

Zeminde çim ile birlikte *Hedera helix* (Orman Sarmaşığı), kullanılmıştır. Ayrıca yer yer *Moris nigra* 'Pendula' (Ters Dut), *Picea pungens* (Mavi Ladin), *Elaeagnus angustifolia* (İğde Ağacı), *Thuja occidentalis* (Batı Mazısı) ve *Cedrus atlantica* (Atlas Sediri) kullanılmıştır (Şekil 19).

Şekil 16. Yer döşemeleri (Orijinal, 2021).

Şekil 17. Aydınlatma elemanları (Orijinal, 2021).

Şekil 18. Bilgilendirici levhalar, oturma elemanları ve çöp Kutuları (Orijinal, 2021).

Şekil 19. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

4.5.2. Tacettin Aslan Camii ve St. Lawrence Church (St. Lawrence Kilisesi)'ün Analizi

Tacettin Aslan Cami cephelerini, beton, fayans ve kurşun kaplama oluşturmaktadır. Cephelerde korkuluklu pencereler ve beton pencereler uygulanmıştır. Yapıda huzur etkisi yaratmak amacıyla açık renkler hakimdir (Şekil 20).

Camiye girildiğinde kullanıcıları büyük bir avlu karşılamaktadır. Bu alanda bisiklet park alanları bulunmaktadır. Alana birden fazla noktadan giriş ve çıkış yapılabilmektedir (Şekil 21).

Şekil 20.Cami dış görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 21. Avlu, bisiklet park alanları ve giriş- çıkış noktaları (Orijinal, 2021).

Zemin betonarme kaplamadır. Yer yer beyaz dolomit taşlar sınırlayıcı ve dekoratif olarak kullanılmıştır. Cami aydınlatması için dekoratif bahçe aydınlatma direkleri, bahçe aplik aydınlatma elemanları ve led projektör zemin aydınlatıcıları yer almaktadır. Ayrıca oturma elemanları halk kullanımına açıktır (Şekil 22).

Alan, etrafında bulunan komşu binalardan ayrılmak amacıyla sıraları ağaçlarla çevrelenmiştir. Cami binasının sert beton görüntüsü, bina diplerinde kullanılmış olan bitki kasaları ile azaltılmıştır. Yakın çevre peyzajında, *Lavandula angustifolia* (Lavanta), *Cupressus arizonica* (Arizona Servisi), *Pinus pinea* (Fıstık Çamı), *Olea europaea* (Zeytin Ağacı), *Platanus orientalis* (Çınar), *Abies alba* (Gökmar) ve *Carpobrotus acinaciformis* (Kaz ayağı) kullanılmıştır (Şekil 23).

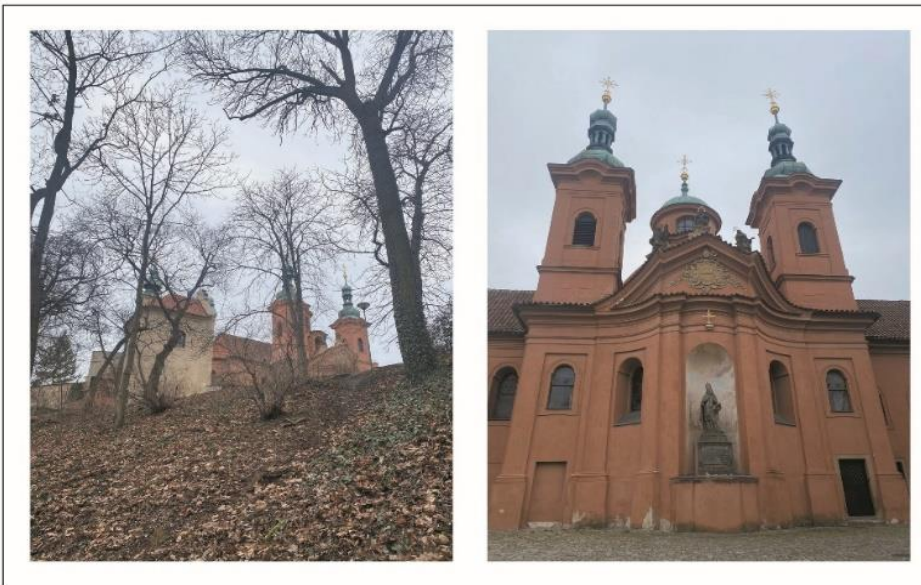

Şekil 22. Yer döşemeleri, aydınlatma elemanları ve oturma elemanları (Orijinal, 2021).

Şekil 23. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

St. Lawrence Church (St. Lawrence Kilisesi) oldukça yüksek bir tepede bulunmaktadır. Kilisenin cephesini kiremit rengi beton ve dini figürler kaplamaktadır (Şekil 24).

Şekil 24. Kilise dış görünümü (Orijinal, 2021).

Konumu sebebiyle çok fazla kullanıcı tarafından kullanılmayan kilisenin iç avlusunda bulunan ve oldukça fazla ziyaretçi alan Petřín gözlem kulesi sayesinde yoğun bir kullanıma sahiptir. Alanı kaplayan surlar, bina ve donatı elemanları uyumlu renklerde tercih edilmiştir. Alan içerisinde ibadethane, katedral ve gözlem kulesi bulunmaktadır (Şekil 25).

Şekil 25. İç avlu, sur, ibadethaneler ve gözlem kulesi görünüşleri (Orijinal, 2021).

Yollar oldukça geniş tutulmuş, mevcut kullanıcı kitlesine hitap edebilmesi sağlanmıştır. Yollar için bazalt plak taş, granit küp taş kullanılmıştır. Aynı zamanda alan içerisinde kullanıcılara yönelik metal ayaklı ahşap oturma elemanları, metal çöp kutuları ve dekoratif bahçe aydınlatma direkleri yer almaktadır (Şekil 26).

Alanda, yazın gölge alanlar oluşturmak amaçlı, kışın ise kaligrafik bir görüntü ile alanın kasvetini bozmamak ve güneş ışığının zemine daha çok nüfus etmesini sağlamak amacıyla boylu ve yaprak döken ağaçlar tercih edilmiştir. Zemini kaplayan kuru yapraklar, Barok tarzı ve kaligrafik görüntüyü tamamlayarak bir bütün oluşturmuşlardır. Alanda sakinlik, hüznün ve yalnızlık temaları hakimdir. Analizin sonbaharda gerçekleşmesi sebebiyle yaprak döken ağaçların teşhisi yapılamamıştır. Yer yer duvar kenarlarında ise *Viburnum rhytidophyllum* (Buruşuk Yapraklı Kartopu) kullanılmıştır (Şekil 27).

Şekil 26. Yer döşemeleri, oturma elamanları, çöp kutuları ve aydınlatma elemanları (Orijinal, 2021).

Şekil 27. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

4.5.3. Çanakkale Devlet Hastanesi ve Všeobecná Fakultní Nemocnice V Praze (Všeobecná Üniversite Hastanesi)'nin Analizi

Çanakkale Devlet Hastanesi kent içinde sınırlayıcı elemanlar ve bitkiler ile dış alandan ayrılarak izole bir alanda oluşturulmuştur. Alana birden fazla giriş ve çıkış bulunmaktadır (Şekil 28).

Hastane içerisinde kamu çalışanlarına ve kullanıcılara yönelik birçok araç park alanları bulunmaktadır (Şekil 29).

Hastane aydınlatması için çok başlıklı led projektör aydınlatma direkleri, dekoratif bahçe aydınlatma direkleri ve aksesuarları kullanılmıştır (Şekil 30).

Yollarda farklı şekil ve renklerde kilit parke taşlar kullanılmıştır. Ayrıca kullanıcılar için bilgilendirici levhalar ile metal ve plastik çöp kutuları bulunmaktadır (Şekil 31).

Ayrıca alanda birçok oturma ve dinlenme imkânı sağlayacak ahşap oturma elemanları ile hastane bahçesinin merkezine konumlandırılmış bir süs havuzu da bulunmaktadır (Şekil 32).

Şekil 28. Hastane dış görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 29. Araç park alanları (Orijinal, 2021).

Şekil 30. Aydınlatma elemanları (Orijinal, 2021).

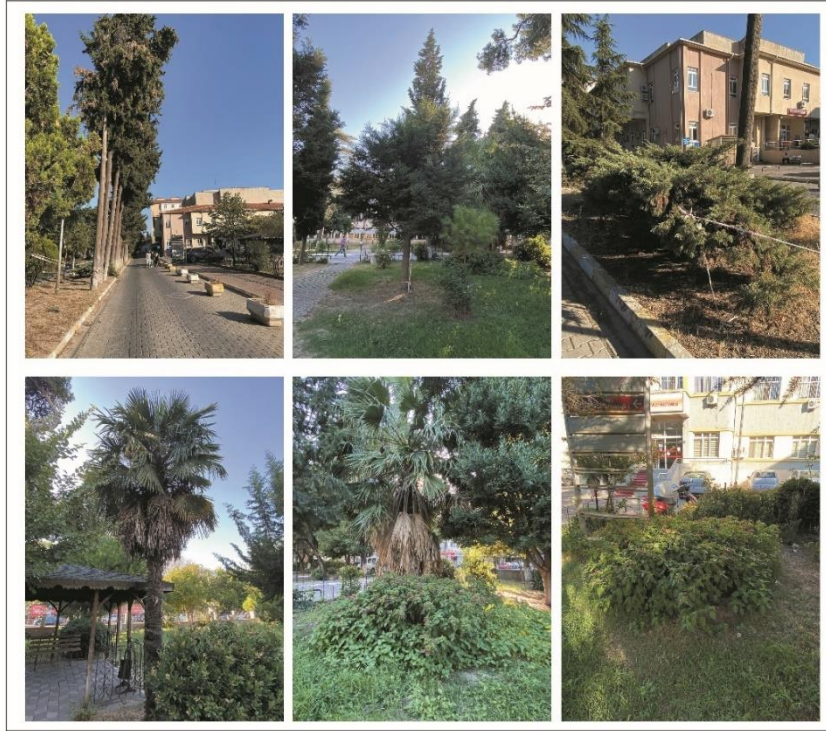
Şekil 31. Yer döşemeleri, bilgilendirici levhalar ve çöp kutuları (Orijinal, 2021).

Şekil 32. Oturma elemanları ve süs havuzu (Orijinal, 2021).

Ana girişte kullanıcıları alle sıralı boylu ağaçlar karşılamaktadır. Bitkilerin fon oluşturma özelliğinden faydalanılarak süs havuzu vurgulanmış, ayrıca sınırlayıcı elemanlarla çevrelenerek alanda farklı bir açık mekân oluşturulmuştur. Yer yer bitki

kasalarına yer verilmiştir. Alanda yer örtücü olarak çim tercih edilmiştir. Yakın çevre peyzaj tasarımında kullanıcıları rahatlatmak ve doğa ile iç içe tutmak hedeflenmiştir. Alan içerisinde çoğunlukla *Platanus orientalis* (Çınar), *Ficus carica* (İncir Ağacı), *Eriobotrya japonica* (Malta Eriği), *Pittosporum tobira* (Yıldız Çalısı), *Pinus pinea* (Fıstık Çamı), *Pyracantha coccinea* (Ateş Dikeni), *Albizia julibrissin* (Gülibrişim), *Juniperus horizontalis* (Yayılcı Ardıç), *Mirabilis jalapa* (Akşamsefası), *Photinia x frasei* (Alev Çalısı), *Agave americana* (Agave), *Cupressus sempervirens* (Akdeniz Servisi) ve *Chamaerops humilis* (Bodur Palmiye) kullanılmıştır (Şekil 33).

Şekil 33.Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

Všeobecná Fakultní Nemocnice V Praze (Všeobecná Üniversite Hastanesi) sık kullanılan bir cadde üzerinden yapılmaktadır. Bina içerisinden geçen bir tünelden hastane bahçesine giriş yapılmaktadır (Şekil 34).

Hastane oldukça kot farkı bulunan bir zemine konumlandırıldığı için, bu farklılıklar merdivenler ile giderilmiştir. Bu açık alan içerisinde restoran ve araç park alanları bulunmaktadır (Şekil 35).

Şekil 34. Hastane dış görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 35. Restoran ve araç park alanları (Orijinal, 2021).

Yer döşemesi olarak granit küp taş ve asfalt zemin kullanılmıştır. Bahçe içerisinde farklı boylarda dekoratif bahçe aydınlatma direkleri ile bilgilendirici levhalara yer verilmiştir (Şekil 36).

Ayrıca alan içerisinde kullanıcıların oturup dinlenebileceği birçok metal ayaklı ahşap oturma elemanları ve büyük- küçük plastik çöp kutuları bulunmaktadır. Şehrin tarihi dokusunu kamu binalarında da yaşatmak amacıyla hastane bahçesinin merkezine plastik elemanlar konumlandırılmış ve bitkilerle desteklenerek vurgu sağlanmıştır (Şekil 37).

Yakın çevre peyzaj tasarımı oldukça yoğun bitki kompozisyonları ile sağlanmıştır. Aynı zamanda yaprak döken ağaçlar ile sonbahar etkisi arttırılmıştır. Analizin sonbaharda gerçekleşmesi sebebiyle yaprak döken ağaçların teşhisi yapılamamıştır. Alan içerisinde *Viburnum rhytidophyllum* (Buruşuk Yapraklı Kartopu), *Hedera helix* (Orman Sarmaşığı), *Yucca filamentosa* (Avize Çiçeği), *Pinus brutia* (Kızılçam), *Juniperus horizontalis* (Yaylıcı Ardiç), *Buxus sempervirens* (Şimşir), *Rosa grandiflora* (Gül), *Lonicera* (Hanımeli) ve *Picea orientalis* (Doğu Ladini) kullanılmıştır (Şekil 38).

Şekil 36. Yer döşemeleri, aydınlatma elemanları, bilgilendirici levhalar (Orijinal, 2021).

Şekil 37. Oturma elemanları, çöp kutuları ve plastik elemanlar (Orijinal, 2021).

Şekil 38. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

4.5.4. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi ve Provozně Ekonomická Fakulta Čzu V Praze (Çek Yaşam Bilimleri Üniversitesi Ekonomi Fakültesi)' nin Analizi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi kent içerisinde oldukça merkezi bir konumda, sık kullanılan bir cadde üzerinde yer almaktadır. Alana giriş ve çıkışlar tek bir noktadan yapılmaktadır. Kampüs sınırlayıcı eleman ve bitkilerle dış alandan ayrılmıştır (Şekil 39).

Şekil 39. Fakülte dış görünümü (Orijinal, 2021).

Alan içerisinde araç ve bisiklet park alanları bulunmaktadır (Şekil 40).

Alan içindeki yollar için kilit parke taş, asfalt, granit küp taş kullanılmıştır. Fakat alan genelinde çok fazla mıcır zemin bulunmaktadır. Alanda dekorasyon amaçlı taş malzmeden yapılmış objeler yer almaktadır. Alanı led aydınlatma direkleri ve dekoratif bahçe aydınlatma direkleri aydınlatmaktadır (Şekil 41).

Ayrıca metal, plastik ve beton çöp kutuları ile bilgilendirici levhalar bulunmaktadır (Şekil 42).

Yakın çevre peyzaj tasarımında dağınık bitki parterleri görülmektedir. Ağaçlar genellikle soliter olarak kullanılmıştır. Alanı yer yer çim, çoğunluk olarak ise toprak ve mıcırlı zemin kaplamaktadır. Alan genelinde *Hedera helix* (Orman Sarmaşığı), *Chamaerops*

humilis (Bodur Palmiye), *Albizia julibrissin* (Gülibrişim), *Pinus pinea* (Fıstık Çamı), *Robinia pseudo-acacia* (Yalancı akasya), *Juniperus horizontalis* (Yayılcı Ardıç), *Parthenocissus quinquefolia* (Amerikan Sarmaşığı), *Cydonia oblonga* (Ayva) ve *Berberis vulgaris* (Kadın Tuzluğu) kullanılmıştır (Şekil 43).

Şekil 40. Araç ve bisiklet park alanları (Orijinal, 2021).

Şekil 41. Yer Döşemeleri, taş objeler ve aydınlatma elemanları (Orijinal, 2021).

Şekil 42. Çöp Kutuları ve bilgilendirici levhalar (Orijinal, 2021).

Şekil 43. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

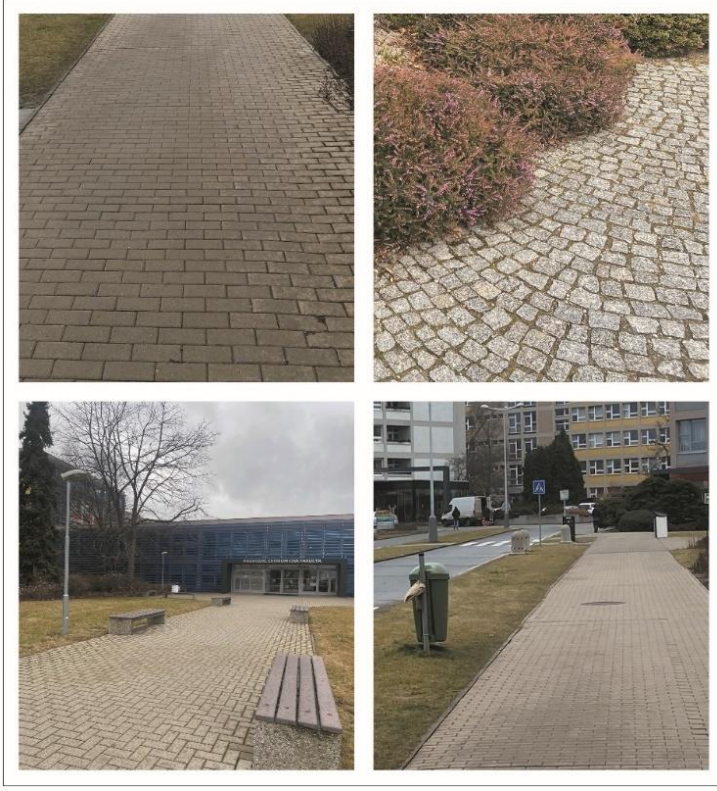
Provozně Ekonomická Fakulta (Çek Yaşam Bilimleri Üniversitesi Ekonomi Fakültesi) okul kampüsü içerisinde, kentin yüksek bir noktasında konumlandırılmıştır. Yakın çevresi çok geniş olmamakla birlikte, dış alanlardan izole değildir. Fakülte binasının etrafını geniş bir çim zemin çevrelemektedir (Şekil 44).

Alan içindeki yollarda beton parke taş ve granit küp taş kullanılmıştır. Geniş yolları öğrenci kapasitesine cevap verebilir niteliktedir. Alanı aydınlatmak amacıyla led aydınlatma direkleri kullanılmıştır. Ayrıca plastik ve beton-metal çöp kutuları alanda sıklıkla bulunmaktadır (Şekil 45).

Yakın çevre peyzaj tasarımında genel olarak bitkilerin grup olarak kullanıldıkları görülmektedir. Yol sınırları bitki grupları ile yumuşatılmıştır. Bitkilerde topiary sanatı uygulamaları görülmektedir. Kaya bahçesi ile doğal kompozisyonlar yaratılmıştır. Sonbahar renklenmesi yapan çalılar bir arada kullanılmıştır. Yaprak döken ağaçların teşhisi yapılamamıştır. *Abies alba* (Göknar), *Juniperus horizontalis* (Yayılcı Ardiç), *Picea omoriko* (Sırp Ladini), *Echinacea Purpurea* (Mor Koni Çiçeği) ve *Bergenia stracheyi* (Kış Ortancası) alanda sıklıkla kullanılmıştır (Şekil 46).

Şekil 44. Fakülte dış görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 45.Yer döşemeleri, oturma elemanları, aydınlatma elemanları ve çöp kutuları
(Orijinal, 2021).

Şekil 46.Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

4.5.5. Çanakkale Deniz Müzesi ve Národopisné Muzeum Národného Muzea (Ulusal Müze)' nin Analizi

Çanakkale Deniz Müzesi, şehir merkezinde, denize nazır konumda yer alan bir açık hava müzesidir. Müze sınırlayıcı elemanlarla dış alandan ayrılmıştır. Alana giriş ve çıkışlar tek noktadan yapılmaktadır (Şekil 47).

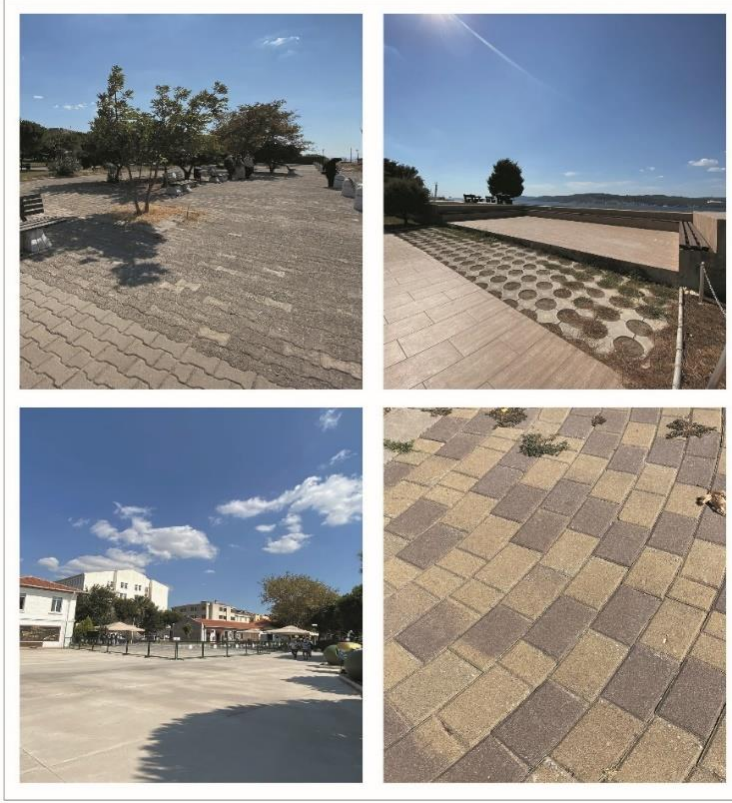
Şekil 47. Müze dış görünümü ve hâkim manzarası (Orijinal, 2021).

Alan içerisinde ayrıca kullanıcıların faydalanabileceği kafe ve açık resim sergisi de bulunmaktadır (Şekil 48).

Şekil 48. Müze kafe ve resim sergisi (Orijinal, 2021).

Yollar oldukça geniş, kullanıcı kapasitesini kaldırabilecek niteliktedir. Alan içinde zemin döşemesi olarak kilit parke taş, bazalt plak taş, beton plak taş, betonarme zemin kullanılmıştır (Şekil 49).

Şekil 49. Yer döşemeleri (Orijinal, 2021).

Alanı aydınlatmak amaçlı çok başlıklı led aydınlatma direkleri, dekoratif bahçe aydınlatma direkleri ve aksesuarları, aplik aydınlatma direkleri ve led projektör zemin aydınlatıcıları gibi birçok aydınlatma elemanları kullanılmıştır (Şekil 50).

Büyük bir alanı kapsayan müze içerisinde, kullanıcılara yönelik birçok bilgilendirici levhalar, ahşap- beton malzemeli oturma elemanları, metal çöp kutuları ve çok sayıda tarihi obje bulunmaktadır. Bu objeler çim alan üzerinde sergilenmektedir (Şekil 51).

Alan genelinde çim zemin hâkimdir. Yol boyunca uzanan sıralı ağaçlar alle yol oluşturulmuşlardır. Bu kullanım kullanıcılara yönlendirme sağlarken aynı zamanda gölge alanlar da yaratmaktadır. Alanda yoğun bir bitkisel doku vardır. Ağaçlar genellikle grup olarak kullanılmışlardır. Yol kenarları çalılar ile yumuşatılmış, farklı boyut ve formlarda bitki kombinasyonları yapılmıştır. Alanda çoğunlukla *Chamaerops humilis* (Bodur Palmiye), *Lavandula angustifolia* (Lavanta), *Pinus pinea* (Fıstık Çamı), *Euonymus*

japonicus (Yeşil Taflan), *Picea pungens* (Mavi Ladin) ve *Cupressus sempervirens* (Akdeniz Servisi) kullanılmıştır (Şekil 52).

Şekil 50. Aydınlatma elemanları (Orijinal, 2021).

Şekil 51. Bilgilendirici levhalar, oturma elemanları, çöp kutuları ve tarihi objeler (Orijinal, 2021).

Şekil 52. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

Národopisné Muzeum Národného Muzea, bir kent parkının içinde yer almaktadır. Oldukça açık ve ferah bir konumda yer alan alana birçok noktadan giriş ve çıkış mümkündür (Şekil 53).

Şekil 53. Müze dış görünümü (Orijinal, 2021).

Alanda zemin döşemesi olarak doğal taş döşeme, bazalt plak taş ve betonarme zemin kaplaması tercih edilmiştir. Alanda yol kenarlarına konumlandırılmış ahşap oturma

elemanları bulunmaktadır. Ayrıca sadece yaz mevsimlerinde faaliyet gösteren bir de süs havuzu bulunmaktadır (Şekil 54).

Şekil 54. Yer döşemeleri, oturma elemanları ve süs havuzu (Orijinal, 2021).

Alanı aydınlatmak amaçlı dekoratif bahçe aydınlatma direkleri ve zemine gömülü spot lambalar tercih edilmiştir. Ayrıca metal ve plastik çöp kutuları bulunmaktadır. Alan içerisinde kullanılan plastik elemanlar da görsel kaliteyi arttırmakta ve geniş çim alan tekdüzeliğini kırmaktadır (Şekil 55).

Oldukça yüksek bir noktada konumlandırılmış olan müze ve yakın çevresi yoğun olarak boylu ağaçlar ile çevrelenmiştir. Müze binasının çevresi geniş çim zemin ile kaplıdır. Yoğun yapılı, koyu renkli çalı ve ağaçlar ile fon etkisi yaratılarak açık renkli plastik elemanlar vurgulanmıştır. Özellikle bina giriş çıkışlarında kullanılan topiary sanatı ile vurgu ve yönlendiricilik amaçlanmıştır. Analizin sonbaharda gerçekleşmesi sebebiyle yaprak dökken ağaçların teşhisi yapılamamıştır. Yakın çevre peyzaj tasarımında *Hedera helix* (Orman sarmaşığı) *Buxus sempervirens* (Şimşir), *Taxus bacata* (Yaygın Porsuk), *Abies alba* (Gökmar) ve *Jasminum nudiflorum* (Sarı Yasemin) kullanılmıştır (Şekil 56).

Şekil 55. Aydınlatma elemanları, çöp kutuları ve plastik elemanlar (Orijinal, 2021).

Şekil 56. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

4.5.6. Çanakkale Devlet Güzel Sanatlar Galerisi ve Malostranská Galerie (Malostranská Galerisi)'nin Analizi

Çanakkale Devlet Güzel Sanatlar Galerisi Eski Kordon konumunun denize hâkim en güzel noktalarından birinde yer alan tarihi bir binadır (Şekil 57).

Bina yakın çevresinde küçük bir arka bahçe dışında farklı bir alan kullanımı görülmemektedir (Şekil 58).

Alan demir ve beton sınırlayıcı elemanlar ile dış çevreden ayrılmıştır. Bina dış cephesi renkli ahşap fugalı cephe kaplama ile beton kaplamadan oluşmaktadır. Yer döşemesi olarak granitten karo mozaik döşeme ve bazalt plak taş kullanılmıştır. Alan aydınlatmasında led projektör zemin aydınlatıcıları ile zemine gömülü spot lamba tercih edilmiştir. (Şekil 59).

Yakın çevre peyzaj tasarımında yer yer beton bitki kasalarını yer verilmiştir. Alan çim zemin ile kaplıdır. Ağaçlar ve çalılar soliter olarak kullanılmıştır. Çok yoğun bitki dokusunun olmadığı alanda *Salix babylonica* (Salkım öğüt), *Hydrangea macrophylla* (Ortanca), *Robinia pseudo-acacia* (Yalancı Akasya), *Pinus pinea* (Fıstık Çamı), *Magnolia grandiflora* (Manolya Ağacı) ve *Tilia cordata* (Ihlamur Ağacı) kullanılmıştır (Şekil 60).

Şekil 57. Galeri dış görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 58.Galeri arka bahçesi (Orijinal, 2021).

Şekil 59.Sınırlayıcı elemanlar, cephe kaplaması, yer döşemeleri ve aydınlatma elemanları (Orijinal, 2021).

Şekil 60. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

Malostranská Galerie (Malostranská Galerisi) eğimli bir zemin üzerine konumlandırılmıştır (Şekil 61).

Şekil 61. Malostranská Galerisi dış görünümü (Orijinal, 2021).

Galeri önü, demir sınırlayıcı elemanlar ve bitki kasaları ile sınırlandırılmıştır. Bina dış cephesi renkli ahşap kapılar, Fransız tipi balkon ve pencereler ile zenginleştirilmiştir (Şekil 62).

Şekil 62. Sınırlayıcı elemanlar ve dış cephe görünümü (Orijinal, 2021).

Yer döşemesi olarak yarı geçirimli doğal taş döşeme uygulanmıştır. Aydınlatıcı olarak ise cephelerde bahçe aplik aydınlatma elemanları bulunmaktadır. Ayrıca bilgilendirici levhalar ve plastik çöp kutularına da yer verilmiştir (Şekil 63).

Şekil 63. Yer döşemeleri, aydınlatma elemanları, bilgilendirici levhalar ve plastik çöp kutuları (Orijinal, 2021).

Yakın çevresinde yapıya ait bir bahçeye yer verilmemiştir. Yoğun bir bitki dokusu olmayan bina yakın çevresinde kullanılan bitki kasaları ile alan doğala yaklaştırılmaya çalışılmıştır. Bitki kasalarında, *Hedera helix* (Orman Sarmaşığı), *Astelia chathamica* (Astelia Bitkisi), *Lamium galeobdolon* (Sarı Ballıbaba), *Rosa canina* (Kuşburnu) ve *Euonymus japonicus* (Yeşil Taflan) kullanılmıştır (Şekil 64).

Şekil 64. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

4.5.7. Çanakkale Adalet Sarayı ve Městský soud v Praze (Prag Adliye Binası)'nin Analizi

Çanakkale Adalet Sarayı kentin yüksek bir noktasında konumlandırılmıştır (Şekil 65).

Alan içerisinde birçok araç park alanlarına yer verilmiştir (Şekil 66).

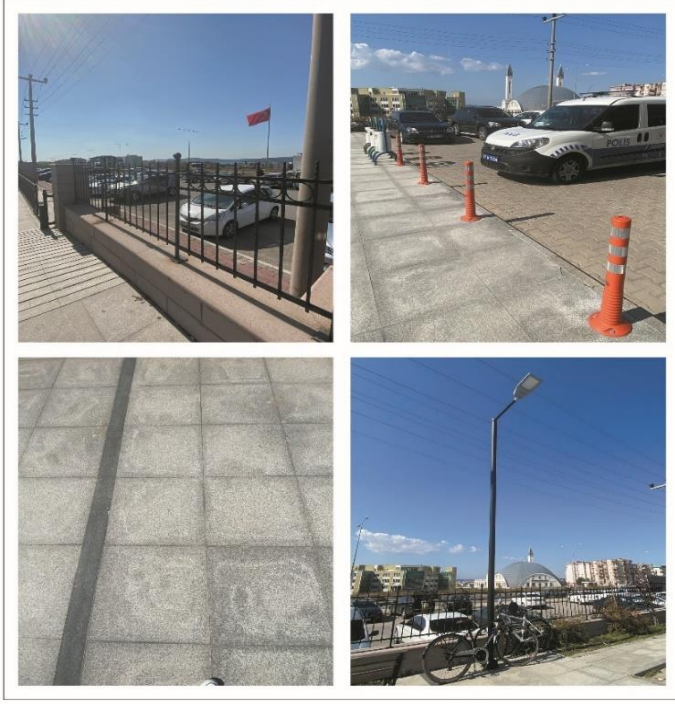
Yapı ve yakın çevresi demir ve beton sınırlayıcı elemanlar ile dış çevreden ayrılmıştır. Alan içinde ise plastik sınırlayıcı elemanlar kullanılmıştır. Alanda yoğun bir sert zemin kullanımı mevcuttur. Genelinde bazalt plak taş, kilit parke taş ve betonarme zemin döşemesi yapılmıştır. Alanı aydınlatmak amacıyla led aydınlatma direkleri kullanılmıştır (Şekil 67).

Şekil 65. Adalet Sarayı dış görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 66. Araç park alanları (Orijinal, 2021).

Şekil 67. Sınırlayıcı elemanlar, yer döşemeleri ve aydınlatma elemanları (Orijinal, 2021).

Alan içerisinde bulunan çöp kutularının hepsi geri dönüşümlü metal çöp kutularıdır. Bilgilendirici levhalar ve metal ayaklı ahşap oturma elemanlarına da alan içerisinde yer verilmiştir (Şekil 68).

Şekil 68. Çöp kutuları, bilgilendirici levhalar ve oturma elemanları (Orijinal, 2021).

Alan sınırlarının önü çim zemin ile çevrelenmiştir. Alan içerisinde yer yer bitki parterlerine rastlanmaktadır. Ağaçlar genellikle soliter olarak kullanılmıştır. Alan içerisinde yüksek boylu ağaçlara yer verilmemiştir. Alanda *Salix babylonica* (Salkım Söğüt), *Washingtonia filifera* (Çöl Palmiyesi), *Cotoneaster horizontalis* (Yayılcı Dağ Muşmulası), *Viburnum tinus* (Tüylü Kartopu), *Cupressus macrocarpa* 'Goldcrest' (Limoni Servi) tercih edilmiştir (Şekil 69).

Şekil 69. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

Městský soud v Praze (Prag Adliye Binası) araç sirkülasyonunun devam ettiği bir ara yol üzerinde konumlandırılmıştır. Bina tarihi bir yapıdır (Şekil 70).

Bina önünde kurum çalışan ve kullanıcılarına yönelik araç park alanları mevcuttur. Binaya ait bahçe, sınırlayıcı elemanlarla binaya bağlanmamış, bina önünden geçen yolun karşısına konumlandırılmıştır. Aynı zamanda halka da açık bir alandır (Şekil 71).

Şekil 70. Prag Adliye Binası dış görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 71. Araç park alanları ve bahçe kullanımı (Orijinal, 2021).

Adliye binası dış cephesinde bulunan tarihi figür, pencere, sütun, duvar işlemleri, payanda ve kule çatı yapısıyla barok mimarisinin bir örneğidir (Şekil 72).

Bahçede, yer döşemesi olarak çoğunlukla bazalt küp taş kullanılmıştır. Sokak aralarında kullanılan led aydınlatma direkleri dışında bahçe içerisinde aydınlatma elemanı bulunmamaktadır. Yer yer metal çöp kutularına da yer verilmiştir (Şekil 73).

Şekil 72. Dış cephe görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 73. Yer döşemeleri, aydınlatma elemanları ve çöp Kutuları (Orijinal, 2021).

Ayrıca bilgilendirici levhalar ve metal ayaklı ahşap oturma elemanları yer almaktadır. Kullanılan plastik elemanlar alanı odak noktası yapmakta, alanın görsel kalitesini yükseltmekte ve alanı toplanma ve birleşme noktası haline getirmektedir (Şekil 74).

Yakın çevre peyzaj tasarımında alan, çalılarla çevrelenerek dış çevreden ayrılmıştır. Zemin genel olarak çim zemin ile kaplıdır. Bitkilendirmede çoğunlukla yaprak döken ağaçlar tercih edildiği için bitki türleri teşhis edilememiştir. Yaprak döken ağaçların sık kullanımı alana kaligrafik görüntü kazandırmıştır. Alanda *Hedera helix* (Orman Sarmaşığı), *Viburnum rhytidophyllum* (Buruşuk Yapraklı Kartopu), *Euphorbia cotinifolia* L. (Kırmızı Sütçü Kız), *Lonicera henryi* (Hanımeli) tercih edilmiştir (Şekil 75).

Şekil 74. Bilgilendirici levhalar, oturma elemanları ve plastik elemanlar (Orijinal, 2021).

Şekil 75. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

4.5.8. Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Kütüphanesi ve Městská Knihovna v Praze (Prag Belediye Kütüphanesi)'nin Analizi

Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Kütüphanesi kent içinde dış alandan ayrılarak izole bir alanda oluşturulmuştur (Şekil 76).

Alanı sınırlamak amacıyla demir sınırlayıcı elemanlar ve bitkisel öğeler kullanılmıştır. Kütüphane dış cephesi kompakt laminant kaplama ile kaplanmıştır. Yer döşemelerinde granit küp taş ve bazalt plak taş tercih edilmiştir (Şekil 77).

Alan aydınlatması için zemin ve cephelerde led projektör aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Ayrıca ahşap oturma elemanları ve yanlarına konumlandırılmış plastik çöp kutuları bulunmaktadır. Alan içerisinde yer yer bilgilendirici levhalara da yer verilmiştir (Şekil 78).

Şekil 76. Kütüphane dış görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 77. Sınırlayıcı elemanlar, cephe kaplaması ve yer döşemeleri (Orijinal, 2021).

Şekil 78. Aydınlatma elemanları, oturma elemanları, çöp kutuları ve bilgilendirici levhalar (Orijinal, 2021).

Alanda genelinde toprak zemin hâkimdir. Bina kenarlarına yerleştirilen bitki kasaları sert zeminleri yumuşatarak, sınırlayıcı olarak görev yapmıştır. Ağaçlar grup olarak kullanıldığı gibi soliter olarak da kullanılmıştır. Yer yer bulunan bitki parterleri, geniş sert zeminin zenginleşmesini sağlamıştır. Alan içerisinde *Olea europaea* (Zeytin ağacı), *Pinus pinea* (Fıstık Çamı), *Parthenocissus quinquefolia* (Amerikan Sarmaşığı), *Buxus*

sempervirens (Şimşir), *Cupressus macrocarpa* ‘Goldcrest’ (Limoni Servi), *Rosa grandiflora* (Gül), *Euonymus japonica aurea* (Altuni Taflan), *Tradescantia zebrina* (Telgraf Çiçeği) tercih edilmiştir (Şekil 79).

Şekil 79. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

Městská knihovna v Praze (Prag Belediye Kütüphanesi) araç sirkülasyonunun devam ettiği cadde üzerine konumlandırılmıştır. Bina, tarihi bir yapıdır (Şekil 80).

Şekil 80. Kütüphane dış görünümü (Orijinal, 2021).

Bina önünde kurum çalışan ve kullanıcılarına yönelik araç ve bisiklet park alanları bulunmaktadır. Binaya ait bahçe, sınırlayıcı elemanlarla binaya bağlanmamış, bina önünden geçen yolun karşısına konumlandırılmıştır. Aynı zamanda halka da açık bir alandır (Şekil 81).

Bahçe, demir sınırlayıcı elemanlar ve bitkilerle dış çevreden ayrılmıştır. Yer döşemesi olarak bazalt küp taş ve betonarme zemin kullanılmıştır. Sokak arasında kullanılan led aydınlatma direkleri dışında bahçe içerisinde aydınlatma elemanı bulunmamaktadır. Alan içerisinde bilgilendirici levhalar yer almaktadır (Şekil 82).

Alanda metal ve plastik çöp kutuları kullanılmıştır. Oturma elemanı olarak metal ayaklı ahşap oturma elemanları tercih edilmiştir. Bahçe merkezine vurgu yapmak amacıyla plastik elemanlara yer verilmiştir. Kullanılan plastik elemanlar aynı zamanda geniş çim zeminin tekdüzeliğini kırmış ve zenginleştirmiştir. Çevre binaların tarihi dokusu, bahçe içerisinde de devam ettirilmiştir (Şekil 83).

Alanda çim zemin döşemesi kullanılmıştır. Birçok yaprak döken ağacın birlikte kullanılmasıyla kaligrafik görüntü oluşturulmuştur. Bitkilendirmede çoğunlukla yaprak döken ağaçlar tercih edildiği için bitki türleri teşhis edilememiştir. Genellikle *Rosa grandiflora* (Gül), *Osmanthus fragrans* (Kokulu Çay Zeytini) ve *Lonicera henryi* (Hanımeli) alan için tercih edilen bitkilerdendir (Şekil 84).

Şekil 81. Araç ve bisiklet park alanları ve bahçe kullanımı (Orijinal, 2021).

Şekil 82. Sınırlayıcı elemanlar, yer döşemeleri, aydınlatma elemanları ve bilgilendirici levhalar (Orijinal, 2021).

Şekil 83. Çöp kutuları, oturma elemanları ve plastik Elemanlar (Orijinal, 2021).

Şekil 84. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

4.5.9. Çanakkale 18 Mart Stadyumu ve FK Viktoria Žižkov Stadión (FK Viktoria Žižkov Stadyumu)’un Analizi

Çanakkale 18 Mart Stadyumu yoğun olarak kullanılan bir cadde üzerine konumlandırılmıştır (Şekil 85).

Stadyum yakın çevresi sınırlayıcı tel örgü ve bitkisel öğeler ile dış çevreden izole edilmiştir (Şekil 86).

Alan içerisinde araç park alanları bulunmaktadır (Şekil 87).

Alan döşemesinde beton parke taş ve kilit parke taş tercih edilmiştir. Alanda aydınlatma amaçlı dekoratif bahçe aydınlatma direkleri, led projektör zemin aydınlatıcıları ve led aydınlatma direkleri tercih edilmiştir. Ayrıca bilgilendirici levhalar yer almaktadır (Şekil 88).

Alanda ahşap oturma elemanları ve stadyumu simgeleyen plastik elemanlar yer almaktadır (Şekil 89).

Alan çim zemin ile kaplıdır. Alan sınırlarında trafikten kaynaklı ses ve görüntü kirliliğini önlemek amacıyla boylu, yoğun dokulu sıralı ağaçlar kullanılmıştır. Alan içerisinde *Cortaderia selloana* (Pampas Otu), *Chamaerops humilis* (Bodur Palmiye), *Cupressus macrocarpa* ‘Goldcrest’ (Limoni Servi), *Rosa grandiflora* (Gül), *Photinia x frasei* (Alev Çalısı), *Prunus lusitanica* (Portekiz Karayemişi), *Washingtonia robusta* (Meksika Yalpaze Palmiyesi) ve *Cupressus arizonica* (Arizona Servisi) tercih edilmiştir (Şekil 90).

Şekil 85. Stadyum dış görünümü (Orijinal, 2021).

Şekil 86. Sınırlayıcı elemanlar (Orijinal, 2021).

Şekil 87. Araç park alanları (Orijinal, 2021).

Şekil 88. Yer Döşemeleri, aydınlatma elemanları ve bilgilendirici levhalar (Orijinal, 2021).

Şekil 89. Oturma Elemanları ve plastik elemanlar (Orijinal, 2021).

Şekil 90. Bitkisel öğeler (Orijinal, 2021).

FK Viktoria Žižkov Stadión (FK Viktoria Žižkov Stadyumu) sınırlayıcı elemanlarla dış alandan ayrılmıştır. Stadyum binasına ait iç mekânda herhangi bir kullanım

gözlenmezken, yakın çevre peyzaj tasarımı stadyum sınırları dışında oluşturulmuştur (Şekil 91).

Şekil 91. stadyum dış görünümü (Orijinal, 2021).

Alan yakın çevresinde küçük bir egzersiz alanı yer almaktadır (Şekil 92).

Şekil 92.Egzersiz alanı (Orijinal, 2021).

Alan yakın çevresinde demir sınırlayıcı elemanlar kullanılmıştır. Yer döşemesi olarak alan genelinde beton plak taş ve betonarme zemin kaplama kullanılmıştır. Alanı led aydınlatma direkleri aydınlatmaktadır. Plastik çöp kutuları, bilgilendirici levhalar ve metal ayaklı ahşap oturma elemanları tercih edilmiştir (Şekil 93).

Şekil 93. Sınırlayıcı elemanlar, yer döşemeleri, aydınlatma elemanları, çöp kutuları, bilgilendirici levhalar ve oturma elemanları (Orijinal, 2021).

Yakın çevresi çim zemin ile kaplıdır. Oldukça geniş olan çim zemin üzerinde ağaçlar grup ve soliter olarak kullanılmıştır. Yürüme yolları boyunca dikilen ağaçlar yönlendirme sağlarken, alana kaligrafik görüntü kazandırmıştır. Bitkilendirmede çoğunlukla yaprak döken ağaçlar tercih edildiği için bitki türleri teşhis edilememiştir. Alanda *Pinus brutia* (Kızılcım) kullanılmıştır (Şekil 94).

Şekil 94. Bitkisel öğeler

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kamu kurumları kentlerde olabildiğince fazla alan kaplayan, kişinin ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkan zaruri yapılardır. Hastaneler, okullar, müzeler, camiler çevremizde varolan kullanıcıların hizmetine sunulmuş kamu kurumlarından bazılarıdır. Kentteki mevcut sert zemin varlığını oldukça yükselten bu binaları doğaya yaklaştırmannın ve kent içi yeşil alan miktarını arttırmanın yegâne yolu bina yakın çevrelerinde yapılacak olan bitkilendirme çalışmaları ve peyzaj tasarımlar ile mümkündür. Bitkilendirme çalışmalarını gerçekleştiremeyecek kadar az ve sınırlı yakın çevreye sahip kamu binalarında ise çatı ve cephelerde yapılacak olan peyzaj tasarımları yine sert zemin görünümünü azaltacaktır. Bu çalışmalar beton görüntüsünü yumuşatacak, kentteki kişi başına düşen yeşil alan miktarını arttıracak, yaşanılabilir alanlar oluşturacak ve kullanıcıları psikolojik ve fiziksel olarak daha sağlıklı kılacaktır.

5.1. Çanakkale Kenti'ne Ait Kamu Binalarının Yakın Çevre Peyzaj Analizi

Çanakkale doğal ve tarihi güzellikleri, kültürü ve uzun temiz kıyıları ile ülkemizin başta gelen turizm merkezlerindedir. Fakat kentteki mevcut sert zemin görünümü sahip olduğu doğal ve tarihi güzellikler ile çelişmekte, zıt görseller oluşturmakta ve kentsel görüntü kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Kaleler kentlerde her yere hakim ve stratejik olarak önemli konumlarda bulunan, kentin tarihini, kültürünü geçmişten bu yana koruyan şehrin simgesi haline gelmiş yapılardır. Çimenlik Kalesi görünümü itibari ile yüksek surlardan, taş cephelerden oluşmaktadır. Doğal taş görüntüsü doğaya yakın bir imaj oluşturmaktadır. Kaleye giriş çıkışların tek bir noktadan yapılması kullanıcı üzerindeki güven duygusunu arttırmaktadır. Yürüyüş yolları kullanıcılar için yeterli genişliktedir. Alanda kot farklılıkları rampalar ile giderilmiştir. Fakat rampa eğimleri oldukça yüksek ve engelli kullanımı için uygun değildir. Ayrıca rampaları saran bir korkuluk sisteminin olmaması güven duygusunu azaltmakta, olası kazaların önünü açmaktadır. Aydınlatma elemanları özellikle gece aydınlatması için yeterli sayıda fakat oldukça bakımsız durumdadır. Bazıları ise kullanılamayacak haldedir. Alan içerisinde oturma elemanları ve çöp kutuları bulunmamaktadır. Bu da kullanıcıların dinlenme- oturma

ihtiyaçlarının önüne geçmekte, olası çevre kirliliğinin önünü açmaktadır. Yapıların dış sınırları çim alan ile çevrelenmiş böylece sert zemin görüntüsü yumuşatılmıştır. Fakat bakımı doğru yapılmayan çimler yer yer kuruyarak çıplak alanların oluşmasına sebebiyet vermişlerdir. Alle yollar gölge alanlar oluşturarak kullanıcıların yürüyüş ve gezme aktivitelerini kolaylaştırmaktadır. Alanda tekdüzelik hakimdir. Renkli çiçeklere sahip çalı ve ağaççıklar tercih edilmemiş, genellikle ibreli ağaçlar tercih edilmiştir.

Camiler, İslamiyet'in evi olmakla birlikte ülkemizde en fazla kullanılan kamu binalarından biridir. Tacettin Aslan Cami cephelerinde sadeliğin sembolü açık renkler hakimdir. Bu da temiz bir görüntü oluşturmaktadır. Alanda ağırlıklı kullanılan beyaz renk kullanıcılar üzerinde rahatlama ve huzur sağlamak amacıyla kullanılmıştır İslam'da çok sık tercih edilen ve önemli yere sahip Çini Sanatı'nın eserlerini cami cephelerinde görmek mümkündür. Caminin, oldukça sık kullanılan bir cadde ile komşu olması sebebiyle, alan olası görüntü ve ses kirliliğine maruz kalmaktadır. Bunu önleyecek cami ile cadde arasında herhangi bir bitki ile perdeleme kullanımı görülmemektedir. Alan yakın çevresinde araçlar için park alanı bulunmamaktadır. Bu sebeple alana araçları ile gelen çalışan ve kullanıcılar araçlarını cami avlusuna park etmekte, bu da yakın çevre cami bütünlüğünü bozmakta ve görüntü kirliliği yaratmaktadır. Cami avlusu oldukça geniş bir alandır. Yer döşemesi olarak avluda sadece betonarme zemin kullanılmıştır. Aydınlatma elemanları alan için yeterli durum ve sayıdadır. Alanda yalnızca bir adet ahşap oturma elemanı bulunmakta, bu da kullanıcılar için oldukça yetersiz bir kullanım oluşturmaktadır. Alanda çöp kutusu bulunmamaktadır. Ağaçlar genellikle soliter olarak kullanılmış, bu da alanda çıplak ve yoğun olmayan bir görüntüye sebep olmuştur. Kullanılan bitki kasaları bile alanın bitki dokusunu yoğunlaştırmaya yetmemiştir. Cami yakın çevresi budanmamış, bakımı tamamlanmamış, solmuş yabancı otlar ile kaplıdır.

Hastane bahçeleri peyzaj tasarımları tamamen kullanıcıları iyi hissettirmeye ve onları buldukları hissiyattan uzaklaştırmaya yönelik olmalıdır. Çanakkale Devlet Hastanesi oldukça yoğun kullanılan bir cadde üzerinde bulunmaktadır. Alan çevresi sınırlayıcı eleman ve bitki perdelemesiyle dış çevreden ayrılmış ve izole bir alan oluşturulmuştur. Alan girişinde alle bitkilendirme ile yolda yönlendirici etki oluşturulmuştur. Aydınlatma elemanları alan için yeterli sayıda olmasına rağmen, çoğu kullanılamaz durumdadır. Kırık ve zarar görmüş aydınlatma elemanları alanı bakımsız göstermekte ve aydınlatmamaktadır. Alanda yaratılan izole oturma alanları bekleme ve dinlenme sürelerini keyifli hale

getirmektedir. Alanın merkezinde kullanılan süs havuzu ise çevresindeki oturma elemanları ile birlikte toplanma noktası oluşturmuştur. Araç park alanları kullanıcı kapasitesine karşı yeterli durumdadır. Bitkiler hem soliter hem grup olarak kullanılmış ve yoğun bir bitki kompozisyonu oluşturulmuştur. Alanda yer alan bitki kasaları oldukça bakımsızdır. Renkli çiçekli ve kokulu bitki kullanımı oldukça azdır. Genel anlamda doğala oldukça yaklaştırılmış, sert zemin görünümü azaltılmış bir yakın çevre kullanımı görülmektedir.

Fakülteler öğrencilerin günlerinin uzun bir zaman dilimini geçirdikleri yaşam alanlarıdır. Buna bağlı olarak öğrencilerin ihtiyaç ve isteklerine cevap verebilmelidir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Anafartalar Yerleşkesi bulunduğu caddeden sınırlayıcı eleman ve bitkiler ile perdelenerek dış çevreden ayrılmıştır. Perdelemede ağaçlar ve sınırlayıcı elemanlarla birlikte kullanılmış sarılıcı bitkiler ile oluşturulmuştur. Alanda öğrencilerin dinlenebileceği, zaman geçirebileceği oturma elemanları alanda konumlandırılmamıştır. Aydınlatma elemanları sayıca yeterli olsa da kullanılamaz ve amacına hizmet edemez durumdadır. Çöp kutuları yeterli sayıdadır. Alan genelinde ciddi bir zemin sıkıntısı mevcuttur. Oldukça fazla taşlı ve mıcırdan oluşan zeminler mevcuttur. Bu da güvenilir olmayan, estetiklikten uzak görüntülere sebep olmaktadır. Ağaç ve çalı sayısı oldukça azdır. Bundan dolayı alan genelinde sert zemin görünümü hakimdir.

Çanakkale Deniz Müzesi kent merkezinde, denize nazır bir konumda yer almaktadır. Oldukça güzel bir manzaraya hakimdir. Alan sınırlayıcı elemanlar ile dış çevreden ayrılmış, güveli bir ortamda oluşturulmuştur. Alanda bulunan oturma elemanlarının sayısı kullanıcı kapasitesi için yeterli olsa da çoğu öğle güneşini tam gören noktalarda konumlandırılmıştır. Bu konumlama yaz mevsimlerinde neredeyse oturma elemanlarını kullanma imkânı vermemektedir. Yürüyüş yollarında karşılıklı oluşturulmuş alle bitkilendirme ile gölge alanlar yaratılmış, bu sebeple alan içi gezinti daha konforlu hale getirilmiştir. Kullanıcıları bilgilendirme ve yönlendirmeye yönelik levha sayısı yeterli ve amacına hizmet edebilir niteliktedir. Çöp kutuları sayıca yeterlidir. Alanda ibrelili, çiçekli, meyveli, yapraklı her türlü ağaç, çalı ve ağaççıklar ile yoğun bir bitkisel tasarım oluşturulmuştur. Beton zeminler ise bitki parterleri ile kesilerek sert zemin görüntüsü kırılmıştır.

Çanakkale Devlet Güzel Sanatlar Galerisi konumu itibarıyla denize nazır, oldukça ferah bir noktada konumlandırılmıştır. Bina dış görünümü fugalı dış cephe kaplamasıyla ortamda nostaljik etkiler yaratmakta, çevredeki modern yapılardan farklılık göstererek dikkat çekmektedir. Alana bağlı oldukça küçük bir bahçe mevcuttur. Bahçe galeriyi ziyaret

edecek olan kullanıcıların oturma, dinlenme ihtiyaçlarını giderebilecek niteliklere sahip değildir. Bitki kasalarının sayıca fazla kullanılması böyle küçük alanlarda alanı doğaya yaklaştırabilmek için doğru bir çözümdür. Alan boyutu itibari ile bitkiler soliter olarak kullanılmış, yoğun bir ağaç kompozisyonu görülmemektedir. Alan zeminin oluşturan çim zemin ve bitkiler oldukça bakımlı durumdadır. Oturma elemanı, çöp kutuları ve bilgilendirici levhalar gibi donatı elemanlarına alanda yer verilmemiştir. Binanın vurgulanması amacıyla cephe aydınlatıcılarının kullanılması doğru bir tercih olmuştur.

Çanakkale Adalet Sarayı kullanım amacı sebebiyle kent içerisinde en çok kullanılan kamu binalarından bir tanesidir. Yoğun bir kullanıcı kitlesine ve içerisinde çok fazla ilgili birimi bulundurması sebebi ile oldukça geniş bir yakın çevreye sahiptir. Sahip olduğu yakın çevrenin büyük bir kısmı sert zeminlerden oluşmaktadır. Bu da alanın doğadan uzak, formal görüntü oluşmasına sebebiyet vermektedir. Kullanıcı sayısına oranla alanda çok fazla araç park alanları bulunmaktadır. Çöp kutularının ayrıştırmalı, geri dönüşümü destekleyen tasarımlar olması, kent içi kullanıma da örnek olabilecek niteliktedir. Mevcut oturma elemanları oldukça azdır. Varolan oturma elemanları ise açık alanlara konumlandırılmış, çevresinde güneş ışığını kırarak bitkilendirme ya da malzeme kullanımı görülmemektedir. Bu da konforlu bir oturma- dinlenme sağlamamaktadır. Alanda bitkilendirme özellikle dış çevreden sınırlandırıldığı noktalarda yer almaktadır. Sınırlayıcı elemanların önlerinde oluşturulan çim şeritler ve çim üzerine dikilen ağaç ve çalı şeklinde gerçekleştirilmiştir. Alan içinde ise yer yer bitki parterleri oluşturulmuş az da olsa geniş sert zeminlerin yumuşatılması sağlanmıştır.

Çanakkale Mehmet Akif Ersoy Kütüphanesi bitkiler ve sınırlayıcı elemanlar ile dış çevreden izole edilerek amacı gereği sessiz bir ortam sağlanmıştır. Alan içerisinde kullanıcı kapasitesine cevap verebilecek sayıda oturma elemanları ve çöp kutuları bulunmaktadır. Oturma elemanları boylu ağaçların diplerine konumlandırılarak gölge alanlarda oturma ve dinlenme imkanı sağlanmıştır. Alan içerisinde sadece zemin ve cephe aydınlatma elemanlarının kullanılması, aydınlatma direklerine yer verilmemesi alanın akşam aydınlatmasını yetersiz hale getirmiştir. Sert zeminler dışında yer alan zeminlerde çim kullanımı görülmemektedir. Zemini oldukça bakımsız durumda, ot ve toprak zemin alanı kaplamaktadır. Bu da oldukça bakımsız bir görüntü oluşmasına sebebiyet vermektedir. Ağaçlar grup olarak gölgeleme amaçlı aynı zamanda soliter olarak destek amaçlı

kullanılmıştır. Bitki kasalarının özellikle bina sınırlarında oldukça fazla kullanılması sert zemin sınırlarını yumuşatmıştır.

Çanakkale 18 Mart Stadyumu sık olarak kullanılan bir cadde üzerinde olması sebebiyle, olası ses ve görüntü kirliliğinin önüne geçmek için sık dokulu ağaçlar ve tel sınırlayıcı elemanlar desteği ile dış çevreden ayrılmıştır. Alan girişinde kullanılan plastik eleman alanın okunabilirliğini arttırmıştır. Alan içerisinde yer alan araç park alanlarının kullanımı oldukça dağınık ve düzensizdir. Alan genelinde aydınlatma elemanları yeterli sayıda ve amaca hizmet edebilir durumdadır. Çok fazla kullanıcı tarafından kullanılmayan alanda oturma elemanları sadece bina çalışanlarına yönelik az sayıda konumlandırılmıştır. Alanda ibreli ağaçların yoğun kullanımı görülmektedir. Geniş çim zemin bakımlı durumdadır. Ayrıca sert zemin görünümü bitki parterleri kullanımı ile azaltılmıştır.

5.2. Prag Kenti'ne Ait Kamu Binalarının Yakın Çevre Peyzaj Analizi

Prag, konumu, günümüze kadar korunmuş tarihi yapıları ve doğal güzellikleri ile Avrupa'nın kalbi niteliğinde bir şehirdir. Şehirdeki tarihi yapı ve binalar ile, kentin gelişimiyle ortaya çıkmış modern binalar, şehir içinde oldukça tezat bir manzara yaratmaktadır.

Pražský Hrad (Prag Kalesi) yapı cepheleri Gotik ve Barok dönemlerinin etkisi altında oluşturulmuş tasarımlardır. Etrafı geniş bir saray bahçesi ile çevrelenmiştir. Kale yakın çevresinin girişinde oldukça yoğun bir bitkisel tasarım görülmektedir. Zeminler yer yer örtücüler ile kaplanmış, sert zemin görünümü gizlenmiş ve azaltılmıştır. Alan içerisinde tespit edilen donatı elemanları sayıca alan için yeterli sayıda, oldukça bakımlı ve alan ruhuna uygun durumdadır. Kale içi yakın çevresinde sert zemin kullanımı hakimdir. Bu da alan genelinde beton görünüm yaratmaktadır. Soliter ağaç kullanımı ve bitki kasaları ile alanın bitkisel doku eksikliği giderilmeye çalışılsa da, yeterli olamamıştır. Alan genelinde kullanılan boylu ağaçlar yaprak döken ağaçlardan seçilmiş kalenin kasvetli havası, yaprak dökenlerin oluşturduğu kaligrafik görüntü ile bütünlük oluşturmuştur.

St. Lawrence Church (St. Lawrence Kilisesi) kent merkezinde, oldukça yüksek bir noktada bulunmaktadır. Konumundan dolayı ibadet amaçlı yerel halk tarafından çok fazla tercih edilmemektedir. Fakat bünyesinde bulundurduğu gözlem kulesi ile alan kullanım

yoğunluğu artabilmektedir. Alanda bulunan yürüyüş yolları ve avlu kullanımı kullanıcılar için yeterli genişliktedir. Alan genelinde yapılar, sınırlayıcılar ve donatı elemanları arasında renk uyumu sağlanmıştır. Kullanılan oturma elemanları, çöp kutuları, aydınlatma elemanları sayıca yeterlidir ve oldukça bakımlı, kullanılabilir durumdadırlar. Kilise cepheleri, renkleri ve kullanılan dini figürler ile alan genelinde kasvetli, ıssız bir hava hakimdir. Bu kasvetli hava kullanılan yaprak döken ağaçlar ile desteklenmiş, yaratılan kaligrafik manzaralar ile güçlendirilmiştir. Ayrıca yüksek bir noktada bulunması sebebiyle kış mevsiminde oldukça soğuk hava etkisinde kalan alanda yaprak döken ağaçların kullanılması, güneş ışınlarının zemine daha rahat ulaşabilmesi adına doğru bir kullanım olmuştur. Yakın çevre çim döşeme ile kaplıdır. Fakat yetersiz bakım sonucu yer yer çıplaklaşmalar ve sararmalar görülmektedir. Yakın çevre peyzaj tasarımında boylu ağaçlar sıklıkla kullanılmıştır. Fakat alanda ağaç çalı kompozisyonlarının oldukça az olması sebebiyle yoğun bir peyzaj tasarımı göze çarpmamaktadır.

Všeobecná Fakultní Nemocnice V Praze (Všeobecná Üniversite Hastanesi) girişi oldukça yoğun olarak kullanılan bir cadde üzerinde bulunmaktadır. Alan içinde kullanıcılara ve çalışanlara yönelik birçok oturma dinlenme, yemek yeme alanları bulunmaktadır. Bu özelliğiyle özellikle hastalar üzerinde bir hastaneden çok yaşam kompleksi izlenimi yaratmaktadır. Alan içerisinde kullanılan donatı elemanlarının hepsi oldukça bakımlı ve iyi durumdadır. Alanda bitkilerle font oluşturularak kullanılan plastik elemanlar, göz yormamakta ve kullanıcılar üzerinde rahatlatıcı etkiler bırakan manzaraları oluşturmaktadır. Bitki parterleri yer örtücülerle ve bitkilerin sık dikimi ile oldukça güçlü hale getirilmiştir. Fakat alanda özellikle yaprak döken ağaçların kullanılması, zaten oldukça soğuk ve kasvetli olan sonbahar havasına kasvet katmıştır. Bu, hastalar için depresif bir his yaratabilir.

Provozně Ekonomická Fakulta Čzu V Praze (Çek Yaşam Bilimleri Üniversitesi Ekonomi Fakültesi) okul kampüsü içerisinde, merkezi bir noktada bulunmaktadır. Bina yakın çevresi herhangi bir sınırlayıcı ile sınırlandırılmamış, tamamen açık bir alan olarak bırakılmıştır. Alan oldukça bakımlı ve sık dokulu çim ile çevrilidir. Çalılar, kaya bahçesi tasarımları, soliter ve grup olarak kullanılan bitkiler alanın farklı noktalarına konumlandırılmış, bu da tüm dikkatin tek bir noktada toplanmasındansa tüm alana yayılmasını sağlamıştır. Alandaki tüm donatı elemanları oldukça bakımlı ve iyi durumdadır. Bitkilere topiary sanatı uygulanarak alana daha formal ve sanatsal etki verilmiştir. Sonbahar renklenmesi yapan çalılar bir arada kullanılarak tekdüzelik kırılmıştır.

Národopisné Muzeum Národného Muzea (Ulusal Müze) 2 tepecik arasında konumlandırılması ile yükseltiden kaynaklı olası rüzgârın önüne geçilmiştir. Müze alanlarının daha sakin ve gürültüden uzak olmaları gerekmektedir. Bu, alanı çevreleyen yoğun yapılı ve boylu ağaçlar ile sağlanmıştır. Alanda bulunan tüm donatı elemanları oldukça bakımlı ve iyi durumdadır. Aynı zamanda müze etkisi çim alanlara konumlandırılan tarihi yapılarla açık alanda da devam ettirilmiştir. Bina giriş çıkışlarında yer alan bitkilere uygulanan topiary sanatı, alana vurgu ve kullanıcılara yönlendirme sağlamıştır. Kurumuş ve devrilmiş bitki gövdeleri sökülmemiş, alana daha doğal bir etki yaratması amacıyla açık alanda bırakılmış ve kendi kendine gelişimine izin verilmiştir.

Malostranská Galerie (Malostranská Galerisi) yakın çevresi oldukça dar bir alanı kapsamaktadır. Bu alan sınırlayıcı elemanlar ve bitki kasaları ile binaya dahil edilmiştir. Sert zemin yakın çevresini oluşturmaktadır. Alan büyüklüğünün yetersiz olması sebebiyle kullanıcı kullanımına uygun değildir. Bu sebeple de alanda oturma elemanları ve çöp kutuları gibi donatı elemanlarına yer verilmemiştir. Binanın vurgulanması amacıyla sadece cephe aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Alan yakın çevresinde çim zeminin bulunmaması sebebiyle ağaç ya da çalı kullanımı yoktur. Yakın çevre bitkisel tasarım sadece kullanılan beton bitki kasaları ile sağlanmıştır. Bitki kasalarında kullanılan bitkiler oldukça bakımlı durumdadır.

Městský soud v Praze (Prag Adliye Binası) sık kullanılan bir cadde üzerinde konumlandırılmıştır. Prag kentinin sokak yapısından kaynaklı, bina yakın çevresi sınırlayıcı elemanlarla çevrelenerek bir yeşil alan oluşturulmamıştır. Bina önünden geçmekte olan yolun karşısında kamu binasına ait bahçe bulunmaktadır. Bu bahçe aynı zamanda halk kullanımına da açıktır. Bir kent bahçesi görevini üstlenmektedir. Bahçe yoğun yapılı çalılar ve demir sınırlayıcı elemanlar ile cadde kullanımından izole edilmiştir. Binanın tarihi bir yapı olması sebebiyle tarihi dokunun bahçe içerisinde de devam etmesi sağlanmış, bahçe içerisinde plastik elemanlara yer verilmiş, bina ile bahçe arasındaki tarihi bağ koparılmamıştır. Kullanıcılar ve kamu çalışanlarının yoğun olarak kullandığı alanda yeterli sayıda oturma elemanları ve çöp kutuları yer almaktadır. Bu elemanlar bakımlı ve kullanılabilir durumdadır. Alan içerisinde alanı aydınlatabilecek bir aydınlatma elemanına rastlanmamıştır. Alanın akşam vakitlerinde ışık ihtiyacını yalnızca sokak lambaları karşılamaktadır. Buna akşam vakitlerinde alan kullanımını güvensiz bir hale getirerek kullanılabilirliğini azaltmaktadır. Alan genelinde bitkisel tasarım yoğun olarak yaprak dökten

ağaçlar ile sağlanmıştır. Barok esintileri taşıyan kamu binasının kasvetli havası kaligrafik görüntülerle bahçe kullanımında da devam ettirilmiştir. Çim zemin ve kullanılan çalılar oldukça bakımlı durumdadırlar.

Městská Knihovna v Praze (Prag Belediye Kütüphanesi) sık kullanılan bir cadde üzerinde yer almaktadır. Prag kentinin sokak yapısından kaynaklı, bina yakın çevresi sınırlayıcı elemanlarla çevrelenerek bir yeşil alan oluşturulmamıştır. Bina önünden geçmekte olan yolun karşısında kamu binasına ait bahçe bulunmaktadır. Bu bahçe aynı zamanda halk kullanımına da açıktır. Bahçenin bitkisel öğeler ve sınırlayıcı elemanlar ile dış çevreden izolesi sağlanmıştır. Bina barok döneminin etkilerini taşıyan tarihi bir yapıdır. Alan içerisinde tarihi figür ve plastik elemanların sık sık kullanılması, bina tarihi dokusunun bahçe içerisinde de devam etmesini ve bina-bahçe kullanımında bütünlük oluşturulmasını sağlamıştır. Alanda kullanıcılara yönelik yeterli sayıda oturma elemanları ve çöp kutuları yer almaktadır. Bu elemanlar bakımlı ve kullanılabilir durumdadır. Alan içerisinde alanı aydınlatabilecek bir aydınlatma elemanına rastlanmamıştır. Alanın akşam vakitlerinde ışık ihtiyacını yalnızca sokak lambaları karşılamaktadır. Bu da alandaki güven ve konfor hissiyatını azaltmaktadır. Alan genelinde çoğunlukla yaprak döken ağaçlar kullanılmıştır. Barok esintileri taşıyan kamu binasının kasvetli havası kaligrafik görüntülerle bahçe kullanımında da devam ettirilmiştir. Çim zemin ve kullanılan çalılar oldukça bakımlı durumdadırlar.

FK Viktoria Žižkov Stadión (FK Viktoria Žižkov Stadyumu) bina çevresi sınırlayıcı elemanlarla çevrilmiş fakat sınırlar içinde herhangi bir yapı ya da bitkisel kullanıma rastlanmamıştır. Bitkisel doku bina yakın çevresinde sınırlayıcı elemanlarla sınırlanmamıştır. Alan aydınlatması için kullanılan aydınlatma elemanları sayısı yeterlidir. Alanda yeterli sayıda oturma elemanı ve çöp kutuları bulunmaktadır. Fakat bu elemanlar oldukça eski ve bakımsızdır. Ayrıca alanda oldukça fazla vandalizm etkileri görülmektedir. Bina cepheleri ve donatı elemanları üzerinde kullanıcılar tarafından yapılmış yazı ve şekiller bulunmaktadır. Bu da görüntü kirliliğine sebebiyet vermektedir. Alanı çim zemin kaplamaktadır. Zemin üzerinde ağaçlar soliter olarak kullanılmıştır. Alanda yoğun bir bitki kullanımı yoktur. Yaprak döken ağaçlar çoğunlukla kullanılmıştır. Zemin genel anlamıyla boş görünmektedir.

5.3. Çanakkale Kenti'ne Ait Kamu Binalarının Yakın Çevreleri İçin Verilen Tasarım Önerileri

-Çanakkale kentinde bulunan kamu binalarının yakın çevrelerinde görülen en büyük eksiklik donatı elemanlarında tespit edilmiştir. Çoğu alanlarda donatı elemanı eksikliği ve kullanıcı kapasitesine yeterli olarak hizmet etmeyen sayıda donatı elemanı kullanımı mevcuttur. Donatı elemanları genellikle bakımsız ve kullanıma elverişli değildir. Düzenli bakım onarım çalışmaları gerçekleştirilmemiştir. Bu aksesuarların düzenli bakımı yapılmalı, gerektiğinde yenisi temin edilmelidir.

-Çanakkale kenti tarihi yapısı ve geçmişi ile ön plana çıkan önemli kentlerimizdendir. Bu tarihi dokusu kamu bina yakın çevre tasarımlarında da devam ettirmeli, daha çok plastik eleman kullanımına dikkat edilmelidir. Böylece tarihi doku bütünlüğü kent genelinde sağlanmış olacaktır.

-İncelenen alanların çoğunda ciddi bir zemin sorunu görülmektedir. Bakımı doğru yapılmış, canlı ve renkli çim zemin nadir olarak rastlanmıştır. Genellikle bakımsızlıktan sararmış, yer yer boşluklar oluşmuş, toprak zeminin taşla birleştiği hem göze hitap etmeyen hem de sağlıklı zeminler görülmektedir.

-Peyzaj tasarımlarında zaman kavramı oldukça önemli bir konudur. Bitkisel tasarım çalışmaları yapmak ve uygulamakla tasarım süreci bitmemektedir. Yapılan peyzaj tasarımların düzenli kontrolleri sağlanmalı ve bakımları düzenli olarak gerçekleştirilmelidir. Ülkemizde her ne kadar zengin peyzaj tasarımları olsa da bu ihmalden kaynaklı oldukça bakımsız görünmektedir.

-Materyalimiz canlıdır ve çeşitli hava koşullarından, mevsim geçişlerinden ve ihmalden etkilenebilmektedir. Bitki kompozisyonları yapılırken sadece zengin gözükmesi adına adımlar atılmamalı, mevsim renklenmeleri, yaprak dökmeleri de göz önünde bulundurularak dengeli tasarımlar ortaya koyulmalıdır. Aksi takdirde sadece zengin fakat göz yoran tasarımlara maruz kalınmaktadır. Bundan kaynaklı tüm bitkilerin düzenli bakımı, budaması, ilaçlanması ve sulanması yapılmalıdır.

-Tasarımlar yapılırken ilk olarak bu tasarımları kullanacak kullanıcıların istek ve ihtiyaçları ile doğru orantılı alanlar yaratılmalıdır. Peyzaj tasarım ilke ve öğeleri her zaman göz önünde bulundurulmalı bu doğrultuda sürdürülebilir, işlevsel ve estetik tasarımlar ortaya koyulmalıdır.

- İnsanların dinlenme, oturma ve bekleme ihtiyaçları göz ardı edilmemelidir.
- Tüm tasarımlarda engelli kullanımları da göz önünde bulundurulmalıdır.

-Geniş beton zeminler olabildiğince bitki kasaları, bitki parterleri ve soliter olarak konumlandırılacak çaplı ağaçlarla döşenmelidir. Yatay yeşillendirme mümkün değilse dikey yeşillendirmeye başvurulmalıdır. Yakın çevresi bitkilendirilemeyecek kadar küçük olan kamu binalarında yeşil bina sistemi uygulanmalıdır. Doğanın her alanına müdahale etmek yerine minimum dokunuşlarla maksimum verim alınarak, doğaya en yakın mekânların oluşturulması hedeflenmelidir (Kartal ve Kelkit, 2022).

5.4. Prag Kenti'ne Ait Kamu Binalarının Yakın Çevreleri İçin Verilen Tasarım Önerileri

-Prag kenti savaş sonrası en az hasarı almış, tarihi yapılar olduğu gibi günümüze kadar korunmuş ve hala kullanımına devam edilmektedir. Bu sebeple kent merkezinin belli bölgelerinde çok yoğun tarihi bina kullanımı görülmektedir. Hatta bu bölgelerde modern yapı görmek neredeyse imkansızdır. Bu sebeple bu bölgelerde kullanımı zoraki kamu binaları da bu tarihi binalarda görevlerine devam etmektedirler. Bu yapılar bu alanlarda sokakların şekillenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu tarihi yapıların ortadan kaldırılması mümkün olmadığı için kent gelişimi bu binalar çevresinde bu yapılar baz alınarak gelişmiştir.

-Tarihi binalar genellikle araç ya da yürüme yollarına paralel bir şekilde cadde kenarlarına konumlandırılmışlardır. Bundan dolayı sınırlandırma elemanları ile binalar çevrelenmemiş, binaya bağlı bir bahçe oluşumu da sağlanmamıştır. Bu tarz binaların bahçe ve yakın çevre peyzaj ihtiyaçları binaya en yakın boş alanda oluşturulan bahçeler ile karşılanmıştır. Bu sayede hem bina yakın çevrelerinin doğala yaklaştırılmasına hem de halkın da bahçe kullanımından yararlanmasına olanak sağlanmıştır. Ayrıca bu bahçelerde kullanılan tarihi plastik elemanlar, kentin tarihi dokusunu güçlendirmiştir.

-Alanlarda kullanılan donatı elemanları genelde bakımları iyi yapılmış ve kullanılabilir durumdadır. Nadir olarak rastlanan eksik ve bakımsız donatı elemanlarının düzenli bakım ve onarımı yapılmalı, eksik donatı elemanlarının temini yapılmalıdır.

Vandalizme maruz kalan donatı elemanlarının yenilenmesi alanı çok daha temiz ve kaliteli kılacaktır.

-Ağaçların yalnız birbirleriyle ya da çalılıarın yalnız birlikte kullanılması ile oluşturulan tasarımlar yerine, çalı ve ağaçların birlikte kullanıldığı zengin kompozisyonlar da tercih edilmelidir.

-Tasarımlar engellilerin de kullanabileceği niteliklerde tasarlanmalıdır.

-Geniş beton zeminler olabildiğince bitki kasaları, bitki parterleri ve soliter olarak konumlandırılacak çaplı ağaçlarla döşenmelidir.

-Bitki seçimleri sadece göze değil koku duyusuna da hitap ederek kullanıcı üzerindeki psikolojik ve fiziksel verim arttırılmalıdır. Hissel olarak kasvet ve negatiflik barındıran hastane gibi kurumların yakın çevrelerinde oluşturulacak olan bitki kullanımları, kasveti destekleyecek şekilde değil, daha çok psikolojiyi olumlu yönde etkileyecek şekilde tercih edilmelidir.

-Şehir merkezinde kentsel gelişim, dar sokaklara paralel konumlanan ve yakın çevresi neredeyse olmayan binalar doğrultusunda ilerlemiştir. Bu gibi örneklerde binaların iç avlularından yararlanılmalı, peyzaj tasarımları bu avlularda oluşturulacak olan bitki kasaları ve parterleri ile sağlanmalıdır (Kartal ve Kelkit, 2022).

-Peyzaj tasarım ilke ve öğeleri her zaman göz önünde bulundurulmalı bu doğrultuda sürdürülebilir, işlevsel ve estetik tasarımlar ortaya koyulmalıdır.

Sonuç olarak; Prag ve Çanakkale kentlerinde bulunan kamu binalarının dış mekân peyzaj tasarım analizleri ele alındığında, bitki kompozisyonu oluşturmada ve kentsel donatı elemanı kullanımında iki kentin de başarılı olduğu fakat Prag kentinin bakım, düzen ve temizlik konusunda Çanakkale'den daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. İki şehir de tarihi ile ön plandadır. Fakat Prag'da plastik elemanların daha fazla kullanımı tarihi dokunun kent içerisinde daha fazla yaşatılmasına olanak vermiştir. Çanakkale'de ise plastik eleman kullanımını oldukça azdır. Ayrıca ülke kültürlerinin, yakın çevre peyzaj tasarım anlayışlarında göstermiş olduğu bariz etkiler mevcuttur. Prag kentinde, komünizm geçmişi dolayısıyla bireysellik hakimdir. İnsanlar boş zamanlarını, oturma-dinlenme ve yürüme gibi aktif ve pasif faaliyetlerini birbirlerinden uzak mesafede bulunan alanlarda gerçekleştirmektedirler. Böyle alanlarda oturma elemanları da bu kriterler göz önünde bulundurularak konumlandırılmıştır. Spor yapmak, yaş aralığı farketmeksizin ülkede oldukça yaygın bir

aktivitedir. Bundan dolayı her bahçede mutlaka yürüme yollarına yer verilmiştir. Sanata oldukça önem verilen Çekya’da bitkisel tasarımlar çoğunlukla sanat eserleri ile kompozisyonlar oluşturularak sunulmuştur. Türkiye’de ise insan ilişkileri daha samimidir. İnsanlar boş zamanlarını, oturma-dinlenme ve yürüme gibi aktif ve pasif faaliyetlerini birbirine daha yakın mesafelerde gerçekleştirebilmektedirler. Oturma elemanları da alanlarda bu doğrultuda yerleştirilmiştir. Aynı zamanda Prag’da yaratılan beşerî olamayan, doğanın kendisine bırakılmış, özgün oluşumlar örnek alınabilecek niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Abdülrahimov, R. (2001). Mimarlıkta Aydınlatma, Ders Notu.
- Akarsu, A. (2002). *Kentsel dış mekân yaşantısının desteklenmesi bağlamında kent unsurlarına ilişkin sorunların saptanması ve çözüm önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aksu, Ö. V. ve Demirel, Ö. (2012). “Hastane bahçelerinde peyzaj tasarımları: Trabzon Kenti örneği”. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12(2), 236-250.
- Akten, M. (2003). “Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 4(2), 115-132.
- Akyol, E. (2006). *Kent mobilyaları tasarım ve kullanım süreci*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Altan, İ. (1993). Mimarlıkta mekân kavramı. *Psikoloji Çalışmaları*, 19(0), 75-88.
- Altıntaş, U. (2017). *İstanbul ili Esenler ilçesinin kamusal yeşil alanlarının peyzaj mimarlığı bakımından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Arruda, A., Moroni, I., Bezerra, P., Silva, P. and Paiva, R. B. F. (2016). “Practical urban: the urban furniture and its relationship with the city”. İçinde M. Soares, C. Falcão and T. Z. Ahram (eds.). in: *Advances in Ergonomics Modeling, Usability & Special Populations* (pp. 413–423). Springer: Cham.
- Atabeyoğlu, Ö. (2014). “Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu kampüsü peyzaj tasarım ve uygulama çalışması”. *Artium*, 2(1), 85-101. https://doi.org/10.1501/Tarimbil_0000000441
- Atabeyoğlu, Ö. ve Bulut, Y. (2007a). “Kamu kurum ve kuruluşları dış mekân kalite yeterliliklerinin puanlama yöntemi ile değerlendirilmesi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8(1), 92-106.
- Atabeyoğlu, Ö. ve Bulut, Y. (2007b). “Kamu kurum ve kuruluşları dış mekân kullanım ve yeterliliğinin belirlenmesi üzerine bir araştırma”. *Tarım Bilimleri Dergisi*, 13(02), 89-94.

- Bayraktar, N., Tekel, A. ve Ercoşkun, Ö. Y. (2008). “Ankara Atatürk Bulvarı üzerinde yer alan kentsel donatı elemanlarının sınıflandırılması, değerlendirilmesi ve kent kimliği ilişkisi”. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 23(1), 105-118.
- Bayramoğlu, E. ve Özdemir, B. (2012). “Trabzon kent merkezi, uzun sokak kentsel donatı elemanlarının kent kimliği açısından değerlendirilmesi”. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 12(2), 182-191.
- Butserova, O. and Golubeva, E. (2019). “The role of university gardens in the european urban cultural landscape”. *Forestry Bulletin*, 23(5), 71-78.
- Çanakkale. (2022 Temmuz 28). Erişim adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87anakkale>
- Çanakkale Belediyesi, (2022a). Erişim: 12 Haziran 2022, <https://www.canakkale.bel.tr/file/288/EabvHArI1MJdDIIrRUVXT20fJKkNyclE.pdf>
- Çanakkale Belediyesi. (2022b). Ulaşım. Erişim: 12 Haziran 2022, <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/1128-ulasim>
- Çanakkale'de Turizm, (2016). Erişim adresi: <http://www.investincanakkale.org/tr/26972/CANAKKALEDE-TURIZM>
- Çek Cumhuriyeti. (2022 Temmuz 15). Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ek_Cumhuriyeti
- Çekoslovakya'nın İşgali. (2022 Temmuz 13). Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ekoslovakya%27n%C4%B1n_%C4%B0%C5%9Fgali
- Clouston, B. (Ed.). (2013). *Landscape design with plants*. The Landscape Institute: Oxford.
- Czech Rep.-Bohemia, Moravia and Silesia III (en).png, (t.y.). Erişim adresi: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Czech_Rep._-_Bohemia,_Moravia_and_Silesia_III_\(en\).png](https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Czech_Rep._-_Bohemia,_Moravia_and_Silesia_III_(en).png)
- Düzenli, T., Eren, E. T. ve Alpak, E. M. (2017). “Müze bahçelerinin peyzaj özellikleriyle kullanıcı memnuniyeti ilişkisi”. *Turkish Studies*, 12(13), 201-214.
- Ekici, B. ve Sarıbaş, M. (2006). “Bartın kenti peyzaj düzenlemelerinde kullanılan bitki materyali üzerine bir araştırma”. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(9), 1-9.
- Erel, B. (2007). *Kentsel açık alan kavramı bağlamında iskele meydanlarının incelenmesi, İstanbul örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Erişim Adresi: Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Erdem, N. (1995). "Kentsel donatı elemanları". *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 45(1-2), 127-134.
- Erdoğan, E. (2006). "Çevre ve kent estetiği". *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(9), 68-77.
- Ertekin, M. ve Çorbacı Ö.L. (2010). "Üniversite kampüslerinde peyzaj tasarımı (Karabük Üniversitesi peyzaj projesi örneği)". *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10(1), 55-67.
- Gedik, Ş. ve Koçan, N. (2022). "Bartın eski kilise çevresi peyzaj tasarım projesi". *Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 265-274.
- Google Earth, (t.y.). Erişim adresi: https://earth.google.com/web/search/prag+center/@50.08226008,14.41503939,194.49160439a,11931.19252792d,35y,-87.52253007h,2.01619809t,-0r/data=CngaThJiCiUweDQ3MGI5NGU5MTIiNWQ1ZTk6MHgyNjAwYWYxMDVjMjBmYjUxGRglqbI5C0IAIYSGWcOgl1yxAKglwcmFndWUgY2VudGVyGAiGASImCiQJ-MJ32iUVREARwS4G3ekMREAZWo2L686BOKAhUIRjL_pZOka
- Gül, A. (2000). "Peyzaj-insan ilişkisi ve peyzaj mimarlığı". *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 1(1), 97-114.
- Gül, A. ve Küçük, V. (2001). "Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi". *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2(1), 27-48.
- Hami, A., Moula, F. F. and Maulan, S. B. (2018). "Public preferences toward shopping mall interior landscape design in Kuala Lumpur, Malaysia". *Urban Forestry & Urban Greening*, 30(2018), 1-7.
- Healey, M. (t.y.). Landforms in the Czech Republic. Erişim adresi: <https://getawaytips.azcentral.com/landforms-czech-republic-4317.html>
- Hayta, Y. (2016). "Kent kültürü ve değişen kent kavramı". *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 165-184.
- İklim Çanakkale (Türkiye). (t.y.). Erişim adresi: <https://tr.climate-data.org/asya/tuerkiye/canakkale/canakkale-174/>
- İklim Prag (Çek Cumhuriyeti). (t.y.). Erişim adresi: <https://tr.climate-data.org/avrupa/cek-cumhuriyeti/prague/prag-6286/#climate-graph>
- İnceoğlu, M. ve Aytuğ, A. (2009). "Kentsel mekânda kalite kavramı". *Megaron*, 4(3), 131-146.

- Karagüler, S. ve Korgavuş, B. (2014). “Kent kimliğinin kent peyzajı üzerinde oluşturduğu etkiler, silüetler, görünümler ve dengeleri”. *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 2(2), 203-212.
- Karayılmazlar, A. S. ve Çelikyay, S. (2019). “Kentsel alanların ve kent donatılarının tasarımında ergonomik ilkeler”. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21(2), 570-579.
- Kartal, F. ve Kelkit, A. (2022). Kamu binalarının dış mekân peyzaj tasarım analizi: Çanakkale ve Prag örneği. *Mimarlık, Planlama ve Tasarımda Güncel Araştırmalar Gece Kitaplığı Cilt 1*, 189-212.
- Kelkit, A. (2003). “Çanakkale ilinin turizm potansiyeli ve çeşitlendirilmesi”. *Selçuk Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 17 (31), 18-23.
- Korkut, A., Kiper T. ve Üstün Topal T. (2017). “Kentsel peyzaj tasarımında ekolojik yaklaşımlar”. *Artium*, 5 (1), 14-26.
- Kösa, S. (2019). “Antalya Kaleiçi sokaklarının bitki materyali ve bitkisel tasarım açısından değerlendirilmesi”. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 56 (1), 63-75.
<https://doi.org/10.20289/zfdergi.457281>
- Kurtaslan, B. Ö. (2005). Açık alanlarda heykel-çevre ilişkisi ve tasarımı. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (18), 193-222. Erişim adresi:
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/219312>
- Kuter, N. ve Kaya, Z. (2019). “Kentsel Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi: Çankırı Örneği”. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 81-96.
<https://doi.org/10.24011/barofd.501770>
- Manioğlu, G. ve Oral, G. K. (2010). “Ekolojik yaklaşımda iklimle dengeli cephe tasarımı”. *5. Ulusal Çatı ve Cephe Sempozyumu*, 15 -16 Nisan 2010, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Merkez Nüfusu-Çanakkale. (t.y.). Erişim adresi:
https://www.nufusu.com/ilce/merkez_canakkale-nufusu#:~:text=Merkez%20nufusu%202021%20yılına%20göre,%2C%20P%2C52%20kadındır.
- Naderi, J. R. and Shin, W. H. (2008). “Humane design for hospital landscapes: a case study in landscape architecture of a healing garden for nurses”. *Health Environments Research & Design Journal*, 2 (1), 82-119.

- Oğurlu, İ. (2014). “Çevre-kent imajı-kent kimliği-kent kültürü etkileşimlerine bir bakış”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, (26), 275-293.
- Osborne, R. H. (t.y.). Prague. Erişim adresi: <https://www.britannica.com/place/Prague>
- Özer, S., Aklıbaşında, M. ve Zengin, M. (2010). “Erzurum kenti örneğinde kullanılan kuşatma elemanlarının kent imajı üzerindeki etkileri”. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 123-130.
- Önder, S. ve Polat, A. T. (2012). “Kentsel açık-yeşil alanların kent yaşamındaki yeri ve önemi”. *Kentsel Peyzaj Alanlarının Oluşumu Ve Bakım Esasları Semineri*, 19 Mayıs 2012, Konya.
- Özbek Sönmez, İ. (Ed.). (2015). *Giriş, Bornova kent merkezi kentsel tasarım stratejileri*. BİF Yayınları: İzmir.
- Özgeriş, M. (2018). “Kentsel donatı elemanlarının kent dokusu yönünden değerlendirilmesi: Erzurum İli örneği”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 18 (2018), 561-574.
- Özgüner, H. (2004). “Doğal peyzajın insanların psikolojik ve fiziksel sağlığı üzerine etkileri”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 97-107.
- Polat, A. T. ve Önder, S. (2004). “Kent parkı kavramı ve Konya kenti için bir kent parkı örneği”. *Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 18 (34), 76-86.
- Prague. (2022). Erişim adresi: <https://en.wikipedia.org/wiki/Prague>
- Prag. (2022). Erişim adresi: <https://tr.wikipedia.org/wiki/Prag>
- Prag Tarihi, (t.y.). Erişim adresi: <https://www.pragdarehber.com/prag-tarihi/>
- Prague, Czechia Metro Area Population 1950-2022. (t.y.). Erişim adresi: <https://www.macrotrends.net/cities/20887/prague/population#:~:text=The%20current%20metro%20area%20population,a%200.54%25%20increase%20from%202019.>
- Profous G. ve Rowntree R. (1993). “Structure and management of the urban forest in Prague”. *Unasyuva*, 44.
- Sağlık, A., Sağlık, E. ve Kelkit, A. (2014). “Kentsel donatı elemanlarının peyzaj mimarlığı açısından irdelenmesi: Çanakkale kent merkezi örneği”. *1. Uluslararası Kentsel Planlama-Mimarlık-Tasarım Kongresi*, Kocaeli. 1023-1035.
- Sağlık, A. ve Kelkit, A. (2015). “Çanakkale valiliği hükümet konağı peyzaj tasarım çalışması”. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 31 (2), 124-128.

- Sağlık, E. ve Kelkit, A. (2019). “Kentsel kimlik bileşenlerinin kent kullanıcıları tarafından belirlenmesi: örnek kent Çanakkale”. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 63-79.
- Sarı, D. ve Karaşah, B. (2018). “Bitkilendirme tasarımı öğeleri, ilkeleri ve yaklaşımlarının peyzaj tasarımı uygulamalarında tercih edilirliliği üzerine bir araştırma”. *Megaron*, 13 (3), 470-479.
- Şişman, E.E., Korkut, A. ve Etlı, B. (2008). “Tekirdağ valiliği tören ve park alanı peyzaj tasarım süreci”. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 119-129.
- Şişman, E. E. ve Yetim, L. (2004). “Tekirdağ kentinde donatı elemanlarının peyzaj mimarlığı açısından irdelenmesi”. *Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 5 (1), 43-51.
- Şahin, Ü. (2016). *Türkiye'de kamuya ait binaların yönetiminde etkinlik sorunu: Ankara ilindeki kamu binaları üzerine nitel bir araştırma*. Doktora Tezi. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Tandoğan, O. ve Şişman, E. E. (2018). “Yaşanabilir kış kentleri için kamusal açık mekân tasarımı ve bitkisel tasarım”. *Megaron*, 13 (2), 334-346.
- Tarım ve Hayvancılık, (2022). Erişim adresi: <https://www.investincanakkale.com/sectorler/tarim-ve-hayvancilik#:~:text=Arazi%20Özellikleri,hektarı%20çayır-mera%20arazisinden%20oluşmaktadır>.
- T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2018). Erişim: 3 Haziran 2022, <https://sim.csb.gov.tr/Services/AirQuality>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2022). *Coğrafya*.
- TÜİK. (2022). Erişim: 18 Mayıs 2022, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2021-45500>
- Uluer, Z. (1997). *Peyzaj uygulamalarında sınırlayıcı elemanların kullanımı ve İstanbul çevre düzenlemelerindeki sınırlayıcı elemanların araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Valeryevna, D. N. ve Olimjonovna, G. M. (2022). “Landscape design of territories public buildings”. *Journal of Architectural Design*, 6, 35-38.
- Yenioğlu, F. (2010). *Kent parklarında aydınlatma elemanlarının kullanımının peyzaj mimarlığı açısından irdelenmesi: Ankara-Altınpark örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.

- Yeşil, M. ve Yılmaz, S. (2007). “Erzurum kentinde konut bahçelerinin peyzaj tasarım ilkelerine göre incelenmesi üzerine bir araştırma”. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 38 (1), 25-35.
- Yılmaz, S. ve Yılmaz, H. (1999). “Peyzaj tasarım sürecinin Üçkumbetler Parkı örneğinde incelenmesi”. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 30 (2), 177-186.
- Yörük, İ., Gülgün, B., Sayman, M., ve Ankaya, F. Ü. (2006). “Peyzaj planlama çalışmaları kapsamında ege üniversitesi kampüs örneğindeki peyzaj donatı elemanlarının ergonomik-antropometrik açıdan irdelenmesi”. *Ege Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43 (1), 157-168.
- Yücel, G. F. ve Yıldızcı, A.C. (2010). “Kent parkları ile ilgili kalite kriterlerinin oluşturulması”. *İtüdergisi/a*, 5 (2), 222-232.